

Pályázati útmutató 2016

LIFE Természet és biológiai sokféleség

Jelen útmutató a LIFE Környezetvédelem alprogram keretében a Szerződő Hatósághoz benyújtásra kerülő projektpályázatok kidolgozásához alkalmazandó. Célja, hogy segítse a pályázókat a projektpályázatok tartalmának kidolgozásában.

Ez a dokumentum csak a LIFE projektpályázatok jelen kiírására („LIFE 2016”) érvényes. Emellett ez az útmutató csak a Természet és biológiai sokféleség kiemelt területen, az alábbi típusú „hagyományos” projektek pályázataira vonatkozik: „kísérleti projektek”, „demonstrációs projektek” és „bevált gyakorlati projektek”. A LIFE 2016 kiírásának többi területéhez külön dokumentumok a LIFE program honlapján érhetőek el.

A LIFE Orientációs dokumentum (amely szintén a LIFE program honlapján hozzáférhető) útmutatást nyújt a pályázóknak abban, hogy eldöntsék mely LIFE alprogram és kiemelt terület a legalkalmasabb a számukra a pályázat benyújtásához. Ez a dokumentum taglalja továbbá a LIFE és más közvetlen EU támogatási programok közötti különbségeket is.

Ez az útmutató a 2016. évi pályázati csomag kiírásának része, amely tartalmazza az alábbi dokumentumokat is. Ez utóbbiakat a LIFE pályázat benyújtása előtt szintén figyelmesen tanulmányozni szükséges.

- LIFE Projektpályázatok értékelési útmutatója 2016;**
- a LIFE Támogatási megállapodás Különös és Általános feltételeket tartalmazó mintaszövege.**

Újdonságok 2016-ban

1. Nagyobb hangsúlyt kapott a fenntarthatóság és a megismételhetőség (lásd a 1.6.13 és 1.6.14 szakaszokat).
2. A projekt témáinak szigorúbb értelmezése (lásd az 1.3 szakaszt) érvényesül.
3. Nagyobb hangsúlyt kap az EU hozzáadott érték, különösen a mérhető környezeti hatások/környezetvédelmi előnyök tekintetében, többek között kötelező a LIFE teljesítménymutatók táblázatának benyújtása (lásd a 1.6.18 szakaszt).
4. A kettős finanszírozás szigorúbb ellenőrzése jellemző (lásd a 1.6.16 szakaszt).
5. Nagyobb figyelmet kapnak a megvalósítás második szakaszában járó projektek, továbbá azok viszonya a LIFE program által finanszírozott, más projektekhez (lásd a 1.6.17 szakaszt).
6. Koordinációs követelmény egy adott régióban/országban ugyanazon vagy hasonló problémára irányuló több pályázat között (lásd a 1.6.19 szakaszt).
7. A „transznacionális” prioritás egyértelműbb magyarázata (lásd az 1.6.10 szakaszt).
8. Szigorúbb szabályok érvényesítése az önálló piaci szereplőket, illetve a „kapcsolt vállalkozásokat” illetően (lásd az 1.6.2 szakaszt).

Tartalomjegyzék

1.A LIFE BEMUTATÁSA	6
1.1 MI A LIFE?	6
1.2 „HAGYOMÁNYOS” PROJEKTEK.....	6
1.3 A PROJEKT TÉMÁK SZEREPE	8
1.4 HOGYAN, HOL ÉS MIKOR ADHAT BE PÁLYÁZATOT?	8
1.5 HOGYAN VÁLASZTJÁK KI A LIFE PROJEKTEKET?	9
1.6 ÁLTALÁNOS ÚTMUTATÁS A PÁLYÁZÓKNAK.....	9
1.6.1 MILYEN NYELVEN NYÚJTHATÓK BE A PÁLYÁZATOK?	9
1.6.2 KI ADHAT BE PÁLYÁZATOT?.....	9
1.6.3 MEKKORA EGY LIFE PROJEKT OPTIMÁLIS KÖLTSÉGVETÉSE?	12
1.6.4 MEKKORA AZ EU TÁRSFINANSZÍROZÁS MAXIMÁLIS ARÁNYA A LIFE PROGRAMBAN?.....	12
1.6.5 MILYEN MÉRTÉKBEN KELL HOZZÁJÁRULNIUK A PROJEKTEK KEDVEZMÉNYEZETTJEINEK A PROJEKTEK KÖLTSÉGVETÉSÉHEZ?.....	12
1.6.6 MI A PROJEKTEK OPTIMÁLIS KEZDŐ DÁTUMA ÉS IDŐTARTAMA?	13
1.6.7 HOL HAJTHATÓK VÉGRE A LIFE PROJEKTEK?.....	13
1.6.8 KI MENEDZSELJE A LIFE PROJEKTET?.....	14
1.6.9 A PROJEKT TEVÉKENYSÉGEK KISZERVEZÉSE.....	14
1.6.10 MILYEN FELTÉTELEK MELLETT RÉSZESÍTI ELŐNYBEN A LIFE PROGRAM A TRANSZNACIONÁLIS PROJEKTEKET?	14
1.6.11 MILYEN TERJEDELMŰ LEGYEN A LIFE PÁLYÁZAT?	15
1.6.12 FOLYAMATABAN LÉVŐ TEVÉKENYSÉGEK	15
1.6.13 A PROJEKT ÉS TEVÉKENYSÉGEI HOSSZÚ TÁVÚ FENNTARTHATÓSÁGA	15
1.6.14 MEGISMÉTELHETŐSÉG ÉS ÁTÜLTETEHETŐSÉG	15
1.6.15 KUTATÁSI TEVÉKENYSÉGEK ÉS NAGYMÉRETŰ INFRASTRUKTURÁLIS PROJEKTEK	16
1.6.16 KIEGÉSZÍTŐ JELLEG EGYÉB EU TÁMOGATÁSI PROGRAMOKKAL.....	16
1.6.17 KORÁBBI LIFE PROJEKTET FOLYTATÓ, ILLETVE AZON ALAPULÓ PÁLYÁZATOK	17
1.6.18 A KÖRNYEZETI ELŐNYÖK MENNYISÉGI MEGHATÁROZÁSA	17
1.6.19 KOORDINÁCIÓS KÖVETELMÉNY UGYANAZON, VAGY HASONLÓ PROBLÉMÁRA IRÁNYULÓ, TÖBB PROJEKTPÁLYÁZAT KÖZÖTT	17
1.7 A PROJEKT KARBONLÁBNYOMÁNAK CSÖKKENTÉSE ÉS A ZÖLD KÖZBESZERZÉS.....	18
1.8 SZEMÉLYES ADATOK VÉDELMERE VONATKOZÓ ZÁRADÉK	18
2. LIFE TERMÉSZET ÉS BIOLÓGIAI SOKFÉLELÉS.....	18
2.1 MI A LIFE TERMÉSZET ÉS BIOLÓGIAI SOKFÉLELÉS?	18
2.2 LIFE TERMÉSZET	21
2.2.1 ÁLTALÁNOS HATÁLY ÉS CÉLKITŰZÉSEK	21
2.2.2 FÖLDRAJZI HATÁLY	22
2.2.3 PROJEKT TÉMÁK.....	22

2.3 LIFE BIOLÓGIAI SOKFÉLESEG	23
2.3.1 ÁLTALÁNOS HATÁLY.....	23
2.3.2 FÖLDRAJZI HATÁLY	24
2.3.3 PROJEKT TÉMÁK.....	24
2.4 HOGYAN KELL MEGFOGALMAZNI EGY LIFE TERMÉSZET VAGY BIOLÓGIAI SOKFÉLESEG PROJKE TPÁLYÁZATOT?	27
2.4.1 A KONKRÉT TERMÉSZETVÉDELMI TEVÉKENYSÉGEK ARÁNYA (A „25%-OS SZABÁLY”).....	27
2.4.2 ISMÉTLŐDŐ TEVÉKENYSÉGEK AZ ÉLŐHELYEK VAGY FAJOK KEZELÉSÉBEN...	29
2.4.3 TEVÉKENYSÉG TÍPUSOK	30
ELŐKÉSZÍTŐ TEVÉKENYSÉGEK (A-TEVÉKENYSÉGEK)	30
FÖLDTERÜLETEK MEGVÁSÁRLÁSA /FÖLDBÉRLET ÉS /VAGY KOMPENZÁCIÓ FIZETÉSE HASZNÁLATI JOGOKÉRT (B-TEVÉKENYSÉGEK)	31
TERMÉSZETVÉDELMI TEVÉKENYSÉGEK (C-TEVÉKENYSÉGEK).....	33
A PROJEKT TEVÉKENYSÉGEK HATÁSÁNA MONITORINGJA (D-TEVÉKENYSÉGEK).....	37
KOMMUNIKÁCIÓS ÉS TERJESZTÉSI TEVÉKENYSÉGEK (E-TEVÉKENYSÉGEK).....	38
PROJEKTMENEDZSMENT (F-TEVÉKENYSÉGEK).....	40
3. PÁLYÁZATI ADATLAPOK	41
3.1 SZERKEZET.....	41
3.2 ÁLTALÁNOS SZABÁLYOK.....	42
3.3 SZAKMAI PÁLYÁZATI ADATLAPOK	45
3.3.1 ADMINISZTRATÍV ADATLAPOK (A-ADATLAPOK)	45
3.3.2 A PROJEKT LEÍRÁSA (B-ADATLAPOK).....	51
3.3.3 A JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK RÉSZLETES SZAKMAI LEÍRÁSA (C-ADATLAPOK)	61
3.4 PÉNZÜGYI PÁLYÁZATI ADATLAPOK	70
3.5 RI PORTOK.....	80
3.6 MELLÉKLETEK	81
4. ELLENŐRZŐ LISTA	82
1. FÜGGELÉK: A LIFE 2016. ÉVI ÉRTÉKELESI ÉS KIVÁLASZTÁSI ELJÁRÁSÁNAK NAPTÁRA.....	84
2. FÜGGELÉK: FONTOS HIVATKOZÁSOK.....	85
3. FÜGGELÉK: Eproposal alkalmazás	86

1. A LIFE BEMUTATÁSA

1.1 Mi a LIFE?

A **LIFE** a 2014. január 1. és 2020. december 31. közötti időszakra vonatkozó európai környezetvédelmi és éghajlat-politika program. A LIFE jogi alapja az Európai Parlament és a Tanács 2013. december 11-i, 1293/2013 számú (EU) rendelete,¹ (a továbbiakban „LIFE rendelet”).

A LIFE programot két alprogram alkotja: a környezetvédelm alprogram és az éghajlat-politikai alprogram.

A **Környezetvédelem alprogram** három kiemelt területet ölel fel:

- ***LIFE Környezet és erőforrás- hatékonyság;***
- ***LIFE Természet és biológiai sokféleség;***
- ***LIFE Környezetvédelmi irányítás és tájékoztatás.***

Az egyes kiemelt területek tematikus prioritásait részletesen a LIFE rendelet III. függeléke írja le.

Az **Éghajlat-politikai alprogram** három kiemelt területet ölel fel:

- ***LIFE Az éghajlatváltozás hatásainak mérséklése;***
- ***LIFE Alkalmazkodás az éghajlatváltozáshoz;***
- ***LIFE Éghajlat-politikai irányítás és tájékoztatás.***

A LIFE program végrehajtásának pénzügyi keretösszege 3,457 milliárd euró, amelynek 75%-át (2 592 49 1250 eurót) a Környezetvédelem alprogramhoz rendelték. A LIFE rendelet 17(4) cikke szerint a teljes költségvetés legalább 81%-át projektek cselekvési támogatására, illetve ahol ez lehetséges, pénzügyi eszközökre kell fordítani. Az első többéves LIFE munkaprogram a 2014-2017 közötti időszakra 1 347,1 millió euróösszegű költségvetést irányoz elő a Környezetvédelem alprogram költségvetése céljából.²

A 2014-2020 időszakban a Szerződő Hatóság évente egyszer ír ki pályázatot LIFE ptpályázatok benyújtására.

1.2 „Hagyományos” projektek

A LIFE rendelet 2. cikke meghatározza a különböző projekt típusokat, amelyek a LIFE 2014-2020 programban támogathatók. Míg egyes projekt típusok (például az „integrált projektek” és „kapacitás-építő projektek”) újak a LIFE programban, a hagyományos projekt típusok hasonlóak azokhoz, amelyeket LIFE+ és a korábbi LIFE programokban támogattak.

Ezek a „hagyományos” projekt típusok az alábbiak:

- „kísérleti projektek”: korábban vagy máshol még nem alkalmazott vagy vizsgált

¹Az Európai Parlament és a Tanács 2013. december 11-i, 1293/2013 számú (EU) rendelete, amely az EU Hivatalos Lapjának L 347/185 számában jelent meg 2013. december 20-án.

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2013:347:0185:0208:EN:PDF>;

²A Bizottság végrehajtási határozata (2014. március 19.) a LIFE program 2014-2017. évi többéves munkaprogramjának elfogadásáról, OJ L116, kelt 2014.04.17, 1. o..

http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=OJ:JOL_2014_116_R_0001.

technikát vagy módszert alkalmazó projekt, amely a jelenlegi bevált gyakorlatokkal összehasonlítva környezeti és éghajlati előnyökkel járhat, és amely a továbbiakban hasonló helyzetekben szélesebb körben alkalmazható;

- „demonstrációs projektek”: a projekt konkrét, például földrajzi, ökológiai vagy társadalmi-gazdasági összefüggéseiben új vagy ismeretlen cselekvéseket, módszertanokat vagy megközelítéseket a gyakorlatban létrehozó, vizsgáló, értékelő és terjesztő projekt, és amely hasonló körülmények között máshol is alkalmazható;
- „bevált gyakorlati projektek”: olyan projekt, amely a projekt sajátos körülményeit figyelembe véve megfelelő, költséghatékony és korszerű technikákat, módszereket és megközelítéseket alkalmaz;
- „tájékoztató, tudatosságnövelő és terjesztési projektek”: a környezetvédelmi és éghajlat-politikai program alprogramjainak terén történő tájékoztatás, információterjesztés és tudatosságnövelés támogatására irányuló projektek.

Ahhoz, hogy egy projektet kísérletinek, illetve demonstrációsnak tekintsenek, a legfontosabb tevékenységek általános jellegének kísérletinek, illetve demonstrációsnak kell lenni. Noha projektpályázatban lehetőség van bevált gyakorlatok tevékenységként történő szerepeltetésére, az általános megközelítésnek világosan kísérleti, illetve demonstrációs jellegűnek kell lennie. A pályázatban ennek részletes alátámasztása szükséges.

Az alábbi táblázatban az látható, melyik kiemelt területen, milyen típusú projektek nyújthatók be:

Alprogram	Kiemelt terület	Támogatható hagyományos projekt típusok
Környezetvédelem	Környezet és erőforrás - hatékonyság	demonstrációs és kísérleti projektek
Környezetvédelem	Természet és biológiai sokféleség	bevált gyakorlati, demonstrációs és kísérleti projektek
Környezetvédelem	Környezetvédelmi irányítás és tájékoztatás	tájékoztató, tudatosságnövelő és terjesztési projektek
Éghajlat-politika	Az éghajlatváltozás hatásainak mérséklése	bevált gyakorlati, demonstrációs és kísérleti projektek
Éghajlat-politika	Alkalmazkodás az éghajlatváltozáshoz	bevált gyakorlati, demonstrációs és kísérleti projektek
Éghajlat-politika	Éghajlat-politikai irányítás és tájékoztatás	tájékoztató, tudatosságnövelő és terjesztési projektek

A Környezetvédelem alprogramban az összes „hagyományos” projekt típusfinanszírozása céljából rendelkezésre álló cselekvési támogatás teljes, indikatív összege 192 016 184 euró.

A LIFE program valamely kiemelt területén finanszírozott projekteknél elkerülendő, hogy egy másik kiemelt terület környezetvédelmi vagy éghajlat-politikai célkitűzéseit veszélyeztesse, továbbá, amennyiben lehetséges, szükséges a különböző célkitűzések közötti szinergiák, valamint a zöld közbeszerzés ösztönzése.

1.3 A projekt témák szerepe

A LIFE többéves munkaprogram 2014-2017 között meghatározza a kísérleti, demonstrációs, bevált gyakorlati, valamint tájékoztató, tudatosságnövelő és terjesztési projektek témaköreit („hagyományos” projektek), melyek a Környezetvédelem alprogram, LIFE rendelet III. függeléke szerinti tematikus prioritások megvalósítását szolgálják. Ezek tükrözik azokat a prioritásokat, amelyekre a vonatkozó időszak projektjeinek összpontosítaniuk szükséges. Azon támogatható projektek, melyek elérik vagy meghaladják a minimális (lásd a LIFE többéves munkaprogram 2014-2017 évekre 5.1.1 pontját) támogathatósági pontszámot, továbbá valamelyik projekt témakört célozzák meg, elsőbbséget élveznek azokkal a hasonló minőségű projektekkel szemben, amelyek nem illeszkednek jelen projekt témákhoz. A projektek pontozásának részleteit lásd még a „LIFE Projektpályázatok értékelési útmutatója 2016” dokumentumban.

Felhívjuk a figyelmet, hogy a projekt témakörökbe történő illeszkedéshez a projektnek az adott témakör minden elemének meg kell felelnie, és a projekt tevékenységeinek egyértelműen a szóban forgó témakörre kell irányulniuk. Például, egy regionális szintű, tudatosságnövelő kampány projektjét nem lehet elfogadni az „Országos tudatosságnövelő kampányok...” témakörben. Hasonló módon, egy demonstrációs projekt, amely a települési hulladékok begyűjtését egy olyan módszerrel kívánja javítani, amely a projekt speciális környezetében sem nem új, sem nem ismeretlen, nem felel meg az „Innovatív módszereket alkalmazó projektek ...hulladék-megelőzésre, újrahasznosításra és a települési hulladékok elkülönített gyűjtésére” témakörnek.

1.4 Hogyan, hol és mikor adhat be pályázatot?

A LIFE program „hagyományos” projektek támogatására pályázóknak a projektpályázataikat a LIFE program honlapján elérhető, eProposal webes alkalmazás segítségével kell benyújtaniuk.

A pályázati eszköz tartalmazza valamennyi adminisztratív (A), szakmai (B és C), valamint pénzügyi (F) adatlapot, és rendelkezik a megfelelő dokumentumok (térképek, fotók, diagramok, grafikonok, kötelező adminisztrációs és pénzügyi mellékletek) csatolásához szükséges funkciókkal. A pályázati adatlapok részletes leírását a dokumentum 3. fejezetében találja meg. Az eProposal alkalmazás használatának részletes leírását a dokumentum 3. függelékében találja meg.

A pályázóknak pályázataikat a Szerződő Hatóság számára, az eProposal rendszer útján, brüsszeli helyi idő szerint **2016. szeptember 15-én, 16:00 óráig kell benyújtaniuk.**

A pályázat 2016. szeptember 15-ig (brüsszeli helyi idő szerint 16:00 óráig) tetszés szerint módosítható, érvényesíthető és (újra)benyújtható. Annak érdekében, hogy elkerüljék az utolsó pillanatokban történő Internet kapcsolódásból, vagy egyéb IT meghibásodásokból eredő problémákat, javasoljuk, hogy a beadási időszakban több ízben töltsék fel tervezetüket. Minden újabb beküldésse felfelülírják a korábban továbbított változatot (a korábban feltöltött változatokat nem archiválják, és ezért azok a későbbiekben nem elérhetők).

A jelen útmutatóban leírt pályázatoknál a Szerződő Hatóság szerepét az Európai Bizottság Kis- és Közepes Vállalkozásügyi Végrehajtó Ügynöksége (EASME) látja el.

A pályázat kidolgozása során a pályázóban felmerülhet az igény, hogy kapcsolatba lépjen a LIFE nemzeti kapcsolattartóival. E célból az egyes tagállamokban LIFE programban résztvevő, nemzeti és regionális hatóságok név-és kapcsolattartói adatait tartalmazó átfogó listája megtalálható a LIFE program honlapján az alábbi címen:

1.5 Hogyan választják ki a LIFE projekteket?

A projektek kiválasztási eljárásának technikai módszerét, a kiválasztási és odaítélési kritériumokat a LIFE többéves munkaprogram 2014-2017 5. fejezete írja le. Az eljárás alkalmazásának részletes leírását megtalálja a „LIFE Projektpályázatok értékelési útmutatója 2016” elnevezésű dokumentumban.

Nagyon fontos: felhívjuk a figyelmet, hogy az értékelési folyamat során a Szerződő Hatóság a pályázóval való valamennyi levelezésre a pályázó által, az A2 adatlapon feltüntetett kapcsolattartó személy e-mail címét használja egyedüli kapcsolattartási pontként. Ezért ennek egy érvényes és aktív e-mail fiókhhoz kell kapcsolódnia, amelyet az értékelési folyamat időszakában naponta ellenőriznek.

Az egyedi támogatási megállapodások aláírására a Szerződő Hatóság részéről várhatóan **2017. május-június** hónapokban kerül sor (a részletes menetrendet lásd az **1. függelékben**).

A projektek megkezdésének legkorábbi dátuma **2017. július 1.**

1.6 Általános útmutatás a pályázóknak

Ez a fejezet a LIFE projektpályázatok kidolgozásával kapcsolatos, néhány gyakori kérdésre ad választ. Az egyedi iránymutatásokat a 2. részben találja; az egyes szakmai és pénzügyi adatlapok kitöltésére vonatkozó javaslatokat pedig a dokumentum 3. része tartalmazza.

1.6.1 Milyen nyelven nyújthatók be a pályázatok?

A Szerződő Hatóság nyomatékosan javasolja, hogy a pályázók a projektpályázat szakmai részét, de különösen a pénzügyi részét érthető angol nyelven töltsék ki, ugyanakkor a pályázatok az ír és máltai nyelvek kivételével az EU bármelyik hivatalos nyelvén beadhatók.

Felhívjuk a figyelmet arra, hogy a támogatási megállapodás, a projektmenedzsment, a hivatalos beszámolók, a kulcsfontosságú eredménytermékek és a Szerződő Hatósággal folytatott kommunikáció minden formája angol nyelvű.

A pályázat címét és a B1 adatlapot („A projekt összegző leírása”) mindig érthető, angol nyelven kell beadni. A B1 adatlap emellett benyújtható a pályázat nyelvén is.

1.6.2 Ki adhat be pályázatot?

Az Európai Unióban bejegyzett bármely jogi személy adhat be pályázatot.

A pályázatokban részt vevő szervezetek a kedvezményezettek alábbi három típusának egyikébe eshetnek: (1) *közüintézmények*, (2) *magántulajdonban lévő kereskedelmi célú szervezetek* és (3) *magántulajdonban lévő nem kereskedelmi szervezetek* (köztük a nem kormányzati szervezetek, NGO-k).

„Szervezeti formától függetlenül – jellege szerint legyen az központi, regionális vagy helyi szintű struktúra – „közintézményként” kerül meghatározásra minden olyan nemzeti hatóság, vagy az összes irányítása alá eső szerv, mely annak nevében eljárva vagy tevékenységét annak irányítása alatt folytatva közfeladatot lát el. Ha ezek a szervezetek magánjogi szervezeteként vannak regisztrálva, de ebben a kiírásban a „közintézményekkel” egyenértékűen kívánnak részt venni, akkor igazolniuk kell, hogy megfelelnek minden, a közjogi szervezetekkel szemben támasztott követelménynek. Továbbá, ha a szervezet befejezi a tevékenységét, akkor jogait és

kötelezettségeit, kintlévőségeit és tartozásait egy közjogi szervezetnek adja át. A teljes meghatározást a „Közjogi szerv nyilatkozata” elnevezésű függelékben találja meg, amelyet minden olyan kedvezményezettnek ki kell töltenie, aki „közintézményként” kíván részt venni a pályázaton. Az egyetlen kivétel azokra a központi (pl. minisztérium) és helyi (pl. tartományi, helyhatósági, regionális, stb.) kormányzati szervekre vonatkozik, amelyeknél a „közintézményi” jelleg egyértelmű.

Kérjük annak figyelembevételét, hogy az úgynevezett „egyéni vállalkozók” (az olyan szervezetek, amelyek egy személy tulajdonában és irányítása alatt állnak, valamint nincs jogi elkülönítés a vállalkozás, illetve tulajdonosa között) természetes személyeknek minősülnek, és ezért ebben a kiírásban nem vehetnek részt kedvezményezettként vagy kapcsolt jogalanyként.

A koordináló kedvezményezett jogállásától függően a pályázattal kötelezően beadandó adminisztratív dokumentumok részletes leírását lásd a „Útmutató a LIFE projektpályázatok értékeléséhez” 2016” dokumentumban.

Amennyiben a projektpályázat társfinanszírozását jóváhagyták, az a pályázó lesz a koordináló kedvezményezett, aki a projekt végrehajtásáért felelős. A koordináló kedvezményezett lesz a Szerződő Hatóság kizárólagos kapcsolattartója, és az egyetlen kedvezményezett, amely közvetlenül készít beszámolókat a Szerződő Hatóság számára a projekt szakmai és pénzügyi előrehaladásáról.

A Szerződő Hatóságtól érkező EU hozzájárulást a koordináló kedvezményezett fogadja, és gondoskodik annak szétosztásáról a társult kedvezményezettekkel kötött partnerségi megállapodásokban foglaltak szerint. A koordináló kedvezményezettnek közvetlenül részt kell vennie a projekt szakmai megvalósításában és a projekt eredményeinek terjesztésében.

A koordináló kedvezményezettnek a projekt költségeinek egy részét viselnie kell, így pénzeszközökkel is hozzá kell járulnia a projekt költségvetéséhez. Így a projekt felmerült költségei 100 %-ban nem kerülnek kifizetésre.

A koordináló kedvezményezettnek be kell mutatnia jogállását (az A2 pályázati adatlap kitöltésével), amely igazolja, hogy az EU-ban jegyezték be.

A koordináló kedvezményezett mellett a LIFE pályázatokban részt vehet egy vagy több társult kedvezményezett, és/vagy egy vagy több projekt társfinanszírozó.

A **társult kedvezményezett** lehet az EU-n kívül bejegyzett jogi személy, amennyiben a koordináló kedvezményezett székhelye az EU-ban van. Ahhoz, hogy társult kedvezményezett lehessen, a szervezetnek olyan, az EU-n kívüli tevékenységeket kell ellátnia, amelyek szükségesek az EU környezetvédelmi célkitűzéseinek megvalósításához, valamint a szerződésekben meghatározott tagállami területeken végzett beavatkozások hatékonyságának biztosításához. Más szóval, az EU-n kívül bejegyzett olyan szervezet nem megfelelő, amely csak a szakértelmet nyújtja, vagy csak az EU-ban végrehajtott tevékenységekben közreműködik. A társult kedvezményezett mindig köteles szakmailag is hozzájárulni a pályázathoz, és így felelősséget kell vállalnia a projekt egy vagy több tevékenységének végrehajtásáért. A társult kedvezményezettnek pénzügyi hozzájárulást is kell biztosítania a projekthez. Emellett el kell látnia a kedvezményezettet minden olyan szükséges dokumentummal, amely a Szerződő Hatósággal szembeni beszámolási kötelezettségének teljesítéséhez kell.

A LIFE pályázatokban nincs meghatározva a részt vevő társult kedvezményezettek lehetséges száma. Az olyan pályázat is érvényes, amelyben nincs más résztvevő, csak a koordináló kedvezményezett. Ugyanakkor, bátorítjuk a kedvezményezetteket arra, hogy társuljanak más kedvezményezettekkel, ha ez értéket ad a projekthez, például ha a partnerség erősíti a pályázat demonstrációs jellegét, hozzáadott értékét Európa számára, illetve fokozza eredményeinek és

tanulságainak hatását és/vagy átültethetőségét.

Az olyan közvállalkozásoknak, amelyek tőkéi köztulajdonban vannak, és amelyek egy közigazgatási szerv eszközének vagy szakmai szolgálatának tekinthetők, továbbá amelyek a közigazgatási szerv irányítása alatt állnak, de a gyakorlatban különálló jogi személyiségük van, kedvezményezettnek kell lenniük, amennyiben a közigazgatási szerv a projekt egyes tevékenységének végrehajtásával ezeket a vállalkozásokat kívánja megbízni³.

Minden társult kedvezményezettnek igazolnia kell jogállását (az A5 pályázati adatlap kitöltésével), és teljes körű információt kell szolgáltatniuk arról az EU tagországról vagy külső országról, amelyben bejegyezték. Emellett minden kedvezményezettnek – akár az EU-ban jegyezték be, akár nem – nyilatkoznia kell, hogy nem áll fenn velük kapcsolatban az EU pénzügyi szabályzatának 106 (1) és 107 cikkeiben leírt állapot⁴ (az A3 vagy A4 pályázati adatlap aláírásával – az utasításokat lásd a dokumentum 3. részében).

A magántulajdonban álló kedvezményezettek számára a Szerződő Hatóságnak módjában áll jóváhagyni a kedvezményezetthez kapcsolt jogalanyok részvételét a projektben, amennyiben azok megfelelnek a Támogatási megállapodási mintában és annak X függelékében (Pénzügyi és adminisztratív útmutatók) leírt minden feltételnek. A szervezetek kapcsolt jogalanyként történő társulása komplikálhatja a projekt szerkezetét, és így negatív hatással lehet a projekt szakmai és pénzügyi összehangoltságára.

Tehát teljes mértékben a Szerződő Hatóság mérlegelési jogköre, hogy elfogadja-e a kapcsolt feleket, de semmilyen körülmények között nem kerül sor kapcsolt jogalanyok elfogadására közkedvezményezettek esetében, vagy nem felelnek meg maradéktalanul a kapcsolt jogalanyok alábbi leírásának.

A kapcsolt jogalanyoknak meg kell felelniük a pályázókra vonatkozó támogathatósági és a kizárás alól való mentesség feltételeinek, továbbá valamilyen szerkezeti kapcsolatban kell állniuk az érintett kedvezményezettel (pl. jogi vagy tőketulajdonosi kapcsolat), amely sem nem korlátozódik a projektre, sem nem egyedül a projekt végrehajtása érdekében született (tehát a kapcsolatnak a támogatás megítélésétől függetlenül is léteznie kell; léteznie kellett a pályázati felhívás megjelenése előtt, és érvényben kell maradnia a projekt befejeződése után).

Kapcsolt szervezetként megengedettek a kedvezményezett közvetlen irányítása alatt álló szervezetek (pl. leányvállalatok vagy első szintű társvállalatok), a kedvezményezettet irányító szervezetek (anyavállalatok) VAGY tagsági viszony esetén, ha a kedvezményezett olyan hálózatként, szövetségeként, egyesületként van meghatározva, amelyben a javasolt kapcsolt szervezetek részt vesznek. **Ha, ugyanakkor több kedvezményezett kíván ugyanazzal a kapcsolt szervezettel dolgozni, akkor célszerűbb azt „kedvezményezettnek” javasolni.**

A **projekt társfinanszírozója** csak pénzeszközöket biztosít a projekt számára, nincs szakmai felelőssége, és nem részesülhet az EU pénzügyi támogatásából. Emellett a projekttel kapcsolatban nem lehet a projekt egyik kedvezményezettjének sem alvállalkozója.

Az üzleti szektor társfinanszírozását tartalmazó projektpályázatok előnyt élveznek az értékelési folyamat során, ha ez a társfinanszírozás hozzájárul a projekt eredményeinek elvárt fenntarthatóságához.

Egyes, határozott idejű, egyedi feladatok végrehajtására a projektpályázat előíranyozza **alvállalkozók** igénybevételét. Az alvállalkozók külső szolgáltatásokat nyújtanak a projekt

³Ez a helyzet például Spanyolországban az „empresas públicas” esetében, mint a TRAGSA és EGMASA, valamint Görögországban a regionális fejlesztési ügynökségeknél.

⁴Az Európai Parlament és a Tanács 2012. október 25-i (EU, EURATOM) 966/2012 számú rendelete az Unió általános költségvetésére érvényes pénzügyi szabályokról, valamint a Tanács ezt hatályon kívül helyező, 2012. október 26-i (EC, Euratom) 1605/2002 számú rendelete, OJ L 298, 1. o.

kedvezményezettjeinek, akik a kapott szolgáltatásokat teljes egészében megfizetik. A kedvezményezettek (beleértve a hozzájuk kapcsolt szervezeteket is) nem lehetnek egyben alvállalkozók. Az alvállalkozókat általában nem nevezik meg a pályázatban; ha mégis, akkor be kell tartani a LIFE Támogatási megállapodási mintában leírt Általános feltételeket.

A koordináló kedvezményezettre, társult kedvezményezettre, kapcsolt szervezetekre, társfinanszírozókra és alvállalkozókra vonatkozó egyes szabályok részletesebb leírását lásd a LIFE Támogatási megállapodási minta Általános rendelkezéseiben.

1.6.3 Mekkora egy LIFE projekt optimális költségvetése?

A projekt költségvetésének nincs rögzített minimuma. Míg a múltban több nagy, ambiciózus projektet (pl. amelyek összköltsége 5 000 000 euró fölött volt) finanszírozott a program, a kis projektek (pl. amelyek összköltsége 500 000 euró alatti) ritkán voltak sikeresek korlátozott hatásuk, és ebből adódóan alacsony hozzáadott értékük miatt.

A költségvetés készítése során a pályázók vegyék figyelembe a Környezetvédelem alprogram 2014-2017 évekre szóló, az egyes tagországokra indikatíván meghatározott keretösszegét is. Az olyan projektpályázat, amely a pályázó tagországára meghatározott teljes indikatív, országos keretösszegénél magasabb EU pénzügyi hozzájárulásért folyamodik, kisebb eséllyel kerül kiválasztásra LIFE társfinanszírozására⁵.

1.6.4 Mekkora az EU társfinanszírozás maximális aránya a LIFE programban?

Az első többéves LIFE munkaprogramban a 2014-2017 közötti időszakban az EU LIFE „hagyományos” projekttámogatásának mértéke legfeljebb a teljes, támogatható projektköltségek 60%-át érheti el.

Kivételes esetekben az összes támogatható költség 75% -a finanszírozható az olyan „*LIFE Természet és biológiai sokféleség*” projektpályázatoknál, amelyek konkrét természetvédelmi tevékenységekre irányulnak a madárvédelmi, illetve az élőhelyvédelmi irányelvekben szereplő **kiemelt jelentőségű** fajok és élőhelyek esetében, ha a projekt tevékenységei szükségesek a védelmi célkitűzések eléréséhez. Ez a magasabb finanszírozási arány csak az olyan projektekre alkalmazható, amelyeknél a teljes becsült költség legalább 50%-át konkrét természetvédelmi tevékenységekre fordítják, amelyek közvetlenül a kiemelt jelentőségű élőhelyek és fajok javát szolgálják. A projektpályázatban egyértelműen azonosítani szükséges a kiemelt jelentőségű élőhelyek és fajok javára tervezett tevékenységeket, és be kell mutatni a megfelelő költségek (köztük az általános költségeket) kiszámításának módszerét. Kivételesen fontos, hogy a pályázat teljes és helyes információt tartalmazzon az egyes tevékenységek által megcélzott fajokról és élőhelyekről.

Az élőhelyvédelmi irányelvben szereplő, kiemelt jelentőségű élőhelytípusok és fajok az irányelv I. és II. mellékletében csillaggal jelöltek. Ha kétségei vannak, hogy egy élőhely kiemelt jelentőségű élőhely-e, olvassa el az EU élőhelyvédelmi irányelv értelmezési kézikönyvét:

http://ec.europa.eu/environment/nature/legislation/habitatsdirective/docs/2007_07_im.pdf

Azok a madárfajok, amelyek „elsőbbséget élveznek a LIFE program támogatásában”, az alábbi listán szerepelnek:

http://ec.europa.eu/environment/nature/conservation/wildbirds/action_plans/docs/list_annex1.pdf

---

⁵A nemzeti allokációkat a LIFE többéves munkaprogram 2014-2017 5. bekezdése, valamint a Life projektpályázatok 2016 értékelési útmutatója taglalja.

1.6.5 Milyen mértékben kell hozzájárulniuk a projektek kedvezményezettjeinek a projektek költségvetéséhez?

A koordináló kedvezményezett és a társult kedvezményezettek részéről ésszerű pénzügyi hozzájárulás várható el a projekt költségvetéséhez. A kedvezményezett pénzügyi hozzájárulása bizonyítja, hogy az elkötelezett a projekt célkitűzéseinek megvalósítása mellett – a nagyon alacsony pénzügyi hozzájárulás ezért az elkötelezettség hiányára utal.

A pályázat nem adható be, ha bármelyik kedvezményezett pénzügyi hozzájárulása a pályázat költségvetéséhez 0 euró.

Emellett, ahol közjogi szervezetek vesznek részt koordináló vagy társult kedvezményezettként egy projektben, az általuk biztosított pénzügyi hozzájárulásnak meg kell haladnia (legalább 2%-kal) a projekt alkalmazottaira szánt bérköltségeket, melyek nem a „kiegészítő” (hozzáadott) személyzet költségeit fedezik. Ennek részletes leírását a dokumentum 3.4 szakaszában találja meg.

1.6.6 Mi a projektek optimális kezdő dátuma és időtartama?

A projekt időbeli tervezése során a kedvezményezetteknek tisztában kell lenniük azzal, hogy a LIFE 2016 projektek támogatási megállapodásainak aláírására várhatóan 2017. május-június hónapokban kerül sor. A projektek megkezdésének legkorábbi dátuma **2017. július 1.** A projekt kezdési időpontja előtt felmerült költségek nem támogathatóak, és nem szerepelhetnek a projekt költségvetésében.

A LIFE projekteknek nincs előre meghatározott időtartamuk. A projekt időtartamát úgy kell megállapítani, hogy elegendő idő legyen a projekt valamennyi tevékenységeinek elvégzésére és célkitűzéseinek elérésére. A legtöbb projekt időtartama 2–5 év.

A Szerződő Hatóság csak **kivételes esetekben** járul hozzá a projekt időtartamának meghosszabbításához. A korábbi LIFE programok tapasztalata az, hogy sok projektnél problémát okozott valamennyi projekt tevékenység befejezése a javasolt projekt időtartam alatt, elsősorban a projekt során tapasztalt, előre nem látható késedelmek és nehézségek miatt. A kedvezményezetteknek ezért javasoljuk, hogy megfelelő biztonsági tartalékidőt (pl. 6 hónapot) építsenek be a pályázatuk menetrendjébe.

A kedvezményezetteknek azzal is tisztában kell lenniük, hogy ha egy projekt minden tevékenysége a várható befejezési dátumnál korábban lezárul, akkor a projekt záró beszámolója korábban beadható, és megkaphatják a projekt számára folyósítandó, utolsó kifizetést a támogatási megállapodásban szereplő befejező dátum előtt.

1.6.7 Hol hajthatók végre a LIFE projektek?

A LIFE projekteket az Európai Unió valamelyik tagállamának területén kell végrehajtani. A LIFE programban az EU-n kívüli, illetve a tengerentúli országokban és területeken (TOT) is finanszírozhatók tevékenységek, amennyiben a koordináló kedvezményezett székhelye az EU-ban van, továbbá alaposan megindokolják, hogy az EU-n kívül végzett tevékenységre az EU környezetvédelmi célkitűzéseinek elérése érdekében, valamint a szerződésekben meghatározott tagállami területeken végzett beavatkozások hatékonyságának biztosításához van szükség (például a vándor madarak telelő élőhelyeinek megőrzésére irányuló, vagy több országon átívelő folyón végzett tevékenységek esetében). Kérjük, vegye figyelembe, hogy ez csak kivétel, rendszerint valamennyi tevékenységet az EU határain belül kell elvégezni. Ha az adott probléma sikeres és hatékony megoldása kizárólag a nem-EU országokban végzett tevékenységek révén valósítható meg, akkor erre lehetőség nyílik. A megfelelő adatlapokon minőségi és számszerűsített tényadatokkal szükséges alátámasztani az EU-n kívüli

tevékenységek létfontosságát ezeknek a tevékenységeknek a kifejtése során.

Például támogatható olyan vándorló madárfajjal kapcsolatos projekt, amelyben védelmi tevékenységeket fejtenek ki valamelyik tagállamban, továbbá egy tengerentúli országban és/vagy TOT-ban is. Nem támogathatók olyan projektek, amelyeket teljes mértékben a Szerződésekben meghatározott tagállami területeken kívül, azaz tengerentúli országokban és /vagy TOT-ban terveznek végrehajtani.

Az Európai Bizottság 2013/C-205/05 számú (OJEU C-205, 2013. július 27., 9-11 oldal) közleményében megfogalmazott támogathatósági feltételek, amelyek az EU által finanszírozott vissza nem térítendő támogatások, pénzdíjak és pénzügyi eszközök vonatkozásában az izraeli szervezetek és azoknak az Izrael által 1967 júniusa óta elfoglalt területeken folytatott tevékenységének 2014. évtől kezdődő támogathatóságáról szólnak, a jelen pályázati kiírás minden tevékenységére érvényesek, beleértve az EU Költségvetési rendeletének 137. cikkében leírt, harmadik félre vonatkozó szabályokat is.

1.6.8 Ki menedzselje a LIFE projektet?

Elvárás, hogy a projektet a koordináló kedvezményezett stábja irányítsa. Ellenben megfelelő indoklás esetén lehetséges, hogy a koordináló kedvezményezett közvetlen irányítása alatt álló alvállalkozó végezze ezt. A projekt menedzselésével kapcsolatos bármilyen más elképzelést megfelelően ki kell fejteni és alá kell támasztani. Nyomatékosan javasoljuk azt is, hogy minden projektnek főállású projektvezetője legyen.

A pályázatban világosan le kell írni, ki menedzseli a projektet, mekkora személyi állományt és mennyi időt rendeltek hozzá ennek végrehajtására, hogyan és kik hozzák meg a projekttel kapcsolatos döntéseket a projekt időtartama alatt (azaz kik és hogyan ellenőrzik a projekt menedzsereit).

1.6.9 A projekt tevékenységek kiszervezése

A kedvezményezetteknek rendelkezniük kell a tervezett projekt tevékenységek végrehajtásához szükséges szakmai és pénzügyi kapacitásokkal. Ezért elvárás, hogy a projekt költségvetésének külső segítség igénybevételére fordított aránya 35% alatt maradjon. Kivételes esetben elfogadható ennél magasabb arány, amennyiben megfelelő indoklással szolgálnak a projektpályázatban.

A LIFE Támogatási megállapodási minta Általános feltételeit a külső segítség igénybevételénél is be kell tartani.

A LIFE rendelet 19. cikkének megfelelően a (közösségi és magán) kedvezményezetteknek nyomatékosan javasoljuk a zöld közbeszerzés használatát. Az Európai Bizottság erre a célra összeállított egy eszközkészletet. További tudnivalók a következő honlapon találhatóak:

http://ec.europa.eu/environment/gpp/toolkit_en.htm

1.6.10 Milyen feltételek mellett részesíti előnyben a LIFE program a transznacionális projekteket?

A LIFE rendelet jelzi, hogy a társfinanszírozásra jelölt projektek kiválasztása során a Szerződő Hatóság különleges figyelmet fordít a transznacionális projektekre akkor, amikor a transznacionális kooperáció alapvető fontosságú a környezet- vagy természetvédelmi célkitűzések eléréséhez. Az odaítélési kritériumok 7. pontja alapján plusz pontokat kap az a projekt, amelynél a transznacionális megközelítés hozzáadott értéke megfelelően bizonyított. Ha ilyen tényekkel tudnak szolgálni, a projekt a kiválasztási eljárás során magasabb pontszámot kap, és ezáltal nagyobb esélye van a támogatás elnyerésére.

Nota bene: A LIFE rendelet szerinti értelmezésben a „transznacionális” csak a tagállamok közötti, valamint a tagállamok és a LIFE programban a LIFE rendelet 5. cikke alapján részt vevő harmadik országok közötti együttműködésre vonatkozik. Az Unión kívüli, illetve tengerentúli országokban és területeken végzett tevékenységek bár lehetségesek a LIFE rendelet 6. cikke szerint, de magasabb pontszámot nem érnek az odaítélési kritériumok 7. pontja alapján.

1.6.11 Milyen terjedelmű legyen a LIFE pályázat?

A projektpályázat legyen a lehető legtömörebb és legjobban érthető. A pályázók tartózkodjanak a terjedelmes pályázatoktól, és ne adjanak túlságosan részletes leírást a projektpályázathoz nem kapcsolódó projekt területekről, környezetvédelmi technológiákról, fajok listáiról stb..

A projekt tevékenységeiről azonban egyértelmű és részletes leírással kell szolgálniuk. Ahol hasznosnak bizonyul a javasolt tevékenységek helyszínének tisztázásához, célszerű térképeket csatolni (egyes esetekben ez kötelező is).

A brosúrák, önéletrajzok és hasonló dokumentumok beadása nem javasolt, az ehhez hasonló, beadott dokumentumokat nem veszik figyelembe.

1.6.12 Folyamatban lévő tevékenységek

A projekt megkezdése előtt már folyamatban lévő tevékenységek nem támogathatók.

Azon projekteket, melyekben a végrehajtandó tevékenységek jelentősen eltérnek a korábbi, vagy folyamatban lévő tevékenységektől gyakoriságukban vagy intenzitásukban, nem tekintendők folyamatosnak. A pályázónak pontos információkat szükséges szolgáltatnia a projektpályázatban azokról a dolgokról, amiknek alapján ez elbírálható.

Kivételes helyzetben, ha már a múltban elvégzett és befejezett tevékenységek hasonló gyakorisággal és intenzitással való megismétlését tervezik a projekt során, a pályázónak igazolnia kell, hogy ezekre a tevékenységekre a LIFE program hiányában nem kerülhetett volna sor.

1.6.13 A projekt és tevékenységeinek hosszú távú fenntarthatósága

A LIFE projektek jelentős beruházást képviselnek, és az Európai Unió kiemelt fontosságot tulajdonít ezen beruházások hosszú távú fenntarthatóságának. A kedvezményezetteknek a projekt időtartama alatt kötelezően meg kell vizsgálniuk, hogyan lehet ezeket a beruházásokat megőrizni, fenntartani, továbbfejleszteni, és használni vagy megismételni a projekt befejezése után. Az erre vonatkozó tervet be kell építeni a projektpályázatba. Ezt a szempontot alaposan ellenőrzik az értékelési folyamat során, különös tekintettel az odaítélési kritériumok 1. pontjára.

Az egyes kiemelt területekhez illeszkedő, további tanácsokkal és utasításokkal a 2. rész szolgál.

1.6.14 Megismételhetőség és átültethetőség

A megismételhetőség és az átültethetőség a projektnek arra a képességére utal, hogy az mennyire megismételhető vagy átültethető a megvalósítás során, illetve azt követően. A sikeres megismétlés és átültetés stratégiát igényel olyan feladatokat irányozva elő, melyek lehetővé teszik a projekt által nyújtott megoldások hatásának megsokszorozását, szélesebb körű elterjedését elérve a kritikus tömeget a projekt során, és/vagy rövid, illetve hosszú távon a LIFE projekt befejezését követően. E tevékenységek túlmutatnak a tudás átadásán és a hálózatépítésen, a projekt során kifejlesztett vagy alkalmazott technikák, módszerek és stratégiák más területen való gyakorlati alkalmazását is tartalmazzák.

A megismételhetőség és átültethetőség túlmutatnak a terjesztési tevékenységeken, és

tartalmazzák az összes olyan projekt tevékenységbe beépülő művelteket és megközelítéseket, amelyek a projekt eredményeinek és tapasztalatainak a projekt utáni megismétlésére és azok átültetésére irányulnak más szektorokban, entitásokban, régiókban, illetve országokban.

Az egyes kiemelt területekhez illeszkedő, további tanácsokkal és utasításokkal a 2. rész szolgál.

1.6.15 Kutatási tevékenységek és nagyméretű infrastrukturális projektek

Míg az Európai Unió a kutatási tevékenységeket a Horizont 2020 - kutatási és innovációs keretprogram program (2014-2020)⁶ révén finanszírozza, a LIFE projekt végrehajtása során lehetőség van olyan, korlátozott mértékű kutatások megvalósítására, melyek javítják és bővítik a projekt alátámasztásához szükséges ismertek adatbázisát. A kutatás kizárólag a projekt célkitűzéseire irányulhat, illetve szorosan kell azokhoz kapcsolódnia. Továbbá, a pályázónak részletesen be kell mutatnia, hogy a projekt szakszerű megvalósítása hogyan támaszkodik ezekre a kutatásokra, rámutatva arra, hogy a meglévő tudományos alapok nem elegendőek. Egyúttal a pályázónak rá kell világítania arra, hogy e kiegészítő ismereteket miként hasznosítják a projekt tevékenységeinek megvalósítása érdekében. Ilyen esetben a tudományos publikációk a projekt fontos eredményének tekintendők.

A nagy infrastruktúrát létrehozó projektek nem tartoznak a LIFE program tárgykörébe, és ezért nem támogathatók. Egy projekt abban az esetben minősül nagy infrastrukturális beruházásnak, amennyiben „egy infrastruktúra elem” létrehozásának tényleges költsége⁷ meghaladja az 500 000 eurót. Az „egy infrastruktúra elem” jelentése az F4a adatlapon felsorolt, valamennyi, fizikailag kapcsolódó elem, amelyek az infrastrukturális beruházás működését biztosítják (pl. öko-átkelők, a gátak, a jelzőtáblák, stb.). Ez az összeg kivételes esetekben túlléphető, ha a pályázatban részletes szakmai indoklást adnak arról, miért szükséges az infrastruktúra a LIFE rendelet 10., 11., vagy 12. cikkében leírt célkitűzések hatékony megvalósításához.

1.6.16 Kiegészítő jelleg egyéb EU támogatási programokkal

A LIFE rendelet 8. cikke szerint a LIFE program által támogatott tevékenységeknek biztosítaniuk kell a konzisztenciát és a szinergiákat, továbbá kerülniük kell az átfedéseket az Unió más támogatási programjaival. Nevezetesen a Szerződő Hatóság és a tagállamoknak gondoskodniuk kell az Európai Regionális Fejlesztési Alappal, az Európai Szociális Alappal, a Kohéziós Alappal, az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alappal, az Európai Tengeri és Halászati Alappal és a Horizont 2020 programmal megvalósuló koordinációról.

Ezért alapvető fontosságú, hogy mielőtt benyújtják projektpályázataikat a Szerződő Hatóságnak, a kedvezményezettek alaposan ellenőrizzék, hogy a projektjükben tervezett tevékenységek a **gyakorlatban támogathatók, vagy támogatottak-e** más EU forrásból.

A kedvezményezetteknek tájékoztatniuk kell a Szerződő Hatóságot, ha bármilyen kapcsolódó támogatást kaptak EU forrásokból, vagy EU költségvetésből finanszírozott, vonatkozó pályázatuk folyamatban van. A kedvezményezetteknek azt is ellenőrizniük szükséges, hogy nem részesülnek-e olyan működési támogatásban a LIFE programból (vagy egyéb EU programokból), amely kettős finanszírozáshoz vezethetne.

Ennek elmulasztása az A7 adatlapon, a pályázat elutasításához vezethet.

Felhívjuk a figyelmet arra, hogy ez egy fokozott körütekintést igénylő terület. Tények támasztják alá, hogy azonos vagy hasonló pályázatok növekvő számban kerülnek

⁶Az Európai Parlament és a Tanács 2013. december 11-i, 1290/2013 számú (EU) rendelete a „Horizont 2020” kutatási és innovációs keretprogram (2014–2020) részvételi és terjesztési szabályainak megállapításáról, valamint az 1906/2006/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről (OJL 347, 2013. december 20, 81. o.).

⁷Tényleges költségek: az infrastruktúra teljes, értékcsökkenés nélküli költsége.

benyújtásra különböző programokhoz. A Szerződő Hatóság alapos ellenőrzéseket és kereszt-ellenőrzéseket végez. Súlyos következményekkel járhat, ha a pályázó elmulasztja feltüntetni, hogy ugyanazt vagy hasonló pályázatot más programokhoz is beadott (vagy legrosszabb esetben, hogy már kapott részfinanszírozást).

Emellett a projekt felülvizsgálati szakaszában a Nemzeti Hatóságot is felszólíthatják arra, mutassa be milyen lépéseket tett annak érdekében, hogy biztosított legyen a koordináció és az egymást kiegészítő jelleg a LIFE finanszírozású, illetve egyéb európai uniós programok között.

1.6.17 Korábbi LIFE projektet folytató, illetve azon alapuló pályázatok

Ha a pályázó egy korábbi LIFE projekt folytatását tervezi, az A7 adatlapon szükséges annak egyértelmű ismertetése, miért van szükség a projekt újabb szakaszára, továbbá, hogyan fogja ez kiegészíteni a korábbi projektben elért eredményeket. A pályázónak a fenntarthatóság bemutatása során (B6 adatlap) azt is le kell írnia, hogy a további folytatás hogyan biztosítható a LIFE programtól eltérő források támogatásával. Végül, de nem utolsósorban minden kulcsfontosságú tevékenység leírásával (C adatlapok) a pályázónak pontos információkat kell szolgáltatnia arról, hogyan épül ez a projekt a korábbi projektszakaszban végrehajtott hasonló tevékenységekre, és hogyan egészíti ki azokat.

A pályázóknak azt szükséges bemutatniuk, hogy figyelembe vették a LIFE által támogatott más, hasonló problémákkal foglalkozó projektpályázatokat is. Annak szemléltetése szükséges, hogyan épül pályázatuk a többire, továbbá miben különbözik azoktól, illetve hogyan működnek együtt azokkal, ha még folyamatban vannak.

Az értékelési eljárás során ezeket a szempontokat behatóan ellenőrzik. A részletes adatok megadásának elmulasztása ezekről a szempontokról negatívan befolyásolja a projekt végső pontszámát.

1.6.18 A környezeti előnyök mennyiségi meghatározása

A tervezett megoldás által létrehozandó, nagyobb teljesítményt, vagy előnyöket számszerűsíteni szükséges az elvárt környezeti előnyök szempontjából. Ehhez egyértelműen meg kell adni a kiinduló állapotot is. Amennyiben releváns, a környezeti előnyöket életciklus-megközelítésben szükséges bemutatni nyilvánvaló, megalapozott és ambiciózus, ugyanakkor hiteles formában. Ebből a szempontból ügyelni kell arra, hogy a pályázat megfelelő adatlapjain leírt környezeti előnyök konzisztensek legyenek a teljesítménymutatókról szóló táblázatban lejelentett értékekkel.

További tanácsokat és utasításokat a 2. részben talál.

1.6.19 Koordinációs követelmény ugyanazon, vagy hasonló problémára irányuló, több projektpályázat között

Tényfeltárás igazolja, hogy növekvő számban nyújtanak be ugyanarra vagy hasonló problémára irányuló projektpályázatot, gyakran ugyanabban a tagországban. Ez sűrűbben előfordul a *Természet és biológiai sokféleség* kiemelt területen.

Az ilyen helyzetek elkerülése érdekében nyomatékosan javasoljuk a pályázóknak, hogy forduljanak a nemzeti kapcsolattartókhoz: (<http://ec.europa.eu/environment/life/contact/nationalcontact/>) annak ellenőrzésére, hogy a pályázat témájával nem foglalkozik-e más pályázó is. Ebben az esetben ösztönözzük a pályázókat az együttműködésre azért, hogy elkerülhetők legyenek az esetleges átfedések és erősödjenek a szinergiák.

1.7 A projekt karbon lábnyomának csökkentése és a zöld közbeszerzés

A projekt „karbon lábnyomának” csökkentésére irányuló erőfeszítések: be kell mutatni, hogyan kívánják biztosítani, hogy a projekt „karbon lábnyoma” ésszerű módon, a lehető legkisebb legyen. A projekt leírásba bele kell venni a projekt időtartama alatt a CO₂ kibocsátás csökkentése érdekében teendő erőfeszítéseket. Felhívjuk a figyelmet azonban, hogy az üvegházhatástokozó gázok kibocsátásának csökkentési költségei nem támogathatók.

Minden LIFE projektnél elvárás a „zöld közbeszerzés” alkalmazása a szolgáltatások és eszközök beszerzése során. Az olyan projektpályázatok, melyek átlátható és részletes mechanizmusokat tartalmaznak arra vonatkozóan, hogy a kedvezményezettek többsége vagy mindegyike, hogyan bonyolít le széleskörűen „zöld beszerzéseket”, az odaítélési kritériumok 7. pontja alapján bónusz pontokkal gazdagodnak.

1.8 Személyes adatok védelmére vonatkozó záradék

A pályázatokban szereplő személyes adatok, például a kedvezményezettek és társfinanszírozók neve, címe és egyéb kapcsolati adatai bekerülnek egy ESAP nevű adatbázisba, amely az EU intézményei és ügynökségei, valamint titoktartási megállapodással rendelkező külső értékelők csoportja számára elérhető. Az ESAP adatbázist kizárólag a LIFE pályázatok értékelésének menedzselésére használják.

A sikeres pályázatok ugyanezen adatai egy másik, a BUTLER elnevezésű adatbázisba kerülnek be, amely az EU intézményei és ügynökségei, valamint titoktartási megállapodással rendelkező monitoring csoport számára elérhető. A BUTLER adatbázist kizárólag a LIFE pályázatok kezelése céljából használják.

Minden projekt összegzése, a koordináló kedvezményezett nevével és kapcsolati adataival együtt felkerül a LIFE program honlapjára, ahol nyilvánosan elérhető. Bizonyos alkalmakkor a koordináló kedvezményezetteket felkérlik, hogy ellenőrizzék ezen adatok helyességét.

A sikeres kedvezményezettek névsora, valamint a kiválasztott projektek számára megítélt, vonatkozó támogatási összegek bekerülnek egy nyilvános adatbázisba, a Pénzügyi átláthatósági rendszerbe⁸.

A Szerződő Hattóság vagy megbízottjai a sikertelen pályázók személyes adatait a jövőbeli pályázatokkal kapcsolatban utánkövetésre felhasználhatják.

Ezen folyamat során a Szerződő Hattóság és alvállalkozói betartják az Európai Parlament és a Tanács 2000. december 18-i, 45/2001 számú rendeletét, amely a személyes adatok közösségi intézmények és szervek által történő feldolgozása tekintetében az egyének védelméről, valamint az ilyen adatok szabad áramlásáról szól. Természetesen Önnek joga lesz az Ön, birtokunkban lévő adatait megtekinteni és javításukat kérni.

Egy pályázat beadása magában foglalja azt is, hogy Ön hozzájárul a pályázatban szereplő személyes adatainak a fentiek szerinti használatához. Az adatokat a fentiekben leírtaktól eltérő, semmilyen más célra nem használják fel.

2. LIFE Természet és biológiai sokféleség

---

⁸Pénzügyi átláthatósági rendszer (Financial Transparency System, FTS) - Európai Bizottság.

2.1 Mi a LIFE Természet és biológiai sokféleség?

A **LIFE Természet és biológiai sokféleség** kifejezett célja elősegíteni a természet és biológiai sokféleség területén az EU szakpolitikájának és jogalkotásának fejlődését és végrehajtását. A finanszírozott projekteknek EU hozzáadott értékkel kell rendelkezniük, és ki kell egészíteniük azokat a tevékenységeket, melyeket más EU alapok finanszírozhatnak a 2014-2020 közötti időszakban.

A **LIFE Természet és biológiai sokféleség kiemelt terület** elsődlegesen az alábbiak szerint arra összpontosít:

- hogy hozzájáruljon az EU politikájának és jogalkotásának kialakításához és végrehajtásához a természet és biológiai sokféleség területén a 2020-ig teljesítendő uniós Biodiverzitás stratégia⁹, illetve a madár- és élőhelyvédelmi irányelv¹⁰ által megfogalmazott területeken;
- hogy elősegítse a *Natura 2000* hálózat továbbfejlesztését, működtetését és kezelését;
- hozzájáruljon a természettel és a biológiai sokféleséggel kapcsolatos uniós szakpolitika és jogszabályok kidolgozásához, végrehajtásához, felméréséhez, monitoringjához és értékeléséhez, valamint a természetet és a biológiai sokféleséget érintő tényezők, terhelések és válaszlépések felméréséhez és monitoringjához szükséges tudásalap javításához.

Két különböző projekt szektor létezik, amelyek kiegészítik egymást: **LIFE Természet projektek** és **LIFE Biológiai sokféleség projektek**. A LIFE Természet és biológiai sokféleség alá tartozó területen benyújtott projektpályázatnak vagy LIFE Természet, vagy LIFE Biológiai sokféleség projektnek kell lennie.

A **LIFE rendelet** III. melléklete e két szektor számára a következőképpen írja le a tematikus prioritásokat:

Tematikus prioritások a LIFE Természet projektek számára: különösen a madár- és/vagy élőhelyvédelmi irányelv végrehajtását célzó tevékenységek:

- (i) a közösségi jelentőségű élőhelyek és fajok, köztük a tengeri élőhelyek és fajok, valamint madárfajok természetvédelmi helyzetének javítását célzó tevékenységek;
- (ii) a *Natura 2000* hálózattal kapcsolatos biogeográfiai szemináriumok támogatására irányuló tevékenységek;
- (iii) a prioritizált intézkedési tervek végrehajtására irányuló integrált megközelítések.

Tematikus prioritások a LIFE biológiai sokféleség projektek számára: különösen az 2020-ig teljesítendő uniós Biodiverzitás stratégia végrehajtását célzó tevékenységek:

- (i) a 2. Cél¹¹ elérését elősegítő tevékenységek;
- (ii) a 3.¹², 4.¹³, és 5.¹⁴ Cél elérését elősegítő tevékenységek.

⁹ Európai Bizottság (2011) Végső – Életbiztosításunk, természeti tőkénk: a 2020-ig szóló uniós Biodiverzitás stratégia <http://ec.europa.eu/environment/nature/biodiversity/comm2006/2020.htm>;

¹⁰ Irányelv 2009/147/az Európa Parlament Európai Bizottsága és Tanácsa a vadon élő madarak védelméről. <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2010:020:0007:0025:EN:PDF>;

Tanácsi Irányelv 92/43/EEC a vad flóra és fauna védelméről. http://ec.europa.eu/environment/nature/legislation/habitatsdirective/index_en.htm;

¹¹ 2. Cél: „Az ökoszisztémák és szolgáltatásaik fenntartása és helyreállítása”;

¹² 3. Cél: „A biológiai sokféleség fokozásában a mezőgazdaság és az erdészet által játszott szerep növelése”;

¹³ 4. Cél: „Ahalászati erőforrások fenntartható kiaknázásának a biztosítása”;

¹⁴ 5. Cél: „Az invazív idegen fajok elleni küzdelem”.

Ily módon a *LIFE Természet* kifejezetten a madár- és élőhelyvédelmi irányelvek célkitűzéseire kapcsolódik, míg a *LIFE Biológiai sokféleség* nem korlátozódik a madár- és élőhelyvédelmi irányelvre, hanem a 2020-ig teljesítendő uniós Biodiverzitás stratégia szélesebb körű végrehajtását segíti elő. Az olyan természetvédelmi projekt, amely kizárólag a madár- illetve az élőhelyvédelmi irányelv alá eső madárfajok/élőhelyek témát célozza meg, rendszerint *LIFE Természet* projektként nyújtandó be. Más projektek valószínűleg inkább illeszkednek a *LIFE Biológiai sokféleség* elvárásaihoz. (Nota bene, a „Nat” illetve a „Bio” címszavak alatt benyújtott projekteket ezzel összhangban fogják értékelni, később nem kerülhet sor átsorolásra.)

A fentiek ellenére megjegyzendő, hogy a *Natura 2000* hálózat védett területei jelentik még mindig az EU fő hozzájárulását a biológiai sokféleség csökkenése elleni küzdelemünkben. A 2020-ig teljesítendő uniós Biodiverzitás stratégia célkitűzései hatékonyan megvalósíthatók a *Natura 2000* hálózat kontextusában a klasszikus *LIFE Természet* projekteken belül, pl. a következő témák vonatkozásában: az inváziós idegenhonos fajok kontrolja megvalósítható a *Natura 2000* területeken történő visszaszorításuk és felszámolásuk révén; „zöld” infrastruktúra-fejlesztés megvalósulása a hálózat összekapcsolódásának segítségével; ökoszisztéma szolgáltatások fenntartása és javítása (mint például az árvízvédelem, a vízminőség javítás, stb.) olyan természetvédelmi tevékenységek révén, amelyek e funkciók megőrzését vagy javítását eredményezik a területen vagy a teljes regionális hálózatban.

A *LIFE Biológiai sokféleség* magában foglalja a 2020-ig teljesítendő uniós Biodiverzitás stratégia 2-5. céljait. A leginkább testhezálló *LIFE Biológiai sokféleség* projektek innovációt alkalmaznak, illetve olyan szektorokat és folyamatokat tárnak fel, amelyeket a klasszikus *LIFE Természet* projektek nem céloznak meg. Ez nem zárja ki az olyan projekteket, amelyek a bevált gyakorlat megközelítésre alapoznak, ugyanakkor a pályázóknak tanácsos körültekintően elolvasni a *LIFE Biológiai sokféleség* projektek témáit annak érdekében, hogy megérthessék, hogy a bevált gyakorlat mely témákban tekinthető prioritásnak.

A *LIFE Természet* és *LIFE Biológiai sokféleség* projekteknek elsőképpen a természetvédelemre és/vagy a biológiai sokféleség csökkenésének és az ökoszisztéma szolgáltatások hanyatlásának megállítására kell összpontosítaniuk. Az olyan projektet, amely ugyan pozitív, de csak *másodlagos* hatást gyakorolna a természetre és a biológiai sokféleségre, továbbá, amely fő célja más környezetvédelmi témájú prioritáshoz kötődik, nem a *LIFE Természet* és *biológiai sokféleség* címszó alatt kell benyújtani. Kérjük, tanulmányozzák a „*LIFE Környezet és erőforrás-hatékonyság, pályázati felhívás 2016*” és „*LIFE Orientációs dokumentum*” című dokumentumokat. A természetvédelemmel és/vagy a biológiai sokféleség csökkenésének és az ökoszisztéma szolgáltatások hanyatlásának megállítását célzó, elsősorban környezettudatosságot növelő kampányokra összpontosító projekteket a „*LIFE Környezetvédelmi irányítás és tájékoztatás*” alatt szükséges benyújtani.

Csak a vadon élő növények és állatok, valamint természetes és természetközeli élőhelyek témaköre lehet a *LIFE Természet* és *biológiai sokféleség* projektek célja. A házasított állat- és növényfajok, illetve fajták védelmét célzó projektek **nem támogathatók**.

Noha a *Natura 2000* legnagyobb részét olyan területek teszik ki, amelyeken az emberi tevékenység nagymértékben átalakította a természetet és a tájat, még mindig vannak jelentős érintetlen, illetve az érintetlenséghez közeli állapotú területek. A Bizottság kiadott egy útmutatót az érintetlen területek kezelésére a *Natura 2000*¹⁵ hálózatban, amelyben rámutat arra, hogy különleges figyelembe kell részesíteni ezeket az értékes területeket. Európai viszonylatban, különösen a *Natura 2000* hálózaton belül, fontos megjegyezni, hogy az emberi beavatkozások intenzitásának függvényében, létezik egy spektruma a többé vagy kevésbé érintetlenül maradt területeknek. Ebben az értelemben az érintetlen terület fogalma relatív, egy kontinuum mentén mérhető, amelynek az egyik végén helyezkedik el az érintetlen terület, a másikon pedig az alig

¹⁵ <http://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/wilderness/pdf/WildernessGuidelines.pdf>

használt terület. Az „élőhelyek visszavadtítása” egy olyan folyamat, amely során a területeket az érintetlen állapot felé mozdítjuk el, míg azok végül valódi érintetlen természeti területté válnak. Ez egy természetes folyamat, mely lehetővé teszi, hogy a *Natura 2000* területeket fenntartható módon és költséghatékonyan kezelhessék, továbbá elkerülhetők legyenek a megismétlődő kezelési tevékenységek. A pályázók fontolóra vehetik ezt a megközelítést minden olyan esetben, amikor a körülmények arra utalnak, hogy ez lenne a leginkább költséghatékony megközelítése az élőhelyek és fajok hatékony védelmének. Ez nyilvánvalóan nem lehet az aktuálisan alkalmazott bevált gyakorlatok kiváltója, de kipróbálható, mint egy kiegészítő módszer a madár- illetve élőhelyvédelmi irányelvben meghatározott fajok és élőhelyek biológiai sokféleségének megóvására. Kérjük a pályázókat, a projektpályázataik kidolgozása során vegyék figyelembe a fent említett, vonatkozó irányelveket

A Szerződő Hatóság üdvözli az olyan projekteket, amelyeket üzleti szféra szereplői nyújtanak be, illetve az olyanokat, amelyekben üzletileg érdekelt felek is képviseltek azzal a céllal, hogy figyelemmel a *LIFE Természet és biológiai sokféleség* követelményeire, a tervezési és működési tevékenységeikbe biológiai sokfélességgel kapcsolatos kérdéseket integráljanak.

2.2 LIFE Természet

2.2.1 Általános hatály és célkitűzések

A *LIFE Természet* projekt célja a *Natura 2000* hálózat továbbfejlesztése, működtetése és kezelése, különös tekintettel a fejlesztési, tesztelési és demonstrációs megközelítések, a bevált gyakorlatok és megoldások alkalmazása révén.

A projekteket úgy kell megtervezni, hogy a lefedettség, a természetvédelemből származó haszon, a megismételhetőség, az átültethetőség és a határokon átfelölő jelleg tekintetében EU hozzáadott érték jöjjön létre.

A *Natura 2000* hálózat, amely az EU tagországok szárazföldi területének majdnem 18%-át teszi ki, továbbá 217 000 km² tengeri területet is felölel, az Európai Unió biológiai sokféleségének gerincét alkotja. Még a *Natura 2000* hálózaton belül is azonban, az EU madár- és élőhelyvédelmi irányelveiben meghatározott, európai uniós flóra, fauna és természetes élőhelyek jelentős része még mindig kedvezőtlen természetvédelmi helyzetben van. A *Natura 2000* hálózat egyben az európai „zöld” infrastruktúra szívében található, mely sokszínű ökoszisztéma szolgáltatásain keresztül számtalan előnyt biztosít.

Az elkövetkező években a *LIFE Természet* finanszírozás elsőleges szempontja továbbra is az olyan projektek támogatása lesz, amelyek a *Natura 2000* hálózat kezelésének javítását és/vagy a területeinek helyreállítását célozzák. A *LIFE Természet* projektekből megcélzott fajoknak és élőhelyeknek szerepelniük kell az EU madár- (2009/147/EC) és élőhelyvédelmi irányelv (92/43/EEC) mellékleteiben.

A *LIFE Természet* projektek általában konkrét természetvédelmi intézkedésekre összpontosítanak és eredményorientáltak, pl. végrehajtásuknak közvetlen és fenntartható javulást kell kiváltania az érintett fajok és élőhelyek javasolt vagy kijelölt védettségi helyzetét illetően.

A *LIFE Természet* kiemelt terület alá tartozó projektek támogathatósága a célba vett fajoktól, illetve élőhelyektől függ. Ezek a következőképpen különböztethetők meg:

Területalapú tevékenységek:

- a területalapú tevékenységek által célzott *madárfajoknak* szerepelniük kell a madárvédelmi irányelv I. mellékletében, vagy rendszeresen előforduló, vonuló madárfajoknak kell lenniük;

- *bármely élőhelytípusnak/madártól eltérő fajnak* szerepelnie kell az élőhelyvédelmi irányelv I. vagy II. mellékletében. A területalapú tevékenységek megvalósítása a IV. mellékletben szereplő azon fajok esetében, amelyek nem szerepelnek a II. mellékletben, bizonyos feltételek mellett lehetséges (lásd 2.4.3 pont).

Fajalapú (vagyis nem terület-függő) tevékenységek:

- a célzott *madárfajoknak* szerepelniük kell a madárvédelmi irányelv I. vagy II. mellékletében vagy rendszeresen előforduló vonuló madárrajoknak kell lenniük;
- *bármely célzott, nem madárfajnak* szerepelnie kell az élőhelyvédelmi irányelv II., IV. és/vagy V. mellékletében.

2.2.2 Földrajzi hatály

A *LIFE Természet* projekteknek az EU tagországok olyan szárazföldi és/vagy tengeri területén kell megvalósulniuk, ahol az EU madár- és élőhelyvédelmi irányelvei¹⁶ hatályosak. Támogathatók ugyanakkor speciális, az Unión kívül eső tevékenységek is, feltéve, hogy a pályázó részletes magyarázatot ad arra, azok miért szükségesek az EU környezetvédelmi céljainak eléréséhez és a tagországok Egyezmények alá tartozó területein végrehajtandó beavatkozások hatékonyságának biztosításához. A transznacionális együttműködés ösztönzendő, amennyiben az növeli projekt tevékenységek által teremtett európai hozzáadott érték hatékonyságát.

2.2.3 Projekt témák

Hozzájárulva a 2020-ig megvalósítandó uniós Biodiverzitás stratégia 1. Céljához – melynek célkitűzése a madár- és élőhelyvédelmi irányelvek átfogó végrehajtása – a LIFE többéves, 2014-2017 időszakra szóló munkaprogramja szerint a következő projekt témák élveznek elsőbbséget:

1. projektek, amelyek célja a közösségi jelentőségű¹⁷ élőhelytípusok és fajok (köztük madárfajok) természetvédelmi helyzetének javítása, ezen élőhelytípusok és fajok számára javasolt vagy kijelölt **Natura 2000 területek** célbavételével;
2. projektek, amelyek célja a közösségi jelentőségű, *Natura 2000* területeken lévő élőhelytípusok vagy fajok (köztük a madárfajok) természetvédelmi helyzetének javítása, amennyiben helyzetük a tagállamok által az élőhelyvédelmi irányelv 17. cikke értelmében, a megfelelő földrajzi szinten benyújtott legfrissebb átfogó értékelések vagy pedig a madárvédelmi irányelv 12. cikke értelmében benyújtott legújabb értékelések és a madarakra vonatkozó uniós szintű értékelések alapján nem „**kedvező/biztonságos és nem romlik**” vagy „**ismeretlen**”;
3. projektek, amelyek a tagállamok által frissített **priorizált intézkedési tervben** (Priority Action Framework - PAF) előírt fellépések, vagy a *Natura 2000* hálózattal kapcsolatos biogeográfiai szemináriumok keretén belül meghatározott, ajánlott vagy elfogadott konkrét fellépések közül egyet vagy többet végrehajtanak;
4. projektek, amelyek az élőhely- és madárvédelmi irányelv és a tengervédelmi stratégiáról szóló keretirányelv 1.¹⁸ mutatójában meghatározott, kapcsolódó rendelkezések végrehajtásának, tengerekkel kapcsolatos részével foglalkoznak, főleg amennyiben a projektek az alábbi tevékenységek közül egyre vagy többre összpontosítanak:
  - a. a tengeri partközeli *Natura 2000* területek hálózatához készülő nemzeti nyilvántartások készítése és véglegesítése;

¹⁶ Felhívjuk a figyelmet, hogy a két irányelv hatálya nem terjed ki Franciaország tengerentúli megyéire (DOM), ezért *LIFE Természet* projektek nem támogathatóak e területeken;

¹⁷ A Közöségi jelentőségű fogalom ebben a szövegkörnyezetben „európai uniós jelentőségűként” értendő;

¹⁸ Az Európai Parlament és a Tanács 2008/56/EK irányelve a tengeri környezetvédelmi politika területén a közösségi fellépés kereteinek meghatározásáról (tengervédelmi stratégiáról szóló keretirányelv). <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:164:0019:0040:EN:PDF>.

- b. a tengeri *Natura 2000* területek helyreállítása és kezelése, beleértve a fenntartási tervek elkészítését és végrehajtását is;
  - c. a tengeri környezet védelme és a halászok, illetve más „tengerhasználók” közötti, a fajokkal, az élőhellyel, illetve területi alapú konfliktusok kezelését célzó tevékenységek;
  - d. demonstrációs vagy innovatív megközelítések, amelyek az emberi tevékenységek a kritikus tengeri élőhelyekre és a fajokra kifejtett hatását értékelik vagy követik nyomon, és ezáltal irányítják az aktív védelmi intézkedéseket.
5. projektek, amelyek célja a közösségi jelentőségű élőhelytípusok és fajok (köztük a madárfajok) természetvédelmi helyzetének javítása, tevékenységeik pedig megfelelnek az idevágó nemzeti vagy uniós szintű faj- vagy élőhelyvédelmi cselekvési tervekben meghatározott fellépéseknek;
6. projektek, amelyek – a *Natura 2000* hálózat támogatása érdekében – az inváziós idegenhonos fajokra összpontosítanak, amennyiben ezek várhatóan lerontják a közösségi jelentőségű fajok (ideértve a madarakat is) vagy élőhelytípusok természetvédelmi helyzetét.

A pályázóknak egyértelmű magyarázattal kell szolgálnia arra, hogy a projektpályázatuk maximum két témát érint a fenti projekt témák közül. Továbbá azt is szükséges kifejtenuik, miért illeszkedik projektpályázatuk e témakörökhöz.

Ez a lista nem zárja ki olyan projektpályázatok benyújtását, amelyek témái nem szerepelnek a fentiek között, hanem a *LIFE Természet* általános hatáskörébe és célkitűzései közé sorolhatók. Megjegyzendő azonban, hogy azok a projektpályázatok, amelyek nem tartoznak a fenti témák alá, nem kaphatnak pontokat a „**Hozzájárulás a Projekt Témákhoz**” 4. számú odaítélési kritérium szerint és emiatt kevésbé valószínű, hogy felkerülnek a finanszírozásra kiválasztott projektek listájára olyan, hasonló minőségű, támogatható projektekkel szemben, melyek lefednek egy vagy két tématerületet. Felhívjuk a figyelmet arra, hogy ahhoz, hogy a projekt témák egyikének meg lehessen felelni, a pályázatnak az adott téma követelménylistáján szereplő, összes feltételnek eleget kell tenni. Fontos tudni, hogy a maximális pontszám (10) a „Hozzájárulás a Projekt Témákhoz” 4. számú odaítélési kritérium szerint **csak** olyan projektpályázatnak adható, amely **egyértelműen és teljes körűen** megfelel legalább egy projekt témának; két projekt téma megjelölése nem fordítható le magasabb pontszámmá. Nem lehetséges kettőnél több témát választani. Ha a pályázó nem választ témát, ezzel kinyilvánítja, hogy a pályázat nem felel meg egyik témának sem és egyben tudomásul veszi, hogy a 4. odaítélési kritérium alatt a pályázat nem kaphat egy pontot sem. Mindemellett, csak a pályázó által megjelölt témák megfelelőségét vizsgálják. Az, hogy a projekt esetleg beleillik-e valamely más témába, amely nem került megjelölésre, nem lesz vizsgálat tárgya. További részletekért lásd LIFE „Projektpályázatok értékelési útmutatója 2016”.

2.3 LIFE Biológiai sokféleség

2.3.1 Általános hatály

A *LIFE Biológiai sokféleség* projekteknek a 2020-ig megvalósítandó, uniós Biodiverzitás stratégia célkitűzései és akciói végrehajtását kell támogatniuk úgy, hogy megfeleljenek annak a 2020-ra kitűzött, alábbiak szerint megfogalmazott, kiemelt célkitűzésének: „a biológiai sokféleség fogyatkozásának és az EU ökoszisztéma szolgáltatás romlásának megállítása 2020-ig, továbbá helyreállításuk amennyire csak lehetséges, közben felfokozván az EU hozzájárulását a globális biológiai sokféleség csökkenés megállításához”. Továbbá, a projekteknek olyan témákat szükséges felölelniük, melyeket a *LIFE Természet* projektek nem fednek le.

A *LIFE Biológiai sokféleség* projekteknek összhangban kell lenniük a nemzeti vagy regionális biodiverzitás stratégiákkal (amennyiben releváns).

A projekteket úgy kell megtervezni, hogy a lefedettség, a természetvédelemből származó haszon,

a megismételhetőség, az átültethetőség és a határokon átvívelő jelleg tekintetében EU hozzáadott érték jöjjön létre.

2.3.2 Földrajzi hatály

A LIFE Biológiai sokféleség projektek általánosságban az EU tagországok szárazföldi és/vagy tengeri területén valósulnak meg. Ide értendők a francia tengerentúli megyék (DOMs) is. Azonban támogathatók speciális, az unión kívüli (beleértve a tengerentúli országokat és területeket) tevékenységek is, feltéve, hogy a pályázó részletes magyarázatot ad arra, miért szükségesek ezek a tevékenységek az EU környezetvédelmi céljainak eléréséhez (pl. az EU Biodiverzitás stratégiáját támogató tevékenységek) és a tagországok Egyezmények alá tartozó területein végrehajtandó beavatkozások hatékonyságának biztosításához.

2.3.3 Projekt témák

A LIFE többéves, 2014-2017 időszakra szóló munkaprogramja szerint a következő projekt témák élveznek elsőbbséget, melyek a 2020-ig teljesítendő uniós Biodiverzitás stratégia 2., 3., 4., és 5. céljának végrehajtására összpontosítanak:

1. projektek, amelyek célja a Biodiverzitás stratégia 2. céljának végrehajtása, és amelyek az ökoszisztémák fenntartása és fejlesztése érdekében tevékenységeiket és szolgáltatásaikat az állami vagy magánszektor tevékenységei közé integrálják, „zöld” és „kék” infrastruktúra létrehozása és a leromlott ökoszisztémák helyreállítása révén. Ezeknek olyan megközelítéseket szükséges tesztelniük és alkalmazniuk, melyek az alábbiakra irányulnak:
  - a. ökoszisztémák és szolgáltatásaik¹⁹ feltérképezése és minősítése (többek között felbecsülése) abból a célból, hogy hozzájáruljanak a helyreállítás, a „zöld” vagy „kék” infrastruktúra vagy a „nettó veszteség elkerülése”²⁰ prioritásainak meghatározásához; vagy²¹
  - b. ökoszisztémák és szolgáltatásaik helyreállítása a helyreállítási prioritások keretrendszerének²² alkalmazása segítségével; vagy
  - c. az ökoszisztéma szolgáltatások²³ értékeléséhez az érték járó anyagi ellenszolgáltatásokhoz szükséges módszertan kidolgozása (beleértve a kézzel fogható és nem kézzel fogható szolgáltatásokat is); vagy
  - d. ökoszisztémák vízzel kapcsolatos szolgáltatásaival foglalkozó, innovatív irányítási programok, melyek potenciális finanszírozási mechanizmusokat biztosíthatnak a Biodiverzitás stratégia célkitűzéseinek megvalósításához, továbbá hozzájárulhatnak a Vízpolitikai keretirányelv²⁴ és az árvízkezelés értékeléséről és kezeléséről szóló irányelv²⁵ céljaihoz is;
2. projektek, amelyek az inváziós idegenhonos fajokkal szemben fellépő tevékenységeket hajtának végre (a Biodiverzitás stratégia 5. célja értelmében vagy a tengervédelmi stratégiáról szóló keretirányelv 2., nem őshonos fajokról szóló mutatójában meghatározott védelmi szint megvalósításához való hozzájárulás érdekében), az alábbiakra irányuló megközelítéseket tesztelő és alkalmazó tevékenységek révén:

¹⁹ http://ec.europa.eu/environment/nature/knowledge/ecosystem_assessment/index_en.htm;

²⁰ http://ec.europa.eu/environment/nature/biodiversity/nnl/index_en.htm;

²¹ A lehetőségek egyike alkalmazandó;

²² <http://ec.europa.eu/environment/nature/biodiversity/comm2006/pdf/2020/RPF.pdf>, Európai uniós prioritások az ökoszisztémák és szolgáltatásaik helyreállítása érdekében:
<http://ec.europa.eu/environment/nature/biodiversity/economics/>;

²³ <http://ec.europa.eu/environment/nature/biodiversity/economics/>;

²⁴ Az Európai Parlament és a Tanács 2000/60/EK irányelve a vízpolitika terén a közösségi fellépés kereteinek meghatározásáról:

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2000:327:0001:0072:EN:PDF>.

²⁵ Az Európai Parlament és a Tanács 2007/60/EK Irányelve az árvízkezelés értékeléséről és kezeléséről: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2007:288:0027:0034:EN:PDF>.

- a. az inváziós idegenhonos fajok betelepítésének megelőzése, különösen a nem szándékos betelepítés útvonalainak megszüntetése révén;
- b. korai észlelést és gyors reagálást biztosító rendszer kialakítása; és²⁶
- c. a betelepített inváziós idegenhonos fajok kiirtása vagy féken tartása megfelelő kiterjedésű területen.

Ezeknek a projekteknek egy átfogó kereten belül három lépést kell végrehajtaniuk (megelőzés; korai észlelés és gyors reagálás; kiirtás/ ellenőrzés alatt tartás), vagy ha az egyik lépést már megtették, a tevékenységeknek legalább egy mindhárom lépést összekapcsoló, tágabb keretrendszerben kell megvalósulniuk. Ezeket úgy szükséges létrehozni, hogy a megfelelő szinten javítsák a meglévő, szakmai, adminisztratív vagy jogi keretrendszereket, vagy vezessenek be újakat. Továbbá, szükséges, hogy a céljuk az inváziós idegenhonos fajok nagyobb mértékű uniós betelepítésének megelőzése legyen.

Idegenhonos fajok azok, amelyek természetes múltbéli vagy jelenlegi elterjedési területükön kívül telepednek meg és képesek ott fennmaradni, később szaporodni. A klímaváltozás hatására elvándorló fajok nem tekintendők idegenhonos fajnak. Az idegenhonos fajok akkor minősülnek inváziós fajnak (özfajnak), amikor betelepítésük, illetve terjeszkedésük veszélyezteti a biológiai sokféleséget és az ökoszisztéma szolgáltatásokat, vagy más negatív következményekkel járnak. Az inváziós idegenhonos fajok (Invasive Alien Species - IASs) azon öt fő terhelés egyikét képviselik, melyek közvetlenül a biológiai sokféleség csökkenését okozzák. A miattuk elveszett termelési eredmény, az egészségügyi hatásai és az általuk okozott kár helyrehozásának költségei legkevesebb 12 milliárd euró/év összeget tettek ki az elmúlt 20 év során. A fajokkal és más árucikkkel való kereskedelem, továbbá a turizmus a mozgatóerői az inváziós idegenhonos fajok (özfajok) betelepülésének az EU-ban. Minthogy ezen mozgatóerők várhatóan továbbra is növekednek, az inváziós idegenhonos fajok (özfajok) okozta fenyegetés szintén növekszik.

Az EU álláspontja az inváziós idegenhonos fajok (özfajok) kezelésével kapcsolatosan, az Európai Bizottságnak az idegenhonos özfajok betelepítésének és terjedésének megelőzéséről és kezeléséről szóló, az Európai Parlament és Tanács által beterjesztett szabályozási javaslatában olvasható (COM(2013) 620 végső, <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2013:0620:FIN;EN;PDF>)

3. **Veszélyeztetett fajokra irányuló projektek**, amelyek nem szerepelnek az élőhelyvédelmi irányelv mellékleteiben, de amelyek az Európai Vörös Listán (http://ec.europa.eu/environment/nature/conservation/species/redlist/index_en.htm) vagy a Természetvédelmi Világszövetség (IUCN) vörös listáján (<http://www.iucnredlist.org/>) – azon fajok tekintetében, amelyekre nem terjed ki az európai vörös lista – a „**veszélyeztetett**” vagy rosszabb státuszú fajok között szerepelnek.

Ez a pont megnyitja a lehetőséget az élőhelyvédelmi irányelv által fel nem sorolt, további veszélyeztetett fajokkal kapcsolatos munkára. Ugyanakkor korlátozza ezt a lehetőséget olyan fajokra, amelyek veszélyeztetettek vagy még rosszabb helyzetben vannak európai és globális szinten. Más szavakkal, egy olyan projektpályázat, amely a fenti referencia listákon nem szereplő, lokálisan veszélyeztetett fajról szól, valószínűtlen, hogy támogatásban részesülhet.

4. Kísérleti vagy demonstrációs projektek, amelyek az állami és a magánszektorban innovatív módon használják fel a közvetlen vagy közvetett finanszírozást (ideértve a köz–magánszféra együttműködéseket, a fiskális eszközöket, a biodiverzitás-védelmi kiegyenlítő intézkedéseket stb.) a biológiai sokféleséggel kapcsolatos tevékenységeikre.
5. Kísérleti vagy demonstrációs projektek, amelyek az alábbiakra összpontosító, „zöld” infrastruktúra-beavatkozásokat tesztelik, majd hajtják végre:

²⁶ Mindezen opciók alkalmazandók.

- a. innovatív technológiák és az ezekre vonatkozó műszaki szabványok kidolgozása és alkalmazása;
- b. az ökoszisztémák megőrzése vagy helyreállítása az emberi egészség érdekében; vagy
- c. költséghatékony technológiák és módszerek, amelyek minimalizálják a létező energia- és közlekedési infrastruktúrák biológiai sokféleségre gyakorolt hatását a térben összekapcsolt ökoszisztémák működésének megerősítése révén.

„Zöld”infrastruktúra (ZI) a természetes és természetközeli területek és más környezeti alkotóelemek stratégiaiilag megtervezett hálózata, melyet arra terveztek és alkalmaznak, hogy széles körben nyújtson ökoszisztéma szolgáltatásokat. Magában foglal zöld tereket (illetve kékeket, ha vizes ökoszisztémáról van szó) és más fizikai jellemzőket a szárazföldi (beleértve a tengerparti övezeteket) és tengeri területeken. A szárazföldön a ZI mind vidéki, mind városi környezetben jelen van. (Lásd a Bizottság közleményét (2013) 249 végső – Környezetbarát infrastruktúra — Európa természeti tőkéjének növelése címmel az alábbi felületen:

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM;2013;0249;FIN;EN;PDF>, továbbá

http://ec.europa.eu/environment/nature/ecosystems/index_en.htm)

A pályázóknak egyértelműen rá kell mutatnia arra, hogy a projektpályázata maximum két témát érint a fenti projekt témák közül. Továbbá azt is szükséges kifejtene, miért illeszkedik projektpályázta e témakörökhöz.

Ez a lista nem zárja ki olyan projektpályázatokat benyújtását, amelyek témái nem szerepelnek a fentiek között, hanem a *LIFE biológiai sokféleség* általános hatályát és célkitűzéseit fedik le. Megjegyzendő azonban, hogy azok a projektpályázatok, amelyek nem sorolhatók a fenti témák alá, nem kaphatnak pontokat a „Hozzájárulás a Projekt témákhoz”, 4. számú odaítélési kritérium szerint. Emiatt kevésbé valószínű, hogy magas összpontszámban részesülnek. Felhívjuk a figyelmet, hogy a projektpályázatnak az adott téma követelmény listájának teljeskörűen meg kell felelnie ahhoz, hogy az a projekt témák egyikébe illeszkedjen.

Fontos tudni, hogy a maximális pontszám (10) a „Hozzájárulás a Projekt Témákhoz” 4. számú odaítélési kritérium szerint **csak** olyan pályázatnak adható, amely **egyértelműen és teljes körűen** megfelel a választott projekt témának; két projekt téma megjelölése nem fordítható le magasabb pontszámmá. Nem lehetséges kettőnél több témát választani. Ha a pályázó nem választ témát, ezzel kinyilvánítja, hogy a pályázat nem felel meg egyik témának sem és egyúttal tudomásul veszi, hogy a 4. odaítélési kritérium alatt a pályázat nem kaphat egy pontot sem. Mindemellett, csak a pályázó által megjelölt témák megfelelőségét vizsgálják. Az, hogy a projekt esetleg beleillik-e valamely más témába, amely nem került megjelölésre, nem lesz vizsgálat tárgya. További részletekért lásd a „LIFE Projektpályázatok értékelési útmutatója 2016” című dokumentumot.

Az 1. és 2. témákkal foglalkozó projekteknek „tesztelni és alkalmazni” kell megközelítéseket; bár nem előírás, hogy ez demonstrációs jellegű legyen, ugyanakkor a már bevált megközelítések egyszerű alkalmazása nem lesz elegendő az ehhez a projekt témához való megfelelés szempontjából.

Tudni kell, hogy a 4. és 5. témával foglalkozó *LIFE Biológiai sokféleség* projekteknek egyértelműen demonstrációs vagy kísérleti projektnak kell lenniük.

Minden demonstrációs és kísérleti projekt integráns részét kell, hogy képezze a javasolt megoldás kiértékelése és egy ambiciózus, ismétlési stratégia a projekt hatásának fokozására és arra, hogy a javasolt módszerek szélesebb körű megértését ösztönözze, túl a kommunikáción és a hálózatiépítésen (további információért lásd a 2.4.3 pontot).

	Bevált gyakorlat	Demonstráció	Kísérleti
1. Projekt téma: a Biodiverzitás stratégia 2. céljának megvalósítása	igen (ha kipróbált és alkalmazott)	igen	igen
2. Projekt téma: az inváziós idegenhonos fajok (özönfajok) elleni tevékenység megvalósítása	igen (ha kipróbált és alkalmazott)	igen	igen
3. Projekt téma: az élőhelyvédelmi irányelvben nem szereplő, veszélyeztetett fajokkal való foglalkozás	igen	igen	igen
4. Projekt téma: a közvetlen és közvetett finanszírozás innovatív módszerei	nem	igen	igen
5. Projekt téma: „zöld”infrastruktúra tevékenységek	nem	igen	igen

2.4 Hogyan kell megfogalmazni egy LIFE Természet vagy Biológiai sokféleség projektpályázatot?

A projekteket úgy kell összeállítani, hogy a kulcsfontosságú tevékenységek megismételhetők és átültethetők legyenek, továbbá lefektessék az alapokat a javasolt megoldások megismételhetőségére és átültetésére, legkésőbb a projekt befejezése után. Felhívjuk a figyelmet, hogy a projektben kínált megoldások megisméltése vagy másfelé történő átültetése túl kell, hogy mutasson a terjesztésre, a tudás átadásra és a hálózatépítésre irányuló tevékenységeken. További részletek a 2.4.3 és 3.3.3 pontokban találhatók.

2.4.1 A konkrét természetvédelmi tevékenységek aránya (a “25%-os szabály”)

Egy LIFE Természet és LIFE Biológiai sokféleség projekt költségvetésének legalább 25%-át "konkrét természetvédelmi" tevékenységeknek kell kitenniük.

Erőteljesen ajánlott, hogy a LIFE Természet és LIFE Biológiai sokféleség projektekben a konkrét természetvédelmi tevékenységek aránya 25%-nál jelentősen több legyen. A pályázat kiértékeléskor bizonyos tevékenységek nem támogathatóan minősülhetnek és eltávolítandóak lehetnek a projektből. Továbbá lehetnek olyan tevékenységek, amelyeket pályázó konkrétan ítélt, viszont a bírálók nem osztóznak ebben (például: nyilvántartásokkal összefüggő tevékenységek, vezetési iránymutatások, monitoring, érdekelt felekkel való kommunikáció, stb. nem tekinthetők konkrét tevékenységnek). Ha viszont a konkrét tevékenységek aránya 25% alá esik, az egész pályázatot elutasíthatják ezen okból.

A projekt konkrét természetvédelmi tevékenységeinek egyértelműen azonosíthatóknak kell lenniük. 100%-ban konkrét természetvédelmi ügynek kell lenniük, nem pedig más tevékenységekkel kevertnek, kivéve, ha az altevénységekre előirányzott költségvetési terv világosan azonosítható.

Melyek a konkrét természetvédelmi tevékenységek?

Ebben az összefüggésben a "konkrét természetvédelmi" tevékenységek azok, amelyek közvetlenül javítják a célzott fajok, élőhelyek, ökoszisztémák vagy ökoszisztéma szolgáltatások ökológiai állapotát (vagy lassítják/megállítják/megfordítják annak hanyatlását).

Az előkészítő tevékenységek (például; a konkrét természetvédelmi tevékenységek tervezése és előkészítése) és a földvásárlás/bérlés/kompenzációk megfizetése beleszámítanak ebbe a 25%-ba, *feltéve, hogy közvetlenül szükségesek a projekt lebonyolítási ideje alatt végrehajtandó konkrét tevékenységekhez.*

A visszatelepített fajok nyomon követése csak akkor tekinthető konkrét természetvédelmi tevékenységnek, ha a nyomon követés befolyással bír a visszatelepítés folyamatára.

Kivételes körülmények között a preventív intézkedések (beleértve a nyomon követést) is konkrét intézkedésnek minősülhetnek, ha azért szükségesek, hogy feltárjanak vagy megelőzzenek olyan fenyegetettségeket, amelyek súlyosan károsíthatják a projektben szereplő élőhelyet vagy fajokat, még akkor is, ha ezek az intézkedések nem javítják a természetes vagy természetközeli élőhely, ökoszisztéma vagy vadon élő fajok természetvédelmi helyzetét a projekt megvalósításának ideje alatt. E kivételes körülmények akkor vehetők számításba, ha;

- a pályázat egyértelmű tényadatokkal támasztja alá (például; korábbi események feljegyzései, statisztikák, stb.) hogy az esemény megelőzése valószínűsíthető és, hogy az eseménynek a célzott természetes vagy természetközeli élőhelyre, ökoszisztémára vagy vadonélő fajokra kifejtett kedvezőtlen hatása igen erőteljes;
- az összes szükséges intézkedés a projekt során készen áll annak érdekében, hogy a kedvezőtlen eseménnyel szembeni intézkedéseket érvényesítsék, ha az bekövetkezik, továbbá már gondoskodtak azok megfelelő skálán történő, átfogó teszteléséről;
- a kedvezményezett azonosítja és megmagyarázza a preventív intézkedéseknek a természetes vagy természetközeli élőhelyekre, ökoszisztémára vagy vadon élő fajokra gyakorolt, valószínűsíthető, negatív hatásait;
- a kedvezményezettek elkötelezik magukat, hogy a kifejlesztett módszereket és mechanizmusokat fenntartják és alkalmazzák a projekt befejezését követő, további 3 éven át;

Jogvédelem csak abban az esetben tekinthető konkrét természetvédelmi tevékenységnek, amennyiben az teljes mértékben lezárul a projekt végrehajtásának ideje alatt.

A kulcsfontosságú érdekelték (pl. gazdálkodók, vadászok, halászok, látogatók) viselkedését befolyásoló tevékenységek, amelyek a célzott terület/fajok/élőhelyek számára közvetett módon kedvezően hatnak, csak akkor tekinthetők konkrét természetvédelmi tevékenységnek, ha valamennyi alábbi feltétel teljesül;

- a) az érintett felek nem megfelelő viselkedése jelentős fenyegetés a célzott terület/fajok/élőhely számára;
- b) a tevékenység fő célja a meghatározott, érintett felekből álló csoportok viselkedésének megváltoztatása olyan meghatározott módon, amely az élőhely/fajok számára meghatározott előnyt jelent;
- c) a kérdéses magatartás előre láthatóan változni fog a projekt megvalósítása során;
- d) ez a tevékenység megfelelően számszerűsített (a tevékenység útján elért személyek száma, a projekt során kedvező irányban befolyásolhatók %-a, ha lehetséges annak felbecslése, hogy mennyire kedvező hatás éri a célzott fajokat/élőhelyet,...);
- e) ezt a változást a projekt kifejezetten nyomon követi és az eredményeket rögzíti.

A látogatók kezelésének módoszatai (vagyis kerítések, ösvények) csak akkor tekinthetők konkrét természetvédelmi tevékenységnek, ha a pályázatban igazolni tudják, hogy a látogatók már

kifejezetten negatív hatást gyakorolnak a célzott élőhelyek/fajok természetvédelmi helyzetére.

Kivételek a konkrét természetvédelmi tevékenységre szabott követelmények alól

Azok a projektpályázatok, amelyek költségvetésük kevesebb, mint 25%-át irányozzák elő konkrét természetvédelmi tevékenységre, általában nem támogathatóak. E szabály alól azonban van két kivétel a *LIFE Természet* projektek esetében;

- **tengeri terület kijelölését célzó projektek;** új tengeri övezet (offshore) *Natura 2000* területek besorolásához készülő, a nyilvántartásba vételt és a tervezést elősegítő projektek vagy ezek kiterjesztése nem igényel konkrét természetvédelmi tevékenységet (a offshore kifejezés definícióját a *Natura 2000* tengeri területek kontextusában a "Útmutatás a *Natura 2000* hálózat létrehozásához tengeri környezetben" 7. oldalán a 2.6 pont alatt található; http://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/marine/docs/marine_guidelines.pdf
- ugyanakkor az ilyen pályázat részét kell, hogy képezze az **illetékes minisztérium/hatóság kötelezettségvállalása** arról, hogy a területet/területeket *Natura 2000* területekké minősíti a projekt befejezte előtt, továbbá az **illetékes hatóságnak a projekt kedvezményezettjének kell lennie** (koordináló, illetve társult kedvezményezett). A terület kijelölése a projekt különös aktusa kell, hogy legyen, melyben az illetékes hatóság felelős a végrehajtásért.
- **11. cikk alá tartozó projektek:** a madár- vagy élőhelyvédelmi irányelv által védett **természetes élőhelyek és fajok természetvédelmi helyzete** nyomon követésének (az élőhelyvédelmi irányelv 11. cikke értelmében) **támogatására és/vagy továbbfejlesztésére irányuló** LIFE Természet projekteknek nem kell konkrét természetvédelmi tevékenységeket tartalmazniuk. Ilyen esetekben **a 11. cikkben előírt nyomon követésért felelős illetékes hatóságnak projekt kedvezményezettnek kell lennie** (koordináló vagy társult kedvezményezett). A rutinszerű monitorozás vagy a monitorozás pusztán helyi javítása nem minősül elfogadható kivételnek.

2.4.2. Ismétlődő tevékenységek élőhelyek vagy fajok kezelésében

Ismétlődőnek az a menedzsment tevékenység minősül, amelyet periódikusan végre kell hajtani (legalább évente) a fajok, az élőhelyek vagy az ökoszisztéma védettségi helyzetének fenntartásához.

A folyamatban lévő tevékenységekkel kapcsolatos általános szabály szerint (lásd 1.16.12 pont) a folyamatban lévő, ismétlődő tevékenységek általában nem támogathatók. Például, bármiféle helyszíni szemle, rendszeres kaszálás vagy hosszú távú nyomon követési tevékenység, amely már a projekt megkezdése előtt is folyamatban volt, általában nem támogatható. Különösen az olyan ismétlődő tevékenységek, amelyek nyilvánvaló kísérleti demonstrációs értékkel bírnak, fogadhatók el támogatandónak.

A *LIFE Természet* és *LIFE Biológiai sokféleség* projektjeiben zajló új, ismétlődő tevékenységek elvben támogathatóak. Ellenben, a támogatható, ismétlődő tevékenységeket előírányzó projekteknek bizonyítani szükséges hosszútávra szóló fenntarthatóságukat és azt, hogy a felvázolt tevékenységek, kellő mértékben képviselnek európai uniós hozzáadott értéket.

A pályázónak kifejezetten vállalnia kell azt, hogy a projekt kedvezményezettjei a projekt befejezése után is folytatni fogják a projekt futama alatt elkezdett és véghezvitt ismétlődő tevékenységeket, továbbá ki kell fejtenie, miként finaszírozza azok folytatását. Ezen kötelezettség végrehajtását a végső kifizetéskor ellenőrizni fogják, amikor is a Szerződő Hatóság igazolja, hogy az ismétlődő tevékenységeket a szükséges rendszrességgel elvégzik, illetve azt, hogy minden adminisztratív és költségvetési feltétel teljesül annak érdekében, hogy ezek a megfelelő időben folytatódhassanak. Ha nincs biztosíték arra, hogy a ismétlődő tevékenységet a

projekt befejezése után folytatni fogják, minden kapcsolódó költséget nem elszámolhatónak minősítenek.

2.4.3 Tevékenység típusok

A pályázat elkészítésekor a támogatható tevékenységek következő fő típusait kell egyértelműen megkülönböztetni:

- előkészítő tevékenységek (A tevékenységek);
- földterületek megvásárlása /bérlés és/vagy kompenzáció fizetése a használati jogokért (B tevékenységek);
- természetvédelmi tevékenységek (C tevékenységek);
- a projekt tevékenységek hatásainak monitoringja (D tevékenységek);
- kommunikáció és az eredmények terjesztése (E tevékenységek);
- projektmenedzsment és a projekt előrehaladásának monitoringja (F tevékenységek).

A támogathatóság elérése érdekében, valamennyi tevékenységnek meg kell felelnie a következő feltételeknek:

- a tevékenységek szükségességét alaposan meg kell indokolni a projekt célkitűzéseinek tükrében; és
- biztosítani kell a beruházások hosszú távú fenntarthatóságát.

Előkészítő tevékenységek (A tevékenységek)

Általános elvként minden előkészítő tevékenységnek gyakorlati ajánlásokat és/vagy olyan információt kell szolgáltatnia, amelyek további előkészítő munka nélkül végrehajthatók és felhasználhatók. Továbbá, ahol kivételként az előkészítő tevékenységek nem kerülnek végrehajtásra a projekt során, a projektpályázatnak megfelelő magyarázatot szükséges adnia, kötelezettséget kell vállalnia, illetve biztosítékot nyújtania arról, hogy a tevékenységek teljes körű végrehajtása a projekt befejezése után hatékonyan garantált. A legtöbb projekt tartalmaz előkészítő tevékenységeket.

Az előkészítő tevékenységek(nek):

- kapcsolatban kell állniuk a projekt célkitűzésével/célkitűzéseivel;
- jelentősen rövidebbnek kell lenniük, mint a projekt futamideje és véget kell érniük a projekt befejezése előtt;
- nem lehetnek kutatási tevékenységek, hacsak nem felelnek meg a jelen Útmutató 1.6.15 pontjában leírt kivételnek;
- nem lehetnek új vagy létező *Natura 2000* területek nyilvántartásai (kivéve a tengeri övezteket).

Az előkészítő tevékenységek például tartalmazhatják a következőket:

- a projekt természetvédelmi tevékenységeihez kapcsolódó előkészítő tevékenységek (műszaki tervezés, engedélyezési eljárások, érintett felekkel történő konzultáció, stb.);
- *Natura 2000* terület fenntartási tervének megtervezése;
- a *Natura 2000* hálózatra nem összpontosító, a Biodiverzitás stratégia (transznacionális, regionális, illetve helyi szintű) tevékenységeivel, illetve célkitűzéseivel kapcsolatos stratégiai döntések tervezése, nyomon követése és kiértékelése;
- természetvédelmi akciótervek kidolgozása a madár- és élőhelyvédelmi irányelvekben szereplő fajok és élőhelytípusok számára;

- az inváziós idegenhonos fajokkal (özönfajokkal) kapcsolatos akciótervek kidolgozása, különös tekintettel a betelepítés és terjedés útvonalaira, illetve a felügyeleti és a korai észleléssel kapcsolatos tervek kidolgozására;
- előzetes tanulmányok elkészítése a *Natura 2000* hálózat integritásának és összekapcsolódásának javítására.

Amennyiben a kezelési tervek, cselekvési tervek, stratégiák, illetve más hasonló tervek készülnek vagy módosulnak a *LIFE Természet és LIFE Biológiai sokféleség* projekt keretein belül, ezeknek törvényileg végrehajthatónak kell lenniük a projekt befejezése előtt. Ennek megfelelően azokban a tagországokban, ahol ezek törvényes elfogadására és/vagy jóváhagyására eljárás van érvényben, ennek az eljárásnak véget kell érnie a projekt befejezése előtt, különben a kapcsolódó költségek nem elszámolhatóak. A pályázóknak ezért nem célszerű az ilyen tervekkel kapcsolatos tevékenységeket szerepeltetni a pályázatban, hacsak nem teljesen **biztosak** abban, hogy azok törvényileg végrehajthatóak lesznek a pályázat befejezése előtt. A pályázónak csatolnia kell egy időtervet arról, hogyan és mikor lesznek a kidolgozott tervek a vonatkozó jogszabályok szerint végrehajthatóak.

Földterületek megvásárlása/földbérlet és/vagy kompenzáció fizetése a használati jogokért (B tevékenységek)

Ez a következőket foglalja magában:

- a földvásárlás és kapcsolódó költségei (például: közjegyzői kiadások, adók, stb.);
- hosszú távú bérlet és kapcsolódó költségei;
- egyszeri földhasználati kompenzáció és kapcsolódó költségeinek megfizetése.

(Megjegyzés: a rövid távú bérlet és/vagy kompenzáció költsége csak akkor elszámolható, ha kísérleti tevékenységek demonstrálását szolgálják - lásd alább).

Közüintézménynek kifizetett földvásárlási, kompenzációs vagy bérleti költségek nem elszámolhatóak, kivétel a helyi hatóságoknak (vagyis községnek, városnak vagy hasonlóknak) történő kompenzáció vagy rövidtávú bérleti díj kifizetése.

Javasolt, hogy a helyi hatóságok az ilyen kifizetésekből származó jövedelmet természetvédelmi vagy a *Natura 2000* hálózattal, illetve a Biodiverzitás stratégiával kapcsolatos tudatosságot növelő intézkedésekbe fektessék be. *Az olyan rojekt pályázatok, amelyek tartalmazzák a helyi hatóság vállalását arról, hogy ezt megteszik, a pályázat kiértékelése során magasabb pontszámot érhetnek el az EU hozzáadott érték tekintetében, és így nagyobb az esélyük arra, hogy kiválasztják őket társfinanszírozásra.*

a) Földvásárlás

A földvásárlással kapcsolatos költségek támogathatóságának feltételei alább láthatóak. **A pályázónak minden egyes feltétellel foglalkoznia kell a pályázatában**, elmagyarázva, hogyan teljesül minden egyes feltétel a projekt során.

- i. a földvásárlásnak egyértelmű kapcsolatban kell állnia a projekt célkitűzéseivel;
- ii. a megvásárolt földnek a *Natura 2000* hálózat integritásának fejlesztését, fenntartását vagy helyreállítását kell szolgálnia;
- iii. a vásárlás az egyetlen vagy a legköltséghatékonyabb módja a kívánt természetvédelmi eredmény elérésének;

- iv. a megvásárolt föld a LIFE rendelet 11. cikkében kitűzött célokkal összhangban lévő hasznosítás érdekében kerül hosszútávú megőrzésre a legmegfelelőbb jogvédelmi forma révén;
- v. a kedvezményezetteknek biztosítaniuk kell, hogy az adásvételi szerződés, a közjegyzői okmányok és a földhivatali bejegyzés magában foglalja annak garantálását, hogy a földet egyértelműen (időkorlátozás nélkül) természetvédelmi célokra jelölik ki. Ahol mindkét lehetőség fennáll (adásvételi szerződés és földhivatali bejegyzés), a kedvezményezetteknek azt a változatot kell felhasználniuk, amely a legerősebb hosszútávú védelmet biztosítja. Figyelembe kell venni, hogy a kedvezményezetteknek legkésőbb a záró beszámolóval egy időben be kell mutatniuk az adásvételi szerződés és/vagy a földhivatali bejegyzés másolatát, amely igazolja a fent említett garancia meglétét. Ha nem tudnak ilyen dokumentumokat benyújtani, a vonatkozó földvásárlási és kapcsolódó költségek nem lesznek elszámolhatóak. Olyan országokban, ahol illegális ilyen garancia beépítése a földhivatali nyilvántartásba és az adásvételi szerződésbe, a Szerződő Hatóság elfogadhat egy egyenértékű garanciát, feltéve, hogy az hosszú távon azonos szintű jogvédelmet biztosít;
- vi. a földet a projekt egyik kedvezményezettjének kell megvásárolnia, amely vagy egy jól megalapozott magánszervezet (vagyis természetvédelemmel foglalkozó nem kormányzati szervezet vagy egyéb szerv) vagy egy természetvédelemmel megbízott közintézmény, és e szervezetnek kell a föld tulajdonosának maradnia a projekt befejezése után is;
- vii. a pályázatnak igazolnia kell, hogy az a kedvezményezett, amely a földvásárlást végrehajtja, rendelkezik a szükséges kompetenciával és tapasztalattal a természetvédelmi célú földvásárlást illetően, továbbá azt is alátámasztani szükséges, hogy a tervezett cél reális a projekt időkeretein belül;
- viii. ha a vásárló magánjellegű szervezet, az Alapszabályának tartalmaznia kell egy olyan kitételt, amely arról szól, hogy feloszlás esetén a földet egy, a természetvédelem területén aktív, más jogi személynek adják át (vagyis egy másik természetvédő nem kormányzati szervezetnek vagy megfelelő közintézménynek);
- ix. alátámasztással szükséges igazolni, hogy a vételár a föld típusa és földrajzi helyzete szerint összhangban van az aktuális piaci árral;
- x. alátámasztással szükséges igazolni, hogy a megvásárolt föld nem volt közhatóság tulajdonában a pályázat beadását megelőző 24 hónapon belül;
- xi. a projekt végrehajtási ideje alatt a földet olyan speciális felújítási és/vagy aktív gazdálkodási vagy használatkorlátozási eljárások alá kell vetni, amelyek a jogi kötelezettségek és a meglévő korlátok miatt nem lennének lehetségesek a föld megvásárlása nélkül. A kitűnő védettségi helyzetben lévő föld megvásárlása (vagyis az olyané, amely nem igényel speciális gazdálkodást vagy használatkorlátozást) csak akkor támogatható, ha a megvásárlás stratégiai jelentőségű a projekt célkitűzéseinek szempontjából.

b) Hosszú távú földbérlet, jogok megvásárlása és az egyszeri kompenzáció kifizetése

A fent felsorolt feltételek ezen típusú kifizetésekre is érvényesek, amennyiben alkalmazhatók. A pályázónak minden egyes feltétellel foglalkoznia kell a pályázatában, elmagyarázva hogyan teljesül minden egyes feltétel a projekt során. A bérlet időtartamának elég hosszúnak kell lennie ahhoz, hogy garanciát nyújtson a természetvédelmi beruházás maradandó voltára (pl. 20 évig vagy tovább). Továbbá, lásd a LIFE Támogatási megállapodás mintaszövegének Általános feltételeit.

c) Rövid távú földbérlet vagy ideiglenes kompenzáció megfizetése

A projekt időtartamán belüli, korlátozott időre szóló földbérlet vagy kompenzációs kifizetés csak akkor támogatható, **amennyiben azok szükségesek a célul kitűzött fajok, élőhelyek vagy ökoszisztémák természetvédelmi állapotát kedvezően befolyásoló, kísérleti tevékenységek demonstrálásához.** Figyelembe kell venni, hogy a rövidtávú kompenzációs kifizetések költséghatékonyságát a záró beszámolóban megfelelő módon igazolni kell (az illető föld típusa és földrajzi helyzete szerinti aktuális piaci árral való összhangjával együtt).

Természetvédelmi tevékenységek (C tevékenységek)

A természetvédelmi tevékenységek célja, hogy közvetlenül javítsák a célul kitűzött fajok, élőhelyek, ökoszisztémák vagy ökoszisztéma szolgáltatások természetvédelmi helyzetét (vagy lassítsák/megállítsák/megfordítsák ezek romlását). Hatásuknak mérhetőnek kell lenniük, ezért nyomon kell őket követni és ki kell őket értékelni a projekt megvalósítási ideje alatt.

Ezen tevékenységeken keresztül történt beruházások fenntartását a projekt befejezése után hosszú távon biztosítani kell. Többek között az olyan földeken, amelyek nincsenek egyik kedvezményezett tulajdonában sem, létre kell hozni egy megállapodást a tulajdonossal, amelyben az vállalja, hogy oly módon nem jár el, ami a projekt által végzett beruházásokat/helyreállításokat károsan befolyásolná. E megállapodásnak megfelelően hosszú időtartamra kell vonatkoznia (ideálisan 20 évre vagy még továbbra). Az ilyen megállapodások létrejöttét a megfelelő tevékenységek leírásában és a "várható eredmények" részben kell szerepeltetni.

Ezen irányelvek szempontjából a területalapú természetvédelmi tevékenységeket meg kell különböztetni a fajokhoz (nem területhez) kötődő tevékenységektől. A területalapú tevékenységek olyan föld-alapú tevékenységek, amelyeket egy adott területen végeznek el, míg a területhez nem kötődő tevékenységek függetlenek a specifikus területtől. Mindazonáltal, bizonyos fajorientált természetvédelmi tevékenységek, mint a visszatelepítés és áttelepítés (lásd a d. pontot alább) rendelkeznek területalapú elemekkel is.

a) Területalapú természetvédelmi tevékenységek a Natura 2000 területeken:

A LIFE Természet projektek esetében a madárfajokat célzó tevékenységeknek különleges természetvédelmi területeken szükséges megvalósulniuk (SPA), míg az élőhelyvédelmi irányelvben szereplő élőhelyek és fajok esetében a megvalósítás jelölt NATURA területeken (pSCI), jóváhagyott NATURA területeken (SCI) és különleges természetmegőrzési területeken (SAC) mehet végbe.

A LIFE Természet projektek esetében azon tevékenységek, amelyek olyan fajokra és élőhelyekre irányulnak, amelyek az adott terület hivatalos Natura 2000 adatlapján (SDF) nem szerepelnek, nem támogathatók. A pályázóknak javasolt az adatlapok alapos áttanulmányozása. Ezek a <http://natura2000.eea.europa.eu/> elektronikus felületen található meg. (Ezt a nyilvános portált néhány hónappal azután frissítik, hogy a Bizottság a tagállamtól adatot kap, bár egyes esetekben akár hat hónapot is igénybe vehet a legfrissebb információ megjelentetése). Ahol ezek a fajok /élőhelyek ténylegesen jelen vannak, de nem szerepelnek az adatlapon, a velük kapcsolatos tevékenységek csak akkor támogathatóak, ha a pályázathoz csatolják az illetékes hatóság szándéknyilatkozatát arról, hogy a projekt befejezése előtt frissíti az adatlapot.

A LIFE Természet projektek esetében a területalapú természetvédelmi tevékenységeknek általában létező, kijelölt Natura 2000 területeken belül kell megvalósulniuk. A *LIFE Biológiai sokféleség* projektekben szintén szerepelhetnek olyan tevékenységek, melyek a *Natura 2000* területen belül valósulnak meg.

Minden egyes célzott *Natura 2000* terület esetében a pályázónak csatolnia szükséges egy általános leírást és (mellékletként) egy térképet a területről, megjelölve minden tervezett tevékenység végrehajtásának helyszínét. A projekt területe a projektben érintett *Natura 2000* terület egészét magában foglalja, ezért szükségtelen további kijelölést végezni a projekt területét illetően a *Natura 2000* területen belül, hacsak különös okok ezt nem indokolják).

A pályázóknak célszerű ellenőriznie, hogy a térképeiken szereplő terület határvonalai megfelelnek-e a nyilvános EU *Natura 2000* portálon található területek határvonalainak (<http://natura2000.eea.europa.eu/>).

b) A Natura 2000 hálózat ökológiai koherenciájának/összekapcsolhatóságának javítását célzó, területalapú tevékenységek a Natura 2000 területen kívül

Ezek akkor vehetők bele a projektbe, ha az alábbi feltételek teljesülnek:

- I. alátámasztás igazolja, hogy a tervezett beruházások a *Natura 2000* hálózat ökológiai koherenciájának javításához járulnak hozzá;
- II. biztosított annak garanciája, hogy e beruházások hosszú távon fenntarthatóak, vagyis kötelezettségvállalás van arra, hogy a projekt befejezése előtt e területek számára a legmegfelelőbb jogi vagy szerződéses formában gondoskodnak a természetvédelmi státuszáról. Pontosabban a projektpályázatban a pályázónak részletes tájékoztatást kell adnia a kívánt védelmi helyzetről, továbbá magyarázatot adnia arról, hogy ez miért lesz elegendő a beruházás hosszú távú fenntarthatóságához;
- III. a nemzeti/országos *Natura 2000 területek* hálózata megfelelőnek minősül a pályázat által célul kitűzött fajok/élőhelyek számára.

Kivéteként, az alábbi feltételek teljesülése esetén, a védettségi állapot megléte nem szükségeltetik olyan területeken, ahová olyan migrációs folyosóként működő infrastruktúrát telepítenek (pl. vadátjárók, hallépcsők), amelyek bővíti az állatok vonulásának lehetőségét:

- I. a pályázó a projektpályázatban kifejti, hogy a célzott faj populációja milyen módon élvezi már a megfelelő *Natura 2000* besorolás kínálta előnyöket a fő párási és utódnevelési, táplálékszerzési és/vagy pihenőhelyein;
- II. a pályázó a pályázati javaslatban bizonyítja, hogy az infrastruktúra jövőbeli használatát és fenntartását a vonatkozó közigazgatási szinten elfogadott földhasználati terv támogatja.

c) Egyéb területalapú természetvédelmi tevékenységek a Natura 2000 területen kívül

A *LIFE Biológiai* sokféleség projektekben szerepelhetnek a *Natura 2000* hálózathoz nem kapcsolódó, területalapú természetvédelmi tevékenységek is.

Kivételesen a *LIFE Természet* projektek tartalmazhatnak tevékenységeket az élőhelyvédelmi irányelv IV. mellékletében felsorolt, de a II. mellékletében nem szereplő fajok természetvédelmi státuszának javítására. A II. mellékletben nem szereplő, a IV. mellékletben felsorolt fajok megmentését szolgáló területalapú természetvédelmi tevékenységek költségei nem függenek attól, hogy a célterület *Natura 2000* státuszú-e. Ugyanakkor, garantálni szükséges, hogy az ilyen jellegű beruházás fenntartható, kötelezettséget vállalva arról, hogy a projekt befejezéséig a megfelelő védettségi állapot jogilag biztosított. A projektpályázat benyújtásakor a pályázónak részletes információt kell nyújtania a kívánt védettségi állapotról, továbbá magyarázatot adnia arról, hogy ez miért lesz elegendő a beruházás hosszú távú fenntarthatóságához. Földvásárlás ebben az esetben nem lehetséges.

d) A fajok visszatelepítése és egyéb természetvédelmi célú betelepítések/áttelepítések

A fajok betelepítését, illetve áttelepítését célzó konkrét természetvédelmi tevékenységek és projektek csak akkor támogathatók, ha a projektpályázatok az alábbi feltételek mindegyikének

megfelelnek.

A pályázónak minden egyes feltétellel foglalkoznia kell a pályázatában, elmagyarázva, hogyan teljesül minden egyes feltétel a projekt során.

A visszatelepítéssel és áttelepítéssel kapcsolatos egyéb természetvédelmi projektek és tevékenységek esetében a projektpályázatnak szemléltetnie kell azt, hogy az alábbi feltételek mindegyike teljesül.

- I. a tevékenységek indokoltak, a költség-haszon elemzés szerint várhatóan számszerűsíthető természetvédelmi előnyt biztosítanak és a részletes kockázati és megvalósíthatósági elemzés alapján jó eséllyel számíthatnak sikeres megvalósításra;
- II. az visszatelepített/áttelepített élőlények várhatóan megbírkóznak a célterületen lévő új kórokozókkal és stresszekkel, továbbá annak a kockázata, hogy új kórokozókat honosítanak meg a célterületen, minimális;
- III. az újratelepítéssel/áttelepítéssel szemebni alternatívákat mérlegelték és úgy találták, hogy ezek nem hatékony, illetve nem megvalósítható eszközök a speciális és pontosan meghatározott természetvédelmi újratelepítés /áttelepítés célkitűzéseinek eléréséhez;
- IV. a tevékenységek olyan területeket érintenek, amelyeken a faj kihalásának okait kizárták;
- V. a jelenlegi élőhelyükről csak akkor mozdítanak el egyedeket a betelepítés során, ha az nem veszélyezteti a fogságban vagy vadon élő forrás-populációkat;
- VI. a tevékenységek olyan területeket céloznak meg, amelyek élőhelyei és klímája megfelelőek a közeljövő szempontjából, azaz biztosítják a ténylegesen életképes fajok fennmaradáshoz szükséges feltételeket;
- VII. létrejön valamennyi fél között (vagyis a donor populáció illetékes hatósága és az újratelepítés területéért felelős kezelő között) egy előzetes, dokumentált megállapodás;
- VIII. a tevékenységek csak olyan területen hajthatóak végre, ahol a helyi lakosság hozzáállása a tervezett újratelepítést illetően kedvező vagy ahol joggal feltételezhető, hogy a helyi elfogadottság elérhető a projekt végrehajtásának ideje alatt.
- IX. vagy
  - az élőlények csak olyan területre telepíthetők be újra, ahol korábban már előfordultak,vagy
  - az élőlényeket szándékosan betelepítik/áttelepítik őshonos elterjedési területükön kívülre,
    - hogy a helyi fajokat megóvják a kipusztulástól ott, ahol a védelem a jelenlegi vagy jövőbeli fenyegetettség miatt kevésbé megvalósítható, mint alternatív területeken, vagy
    - hogy újra létrehozzanak egy, a kihalás miatt elvesztett ökológiai funkciót az olyan élőlények betelepítése révén, amelyek a kihalt faj közeli rokonai, azonos nem tagjai, továbbá, az elérhető populációk közül a legközelebbiek és a legjobban hasonlítanak (genetikailag, ökológiailag, stb.).

Az ilyen természetvédelmi betelepítés/áttelepítés esetén feltétlenül szükséges megbízható adatokkal alátámasztani azt, hogy e műveletek alacsony kockázatot jelentenek.

- X. a pályázat része kell, hogy legyen egy előkészítő fázis, egy betelepítési fázis és egy utánkövetési fázis, továbbá egy exit stratégia arra az esetre, ha az áttelepítés/ betelepítés nem a tervek szerint megy végbe.

A *LIFE Természet* projektek esetében a visszatelepítés és egyéb természetvédelmi betelepítéssel/áttelepítéssel kapcsolatos projektek, illetve tevékenységek **létező Natura 2000 területeken kívül** kizárólag akkor támogathatóak, ha a projektpályázat további, az alábbiakban feltüntetett feltétel mindegyikének megfelel:

- XI. a pályázat magában foglalja a *Natura 2000* terület kijelölésében illetékes hatóság nyilatkozatát arról, hogy gondoskodik a populáció visszatelepítéséhez/áttelepítéséhez kijelölt szaporodási és táplálékszerzési magterület *Natura 2000* besorolásáról, még mielőtt a projekt befejeződne (feltéve hogy a visszatelepítés/áttelepítés sikeres);
- XII. a projektpályázat biztosítja, hogy a *Natura 2000* terület kijelölésében illetékes hatóság a projekt kedvezményezettje (koordináló vagy társult kedvezményezett). A pályázatnak része kell, hogy legyen az illetékes hatóság által a kijelöléssel kapcsolatosan végzett egyedi intézkedés is.

További útmutatás a visszatelepítésről és a természetvédelmi áttelepítésről a következő dokumentumban található:

http://www.issg.org/pdf/publications/RSG_ISSG-Reintroduction-Guidelines-2013.pdf

e) Fajhoz kötődő tevékenységek (amelyek nem szükségszerűen területalapúak)

i. Fajhoz kötődő természetvédelmi tevékenységek, amelyek célpontja a madár-/élőhelyvédelmi irányelv hatálya alá eső fajok

A területalapú tevékenységeken kívül ez azokra a tevékenységekre vonatkozik, amelyekre a madárvédelmi (I. melléklet, illetve a rendszeresen előforduló, vonuló fajok), vagy az élőhelyvédelmi irányelvben (II., IV., vagy V. mellékletben) felsorolt fajok természetvédelmi helyzetének javításához van szükség. Az ilyen tevékenységeknek világosan el kell különülniük a területvédelmi tevékenységektől és jelentős természetvédelmi ügyekkel kell foglalkozniuk. A pályázónak a projektpályázatban részletesen el kell magyaráznia a tervezett természetvédelmi tevékenységeket és egyben azt is, hogy miért van szükség ezekre a célfajok szempontjából, továbbá garanciát kell felmutatni és elköteleződését kell kinyilvánítania arra vonatkozóan, hogy az elvégzett beruházás hosszú távon is fenntartható lesz. Az ilyen pályázatok részei lehetnek többek között:

- az olyan tevékenységek, amelyek közvetlenül védik az állatfajokat a nem szándékos, véletlen zavarástól, begyűjtéstől, befogástól, mérgezésről vagy leölésétől. Ezek különösen a nagy távolságot bejáró vagy mozgékony fajokra irányulnak, amelyek számára a *Natura 2000* terület kijelölés és a hozzá kapcsolódó természetvédelmi és kezelési eljárások nem elegendőek ahhoz, hogy kedvező természetvédelmi helyzetet biztosítsanak;
- az olyan tevékenységek, amelyek célja az invázós idegenhonos fajok (özfajok) elleni védekezés, vagy a klímaváltozások negatív hatásának enyhítése, már amennyiben azok közvetlenül a projekt célfajainak hasznára válnak.

ii. Ex-situ természetvédelmi tevékenységek

Ezek olyan tevékenységekre vonatkoznak, mint a fogságban történő szaporítás, a magbankok stb. és magukban foglalhatnak fenntartható infrastrukturális/eszközbeszerzési beruházásokat. **A támogathatóság érdekében és azért, hogy a tevékenység konkrét természetvédelmi tevékenységnek minősülhessen, az ex-situ természetvédelmi tevékenységnek kapcsolódnia szükséges egy vissztelepítési tevékenységhez a projekt megvalósítási ideje alatt.** Kivételes esetben ezen beruházások támogathatók lehetnek tervezett visszatelepítés nélkül is, ha egyértelmű igazolást nyer az, hogy az ex-situ természetvédelmi tevékenység az egyedüli lehetséges/hasznos módja jelenleg a természetvédelmi célú beavatkozásoknak arra/azokra az adott fajra/fajokra nézve.

iii. Egyéb fajhoz kötődő természetvédelmi tevékenységek, amelyek célfajait nem tartalmazza a madár- vagy az élőhelyvédelmi irányelv

Az ilyen tevékenységek a *LIFE Biológiai sokféleség* projektek számára engedélyezettek (lásd a fenti, a projekt témákkal foglalkozó 2.3.3 pontot).

A projekt tevékenységek hatásainak monitoringja (D tevékenységek – kötelező)

Minden egyes projektnek beszámolót kell készítenie a projekt eredményeiről és hatásáról. A pályázatnak ezért szükséges előirányoznia monitorozási tevékenységeket, amelyek elősegítik a beszámolót azáltal, hogy lefedtetik az alaphelyzetet és követik valamennyi tevékenység előrehaladását és eredményét a biológiai sokféleség csökkenésének megállítása és visszafordítása terén, ideértve a *Natura 2000* hálózat támogatását és az ökoszisztémák romlása elleni tevékenységeket.

Különösen a természetvédelmi tevékenységeknek (C tevékenységek) kell a projektben célzott fajok/élőhelyek természetvédelmi helyzetében, továbbá a biológiai sokféleséggel kapcsolatos problémában mérhető javulást eredményezniük. E hatások nyomon követésének a projekt során folyamatosnak kell lennie és az eredményeket rendszeresen ki kell értékelni. E tekintetben minden természetvédelmi tevékenységet tartalmazó projektpályázatnak megfelelő mennyiségű monitoring tevékenységet szükséges tartalmaznia ahhoz, hogy a célba vett fajra/élőhelyre/biológiai sokféleség problémájára gyakorolt hatás mérhető legyen.

Továbbá a *kísérleti/demonstrációs* projekteknek világos tevékenységi gyűjteménnyel kell rendelkezniük a projekt megállapításainak és eredményeinek kiértékelésére, ideértve a megtett tevékenységek, eredmények és intézkedések költséghatékony megismételhetőségét és átültetését annak érdekében, hogy a sikeres kísérleti/demonstrációs tevékenységek valóban megismételhetők és átvihetők lehessenek. Az olyan pályázatok, amelyek e tekintetben hiányosak, nem minősülhetnek kísérleti/demonstrációs projektnek.

A projekt hatásainak monitoringjára irányuló tevékenységeknek lehetővé kell tenniük a projektet menedzselő csapat számára azt, hogy alátámasszák: a kifejlesztett eszközök alkalmasak a speciális problémák és fenyegetettség kezelésére, vagy azt, hogy megkérdőjelezzék azokat, és újakat fejlesszenek ki helyettük a projekt megvalósítási ideje alatt, amennyiben ez lehetséges.

A pályázat befejeztével a kedvezményezetteknek képesnek kell lenniük arra, hogy számszerűsítsék az elért fejlődést a célzott fajok/élőhelyek, illetve biológiai sokféleség ügyére gyakorolt hatás tekintetében.

Minden egyes projektnek beszámolót kell készíteni a projekt eredményeiről és hatásáról, számba véve a **LIFE teljesítménymutatókat** (lásd a 3.3.3 rész alatti útmutatást). Ezen mutatók segítik a LIFE projekt hatásának kiértékelését.

Valamennyi mért mutatónak illeszkednie kell a kezelt természetvédelmi vagy biológiai sokféleséggel kapcsolatos problémához és a projekt végrehajtási ideje alatt tervezett tevékenységek típusához. Fel kell mérni a projekt indulásakor meglévő, kezdeti állapotot, és a

előrehaladást rendszeresen, ehhez képest kell kiértékelni.

Az olyan pályázatnak, amely konkrét természetvédelmi tevékenységet tartalmaz, rendelkeznie kell két elkülönített tevékenységgel. Ezek célja, a projekt tevékenységek helyi gazdaságra és közösségekre gyakorolt **társadalmi-gazdasági hatásának** felmérése, illetve a projektnek az **ökoszisztéma funkciókra** gyakorolt hatásának feltérképezése. Az ilyen felmérések a következők: a közvetlen vagy közvetett foglalkoztatás növekedése, a kiegészítő jövedelemforrások fejlesztését szolgáló más tevékenységek (pl. ökoturizmus) növekedése, a társadalmi, gazdasági elszigetelődés ellensúlyozása, a terület/régió (el)ismertségének fokozása, amely a helyi közösség (különösen vidéken) életképességének növekedését eredményezi. Ideális esetben a javasolt megoldások költségét és hasznát a projekt végén felméri és terjesztik annak érdekében, hogy más, hasonló célok megvalósításában, hasonló helyzetben lévő érdekelték ráleljenek olyan, máshol alkalmazandó megoldásokra, amelyek gazdasági szempontból figyelemreméltóak, és ez arra ösztönzi őket, hogy ők is megismételjék a megoldásokat.

A projekt intézkedései és a nyújtott, kulcsfontosságú ökoszisztéma szolgáltatások, mint pl. a szénmegkötés, víztisztítás, beporzás, stb., közötti közvetlen kapcsolódásokat pontosan fel kell mérni. A többfunkciós ökoszisztémák, mint pl. folyók, árterületek, erdők, tőzegmocsarak, tőzeglápok, stb., helyreállítását célzó projekt tevékenységek hatásait, amennyiben lehetséges, gazdasági szempontok alapján (pénzügyileg, ha nem lehet, minőségi becslést figyelembe véve) szükséges felmérni. Ezeknek, amennyire csak lehetséges, egybehangzónak kell lenniük a Biodiverzitás stratégia 5. akciójának megvalósítását szolgáló, az ökoszisztémák és szolgáltatásaik feltérképezésére és értékelésére (MAES) vonatkozó, európai szinten elfogadott módszertannal.

http://ec.europa.eu/environment/nature/knowledge/ecosystem_assessment/index_en.htm

Kommunikáció és terjesztési tevékenységek (E tevékenységek – kötelező)

Felhívjuk a figyelmet arra, hogy bizonyos kommunikációs feladatok teljesítése kötelező jellegű a bevált gyakorlati, demonstrációs és kísérleti projektek számára (projekt honlap, hirdetőtábla, a LIFE/*Natura 2000* logók használata, stb.), ezért ezeket a projektpályázatban az E tevékenységek eredményeiként szükséges egyértelműen feltüntetni.

A **bevált gyakorlattal** foglalkozó projektben megfelelő mennyiségű kommunikációs és terjesztési tevékenységnek kell lennie. Ezek tipikusan a következők:

- információs tevékenység a közvélemény és az érintett felek számára a projekt megvalósításának elősegítése érdekében;
- a tudatosságnövelő és terjesztési tevékenységek, melyeknek célja, a projekt és eredményeinek megismertetése mind a közvélemény, mind az érdekelték számára, akik haszonélvezői lehetnek a projekt megvalósításának;
- a *Natura 2000* hálózattal kapcsolatos tudatosságnövelést célzó tevékenységek (kötelező a *Natura 2000* területeken zajló projektek számára).

Amennyiben a projektpályázat tartalmazza a *Natura 2000* területek/élőhelyek/fajok kezelési terveivel kapcsolatos általános útmutatót, vagy a gyakorlati kezelésükkel kapcsolatos útmutatót, szemléltetni szükséges, hogy miért van ezekre igény: Továbbá rá kell mutatni arra, hogy nem áll rendelkezésre egyenértékű útmutatás, illetve be kell azonosítani a "célközönséget" és annak módját, ahogy ezen útmutatók elérnek hozzájuk.

Amennyiben a projektpályázatnak része **kisméretű** látogatói infrastruktúra létrehozása, ez nem haladhatja meg a pályázati költségvetésben a konkrét tevékenységekhez rendelt összeg 10%-át, továbbá a beruházásnak indokoltnak és költséghatékonnak kell lennie, ellenkező esetben törlik a pályázatból az ellenőrzési szakaszban.

Emellett a projektpályázatokban – kivéve a terjesztéssel és hálózatépítéssel foglalkozókat - szerepelni kell olyan tevékenységeknek, amelyek célja a pályázatban alkalmazott módszerek/technikák megisméltése és átültetése más régiókban, országokban, vagy kontextusokban.

Neveztesen, a kísérleti vagy demonstrációs projektpályázatoknak jelentős mértékben tartalmazniuk kell olyan tevékenységsorozatot, mely a projekt eredményeinek értékelését, megisméltését irányozza elő annak érdekében, hogy az az olyan érdekltek számára átadható legyen, akiknek módjukban áll alkalmazni a projekt módszereit/megoldásait/ tanulságait. Azok a pályázati projektpályázatok, amelyek e tekintetben hiányosak, nem kaphatnak kísérleti/demonstrációs minősítést. Egy másik fontos, de eltérő elem az aktív hálózatépítés az eredményt alkalmazni kívánó más érintett felekkel, valamint a számukra folytatott terjesztési tevékenység.

A kísérleti és demonstrációs projekteknek ennek érdekében az alábbi három különböző tevékenységet kell tipikusan tartalmazniuk:

- a projekttel kapcsolatos disszeminációs és tudatosságnövelő tevékenységek a közvélemény és az érintett felek számára. Ezen tevékenységeket már a projekt korai szakaszában meg kell kezdeni;
- több szakmai jellegű tájékoztatás abból a célból, hogy az elért eredmények és ismeretek eljussanak **azokhoz az érintett felekhez, akiknek a projekttel kapcsolatos tapasztalatok a hasznukra válnak**, és akik a projektben bemutatott tevékenységeket maguk is végre tudnák hajtani. Ezeknek a tevékenységeknek az elkezdése akkor javasolt, amikor a tesztelt módszert/technikát már kiértékelték. Folytatásukhoz elegendő idő szükséges annak érdekében, hogy a projekt befejezése előtt az elért eredmények és ismeretek széles körben terjesztésre kerüljenek;
- **isméltési stratégia elkészítése**, mely a projekt alatt vagy utána megvalósuló, projekt hatásának megsokszorozását és szélesebb körű felhasználásának előmozdítását szolgáló feladatokat irányoz elő. Ez meghaladja a tájékoztatást és hálózatépítést, és magában foglalja a projektben kifejlesztett vagy alkalmazott technikák és módszerek egyéb helyen történő gyakorlatba helyezésének előkészítését. Az alábbi tevékenységek példának tekinthetők a projekt tevékenységek megisméltelhetőségének vagy átültethetőségének biztosítására:
  1. elemzés kidolgozása arról, hogy a tervezett megoldás vagy módszer hogyan alkalmazható más földrajzi helyszíneken, más élőhelyeken, vagy más fajok esetében az érintett felek közvetlen bevonása mellett;
  2. üzleti esettanulmányok előkészítése annak érdekében, hogy a javasolt megoldást könnyebben átvehessék másutt;
  3. olyan különös és jól megcélzott entitások beazonosítása, aktív bevonása, illetve együttműködés kialakítása, amelyek érdekeltek a javasolt megoldás/módszer megisméltésében.

A lehetséges tevékenységek számára létrehozandó kommunikációs megoldások köre széles (média tevékenység, a helyi közösségek számára rendezett események, oktató jellegű együttműködés a helyi iskolákkal, szemináriumok, műhelyek, brossurák, szórólapok, hírlevelek, DVDk, szakmai kiadványok....), a javasoltaknak összefüggő csomagot kell alkotniuk.

Minden egyes tevékenységnek meg kell határoznia a célközönségét és igazolnia kell annak jogosultságát, továbbá elvárt, hogy jelentős hatással bírjanak. Annak érdekében, hogy hatékonyak legyenek, ezen tevékenységeknek általában a projekt korai szakaszában kell elkezdődniük.

Nagy és költséges tudományos rendezvények szervezése, illetve nagyméretű látogatói infrastruktúra finanszírozása nem támogatható.

Minden egyes pályázatnak tartalmaznia kell egy "Hálózatépítés más LIFE és/vagy nem LIFE projekttel" című tevékenységet. Ebben megfelelő számú idevágó (folyamatban lévő vagy befejezett) LIFE projekttel összefüggő látogatásoknak, találkozóknak, információcserének, és/vagy más ilyen hálózati tevékenységeknek kell szerepelniük. Magába foglalhat hasonló tapasztalatcserét egyéb, nem LIFE projektekkel, és/vagy részvételt a projekt célkitűzéseire kapcsolódó információs platformokon (ideértve a nemzetközi szintűeket is, ahol ez indokolt).

Bővebb részletek a kommunikációs és terjesztési előírásokról a LIFE Támogatási megállapodás Általános feltételeket tartalmazó mintaszövegében találhatók. A LIFE honlap (<http://ec.europa.eu/environment/life/toolkit/comtools/index.htm>) szintén részletes tanáccsal szolgál a kommunikációs és terjesztési tevékenységekről, különösen a „LIFE Természet: Az érintett felekkel és a közvéleménnyel való kommunikáció – Bevált gyakorlat példái a Natura 2000-re” elnevezésű útmutató, valamint a Life honlap elkészítését segítő útmutató:

<http://ec.europa.eu/environment/life/toolkit/comtools/resources/documents/website.pdf>).

Projektmenedzsment (F tevékenységek – kötelező)

Minden pályázati projekt javaslatnak tartalmaznia kell megfelelő számú, projektmenedzsmentre és projekt minőségbiztosításra vonatkozó tevékenységeket. Ez alapvetően, tipikusan magában foglalja az alábbiak közül az összes tevékenységet és kapcsolódó költségeket:

- a kedvezményezettek által folytatott projektmenedzsment tevékenységek (adminisztrációs, szakmai és pénzügyi szempontok), az előrehaladás nyomon követése és a LIFE beszámolási kötelezettségek végrehajtása. A szakmai projektmenedzselés részben kiszervezhető, feltéve hogy a koordináló kedvezményezett fenntartja a projekt teljes körű és napi szintű ellenőrzését. A projektpályázatban szükséges annak kifejtése, hogy ezt az ellenőrzést miként garantálják. Szükséges a projektmenedzsment struktúrájának pontos ismertetése (ideértve a szervezeti felépítést és minden egyes személy és szervezet felelősségi körének részleteit). Nyomatékosan ajánlott, hogy a projekt-menedzsmentben résztvevő munkatársak rendelkezzenek korábbi tapasztalattal a projekt-menedzsment terén. Szintén kifejezetten ajánlott, hogy a projektmenedzser **teljes munkaidőben** lássa el a feladatát. Ha a koordinátor vagy a projektmenedzser maga is részt vesz bizonyos tevékenységekben, fizetésének arányos részét ezen tevékenységek, becsült költségeihez kell számítani;
- képzés, workshopok és találkozók szervezése a projekt kedvezményezettjeinek munkatársai számára, amennyiben ezek szükségesek a projekt célkitűzéseinek eléréséhez;
- kötelező tevékenység: minden egyes pályázatnak tartalmaznia kell egy olyan tevékenységet, amely az előrehaladási, középidős és záró beszámolóval beadandó (minőségi és mennyiségi) mutatók táblázatok kitöltéséhez szükséges információ összegyűjtését célozza. Ezek a mutatók segítenek felmérni a LIFE projekt hatását a LIFE Program általános célkitűzéseinek fényében, illeszkedve a Rendelethez és a 2014-2017 évekre szóló többéves munkaprogramhoz.

3. Pályázati adatlapok

3.1 Szerkezet

A pályázatok felépítése a rendszerben²⁷ az alábbi:

- **Adminisztratív adatlapok (A-adatlapok)**

- A1 adatlap - A projekt általános adatai;
- A2 adatlap - A koordináló kedvezményezett;
- A3 adatlap - A koordináló kedvezményezett nyilatkozata;
- A4 adatlap - A társult kedvezményezett nyilatkozata és meghatalmazása;
- A5 adatlap - A társult kedvezményezett;
- A6 adatlap – Társfinanszírozók;
- A7 adatlap - Egyéb, az Európai Unió támogatására benyújtott pályázatok;
- A8 adatlap - Támogatási nyilatkozat.

- **A projekt leírása (B-adatlapok)**

- B1 Adatlap – A projekt összegző leírása;
- B2a adatlap – A projekt által célzott terület(ek)/helyszín(ek) általános leírása;
- B2b adatlap – A projekt terület általános helyszínének térképe;
- B2c Adatlap - A projekt által megcélzott faj-/élőhely-/biodiverzitási probléma;
- B2d Adatlap - Természetvédelmi / biodiverzitási problémák és fenyegetések & korábbi természetvédelmi intézkedések;
- B3 adatlap;
- B4 adatlap – A bevont érdekelték és a projekt fő célközönsége;
- B 5. adatlap – A projekt végrehajtásához kapcsolódó, várható korlátok és kockázatok, valamint ezek mérséklésének stratégiája;
- B6 adatlap – A projekt eredményeinek folytatása/hasznosítása és hosszú távú fenntarthatósága a projekt lezárását követően;

C0 adatlap – Az összes tevékenység felsorolása

- C1 adatlap

- A. Előkészítő tevékenységek, menedzsment tervek és/vagy cselekvési tervek kidolgozása;

---

²⁷ Az on-line pályázat létrehozását az eProposal eszközben lásd a 3. Függelékben

- B. Földterületek megvásárlása/bérlése vagy kompenzáció fizetése a használati jogokért;
- C. Természetvédelmi tevékenységek;
- D. A projekt tevékenységek hatásainak monitoringja (kötelező);
- E. Társadalmi tudatosítás és az eredményekről szóló tájékoztatás, azok közismertté tétele (kötelező);
- F. Projektmenedzsment (kötelező).

- C2 adatlap – Beszámolási ütemterv

- Pénzügyi pályázati adatlapok

- F1 adatlap - Közvetlen személyi költségek;
- F2 adatlap - Utazási és tartózkodási költségek;
- F3 adatlap - Külső segítségnyújtási költségek;
- F4.a adatlap - Infrastrukturális költségek;
- F4.b adatlap - Berendezések költségei;
- F4.c adatlap - Prototípus költségek;
- F5.a adatlap - Földvásárlás költségei, F5.b adatlap - Hosszú távú földbérlet /földhasználat költségei, és az F5.c adatlap - Egyszeri kompenzációs kifizetések költségei;
- F6 adatlap - Forgóeszközök költségei;
- F7 adatlap - Egyéb költségek;
- F8 adatlap - Általános költségek;
- FC adatlap - Pénzügyi hozzájárulások.
-

A szakmai és pénzügyi adatlapokról a részletes tudnivalókat lásd a 3.3 és 3.4 részekben.

3.2 Általános szabályok

- A feltöltés során javasolt a Firefox és/vagy Internet Explorer 11 böngésző használata.
- Az adatok beviteléhez használja a Szerkesztés (Edit) módot; a Megtekintés (View) mód szintén rendelkezésére áll, pályázatának készítése során pedig bármikor lehetőség van egyik módról a másikra átváltani.
- Az információk beírhatók közvetlenül a szövegmezőbe, de lehetséges a szövegformátumú információk másolás-beillesztés módszerrel történő bevitele is. Biztonsági okok miatt a Word dokumentumokból és html oldalakról a történő másolás és beillesztés esetleg nem működik jól, ezért az egyszerű szövegszerkesztők, mint pl. a Jegyzettömb használata jobban megfelel erre a célra.
- Mielőtt egy másik adatlapra kapcsol át, mindig kattintson a mentés (Save) gombra.
- Minden mezőbe csak korlátozott számú karakter írható be – a karakterkorlát egyértelműen feltüntetésre került. Annak érdekében, hogy a nagyobb szövegmezőkbe beírt szöveg pdf dokumentumból történő nyomtatása is lehetséges legyen, kizárólag a következő formátumok használhatók: félkövér, dőlt, aláhúzott. Csak az egyszerű felsorolások

(egyszerű számozás, pl. 1,2,3, A, B,C stb.; és felsoroláspontok) jelennek meg helyesen. Táblázatok beillesztése esetén a Kép(ek) hozzáadása funkció használandó, amely a legtöbb adatlap végén rendelkezésére áll.

- A piros csillaggal * jelölt mezők kitöltése kötelező, a pályázat érvényesítése során hibaüzenet jelenik meg, ha kötelező mezők üresen maradtak.
- A különböző szakmai és pénzügyi adatlapokon megadott adatok eredendően kapcsolódnak egymáshoz, ezért elvileg egy adatot csak egyszer kell manuálisan beírni, az a pályázat egyéb vonatkozó adatlapjain automatikusan megjelenik.
- Az inaktív mezőket manuálisan nem lehet kitölteni, mert a vonatkozó adatokat automatikusan más adatlapokból veszi át vagy számítja ki a program.
- Egyes adatalapokba beilleszthet adott formátumú objektumokat (például térképeket, grafikonokat, táblázatokat, fényképeket) ahol a „Térkép”, „Fénykép” és „Nyilatkozat” fejléc van; itt a .png, .jpg, .tif, .gif, .bmp formátumokat használhatja; a fájl maximális mérete 2 MB lehet.
- A dátumokat mindenütt NN/HH/ÉÉÉÉ formátumban írja be, illetve ahol lehetséges, használja a naptár funkciót.
- Az eProposal Pályázat exportálása (Proposal export) és Mellékletek (Attachments) részeiben bármikor megtekintheti a pályázatát .pdf dokumentumként a PDF kérése (Request PDF) gombra kattintva. Ha létrehozta a pályázata .pdf verzióját, egy e-mailt kap, amiből vagy közvetlenül le tudja tölteni a fájlt, vagy ugyanezt megteheti az eProposal Pályázat exportálása (Proposal export) és Mellékletek (Attachments) részeiből (ne feledje frissíteni az oldalt az F5 gombbal).
- Pályázatának tartalmát kivonatolhatja, hogy internet kapcsolat nélkül is tudjon rajta dolgozni:
  - o a B és C adatlapokat szerkeszthető Word dokumentumként úgy, hogy a Pályázat exportálása (Proposal export) részben a Munkapéldány letöltése (Download working copy) gombra kattint;
  - o a pénzügyi adatlapokat szerkeszthető Excel dokumentumként úgy, hogy a Pályázat exportálása (Proposal export) vagy Mellékletek (Attachments) részben a Pénzügyi adatok exportálása (Financial data export) gombra kattint;
  - o felhívjuk a figyelmet, hogy ezek munkadokumentumok, amelyek arra szolgálnak, hogy az eProposal adataiba és mezőibe beírandó szövegeket létrehozza. A Word szöveg vagy az Excel adatok automatikus visszaírása nem lehetséges az eProposal rendszerbe.

A teljes pályázati anyag szerkeszthető és megtekinthető a képernyő felső részén rendelkezésére álló Pályázat (Proposal) menüben:

Főoldal	Pályázati felhívások	projekt-pályázat	Üzenetek	Fiók
		Adminisztratív rész		
		Szakmai rész		
Utolsó frissítés időpontja és készítője	Pályázat	Pénzügyi rész		
		Mellékletek		
A projekt általános adatai		Beszámoló		
A projekt megnevezése (max. 120 karakter)		Pályázatok exportálása		
		Hozzáférési jogosultságok		
A projekt rövidítése (max. tartalmaznia kell)		Pályázati adatok		
		Utolsó érvényesítés		

3.3 Szakmai pályázati adatlapok

A *LIFE természet és biológiai sokféleség* pályázati fájl szakmai része három részből (A, B és C) áll.

Ahol a kötelezően kitöltendő adatlapok egyes részeibe (pl. „korábbi természetvédelmi erőfeszítések”) nem tud odaillő adatot megadni, javasoljuk, hogy írja be „nem alkalmazható”, „nincsen”, „nem áll rendelkezésre információ”, vagy hasonló megjegyzést. Ne hagyjon üresen semmit a kötelező adatlapokon!

3.3.1 Adminisztratív adatlapok (A-adatlapok)

A1 adatlap - A projekt általános adatai

A projekt megnevezése (max. 120 karakter): tartalmaznia kell a projekt kulcsfontosságú elemeit és célkitűzéseit, például a helyszín nevét és/vagy a fő fajok nevét és élőhelytípusát, illetve a megcélzott biodiverzitási problémát. Ne feledje, hogy a Szerződő Hatóság kérheti az elnevezés megváltoztatását, hogy az egyértelműbb legyen. A projekt nevének akkor is angol nyelven kell lennie, ha a projektet egyébként más nyelven nyújtják be.

A projekt rövidített elnevezése (max. 120 karakter): a rövidített elnevezésnek tartalmaznia kell a „LIFE” szót, pl.: „LIFE városi méhek”. Ha létrehozta a pályázatot az eProposal rendszerben, valamennyi szakmai, pénzügyi és beszámolási adatlap nevében benne lesz ez a rövidítés (pl. Pályázatok / **LIFE városi méhek** / Szakmai adatlapok / **A1 - A projekt általános adatai**).

A LIFE program kiemelt területe: válassza ki a kiemelt területet a legördülő menüből.

A pályázóknak meg kell jelölniük, hogy a projektet a *Természet* vagy a *Biológiai sokféleség* kiemelt területen kívánják-e beadni.

Várható kezdő dátum: írja be a dátumot NN/HH/ÉÉÉÉ formátumban, vagy használja a naptár funkciót. A kezdés lehetséges legkorábbi dátuma 2017.július 1. A kezdés dátuma legyen reális. Vegye figyelembe, hogy ha túl késői kezdési dátumot választ, akkor az új projektek programindító találkozásánál való részvételének költségeit nem számolhatja el.

Várható záró dátum: írja be a dátumot NN/HH/ÉÉÉÉ formátumban, vagy használja a naptár funkciót.

A pályázat nyelve: válassza ki a nyelvet a legördülő menüből. A Szerződő Hatóság azonban nyomtatékosan javasolja, hogy a pályázat szakmai, és különösen a pénzügyi részét angol nyelven adják be.

Kattintson a “Tovább” (Next) gombra és töltse ki az A2 adatlapot (lásd alább).

Vegye figyelembe, hogy a projektpályázat létrehozása után (lásd alább az A2 adatlapot) a következő adatokat meg kell adnia az A1 adatlapon:

A projekt végrehajtására a következő tagállam(ok)ban és régió(k)ban, valamint egyéb országokban kerül sor:

- az eProposal alkalmazás alapértelmezésként azt a tagállamot választja ki, ahol a koordináló kedvezményezett bejegyezték (az A2 adatlap szerint). Ezt a “Törlés” (Delete) és “Hozzáad” (Add) gombokkal módosíthatja;

- egy régió hozzáadásához válassza ki a tagállamot, majd a régiót, és kattintson a “Hozzáad” (Add) gombra; legalább egy régiót ki kell választania.

Amennyiben a projekt tevékenységek végrehajtására az EU-n kívül kerül sor, válassza ki az országot a legördülő listából.

Member State	Selected regions	Actions
IT - Italy	All regions	
<input type="text" value="AT - Austria"/>	<input type="text" value="All regions"/>	<input type="button" value="Add"/>

A2 adatlap - A koordináló kedvezményezett

Rövid név (Short Name) (max. 10 karakter): a kedvezményezettet a szakmai adatlapokon, a pénzügyi adatlapokon és a beszámolókon a rövid nevével azonosítják.

E-mail: az értékelési eljárás során az Szerződő Hatóság a pályázóval folytatott minden levelezésben ezt az e-mail címet használja egyetlen kapcsolattartási pontként (lásd a 3. Függelék „eProposalTool” pontját, a 3. Lépés „Benyújtás utáni kommunikáció” (Post-submissionCommunication) pontját).

Hivatalos név (Legal name) (max. 200 karakter): adja meg azt a teljes nevet, amelyen a kedvezményezettet hivatalosan bejegyezték.

Jogállás (Legal Status): válassza ki a következő 3 lehetőség egyikét: *Közüntézmény, magántulajdonú kereskedelmi vagy magántulajdonú nem-kereskedelmi* (közötte NGO) szervezet. Jelölje be a megfelelő négyzetet. A magántulajdonú szervezetek és közüntézmények közötti megkülönböztetés további részleteit a dokumentum 1.6.2 pontjában találja. Jelölje be a „Az Ön vállalkozása kis- és közepes vállalkozás?” (Is your company a SME?) négyzetet, ha vállalata kis- és közepes vállalkozásnak (SME) minösül. Ebben az esetben töltse ki az „Alkalmazottak száma” (Number of employees) mezőt is.

Közösségi adószám (VAT number): írja be a szervezet közösségi adószámát.

ÁFA visszatérítés: felhívjuk a figyelmét, hogy a nem levonható ÁFA elszámolható költség, kivéve azokat a tevékenységeket, amelyek a tagállamok önálló hatáskörébe esnek.

Ha szervezete nem jogosult a kifizetett ÁFA visszaigénylésére (a közüntézmények esetében ez csak olyan ÁFA-köteles műveleteket érinthet, amelyek nem esnek az önálló hatáskörbe), választhatja az ÁFA visszatérítést a pályázatban beadott költségei között, ebben az esetben jelölje be az “IGEN” (YES) négyzetet, egyébként pedig a “NEM” (NO) négyzetet.

Cégjegyzékszám (Legal Registration Number): ha van, adja meg a szervezet országos, vagy egyéb ágazati nyilvántartás szerinti cégjegyzékszámát, vagy a megfelelő regisztrációs számot (pl. kereskedelmi kamarai tagsági számot), vállalkozási számot vagy egyebet.

Nyilvántartásba vétel dátuma (Registration date): írja be a dátumot DD/MM/YYYY formátumban, vagy használja a naptár funkciót.

PIC szám (nem kötelező): a PIC (részütevői azonosítószám, Participant Identification Code) egyedi 9-számjegyű azonosító, amelyet számos EU programban (pl. FP7, H2020, stb.) a projektekben résztüevő jogi személyek azonosítására használnak. Ha az Ön szervezetét már regisztrálták, adja meg PIC számát.

Hivatalos cím (Legal address): adja meg az utca-házszámot, PF számot, település nevét, postai irányítószámot.

Tagállam (Member State): válassza ki a megfelelő tagállamot a legördülő menüből.

Kapcsolattartó személy adatai (Contact person information): adja meg a vezeté- és keresztnévet, utcát és házszámot, PF számot, település nevét, postai irányítószámot (ha azonosak a hivatalos címben megadottakkal, átmásolhatja őket).

Telefon- és telefaxszám (Telephone/Fax): adja meg a kapcsolattartó személy adatait.

Titulus (Title): a projektpályázat koordinációjáért felelős személlyel folytatott levelezésben a titlust általában használják.

Beosztás (Function): adja meg a projekt koordinációjáért felelős személy beosztását. Például: vezérigazgató, projektigazgató, stb.

Osztály/szolgálat neve (Department / Service Name): annak az osztálynak vagy szolgáltatásnak a neve a projektet koordináló szervezetnél, ahol a kapcsolattartó személy dolgozik. Ezekben a mezőkben az osztály vagy szolgálat címét kell megadni, és nem a szervezet hivatalos címét.

Honlap (Website) (max. 250 karakter): adja meg a kedvezményezett hivatalos honlapjának címét.

A kedvezményezett tevékenységének rövid leírása (Brief description of the activities of the beneficiary) (max. 2000 karakter): írja le a szervezetet, jogállását, tevékenységét és kompetenciáját a természetvédelemben és a biodiverzitás megőrzésében, különösen a javasolt tevékenységhez való kapcsolódását illetően. A leírás alapján a Szerződő Hatóságnak meg kell tudnia állapítani a koordináló kedvezményezett szakmai megbízhatóságát, azaz hogy rendelkezik-e a szükséges tapasztalattal és szakértelemmel a javasolt projekt sikeres végrehajtásához.

Amennyiben kapcsolt jogi személyek részvételét tervezi a pályázatában, sorolja fel őket itt hivatalos nevükkel, PIC számukkal (ha van), valamint jogállásukkal és címükkel együtt. Az eProposal rendszerben a mellékletek között egy külön dokumentumban (Affiliates_RÖVID NÉV kedvezményezett) fejtse ki, hogyan felelnek meg a társult szervezetek a fentiekben az 1.6.2 szakaszban leírtaknak.

A magántulajdonú, nem-kereskedelmi jogi személyek esetében adja meg azokat a kulcsfontosságú elemeket is, amelyek alapján a szervezetet így sorolják be.

Kattintson az adatlap alján a „Mentés” (Save) gombra.

Pályázati projektpályázatát ezzel létrehozta az eProposal rendszerben, és a projekt rövidített neve automatikusan megjelenik az egész pályázat minden képernyőjén és adatlapján.

A3 adatlap - A koordináló kedvezményezett nyilatkozata

Ez az adatlap az A2 adatlap végén elérhető, fejléce „A3 - A koordináló kedvezményezett nyilatkozata”.

Az ezen az adatlapon szereplő egyes adatokat (a kedvezményezett neve, hozzájárulása, azon tevékenységek, amelyekben a kedvezményezett részt vesz, valamint az összköltség) a

rendszer automatikusan átveszi a pályázat más adatlapjain beírt adatokból.

Kattintson a „Nyilatkozat létrehozása” (Generate declaration) gombra, és töltsse ki az alábbi mezőket:

- Kelt....dátum.....: Írja be az aláírás helyét és dátumát.
- Aláírás: Ezt az adatlapot alá kell írnia.
- Az aláíró neve és státusza: Egyértelműen meg kell adni az adatlapot aláíró személy nevét és státuszát.

Fontos:

Mielőtt kitölti ezt az adatlapot, ellenőrizze, hogy a kedvezményezett nem esik-e a 2012. október 25-i, 966/2012 számú Költségvetési rendelet 106(1) és 107 cikkeinek hatálya alá (JO L 298, 2012.10.26), hivatkozás:

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2012:298:0001:0096:EN:PDF>

és hogy a kedvezményezett megfelel-e valamennyi támogathatósági követelménynek, amelyeket a LIFE program 2014-2017. többéves munkaprogramja és a LIFE pályázati felhívás tartalmaz, beleértve ezt az útmutatót is.

Pontossági okokból ügyeljen arra, hogy az adatlap létrehozása, aláírása és dátumozása azután történik, hogy valamennyi szakmai és pénzügyi adatot beírta a pályázatába.

Ha kitöltötte az adatlapot, szkennelje be képként (nem .pdf fájlként, lásd az Általános szabályok 3.2 pontjában az elfogadott formátumokat), majd töltsse fel a „Nyilatkozat feltöltése” (Upload declaration) gombbal.

A4 adatlap - A társult kedvezményezett nyilatkozata és meghatalmazása

Ez az adatlap az A5 adatlap végén elérhető (lásd alább), fejléce „A4 - A társult kedvezményezett nyilatkozata és meghatalmazása”; kattintson a „Nyilatkozat létrehozása” (Generate declaration) gombra.

Az adatlap kitöltéséhez az utasításokat lásd **az A3 adatlapnál**.

A következő mezőket kézzel kell kitöltenie:

- a jövőbeli társult kedvezményezett jogi képviselőjének vezeték- és keresztnéve, aki az adatlapot aláírja;
-
- a project jövőbeli koordinációs kedvezményezett jogi képviselőjének vezeték- és keresztnéve;
- Kelt....dátum.....: Írja be az aláírás helyét és dátumát;
- “aláírás”: ezt az adatlapot alá kell írnia. az aláíró neve és státusza: egyértelműen meg kell adni az adatlapot aláíró személy nevét és státuszát.

A5 adatlap - A társult kedvezményezett

Kattintson a „Társult kedvezményezett létrehozása” (Create Associated Beneficiary) gombra: Töltse ki a szükséges adatokat, majd kattintson a „Mentés” (Save) gombra. A társult kedvezményezett ekkor megjelenik a társult kedvezményezettek listájában.

Az adatlap kitöltéséhez az utasításokat lásd az A2 adatlapnál.

Ha a társult kedvezményezettet az EU-n kívül jegyezték be, válassza ki az országot a legördülő listából.

A6 adatlap - Társfinanszírozók

Ha társfinanszírozó járul hozzá a projekthez, kattintson a „Társfinanszírozó hozzáadása” (Add Co-financier) gombra: töltse ki a szükséges adatokat, majd kattintson a „Mentés” (Save) gombra. A társfinanszírozó ekkor megjelenik a társfinanszírozók listájában.

Az adatlap kitöltéséhez az utasításokat **lásd fentebb is az A3 adatlapnál.**

Ügyeljen arra, hogy a társfinanszírozó hozzájárulását meg kell adnia az FC adatlapon (lásd alább).

Pénzügyi kötelezettségvállalás státusza: jelölje meg az „Jóváhagyva” (**Confirmed** vagy „Jóváhagyásra vár” (**To be confirmed**) státuszt. Ha a státusz „Jóváhagyásra vár”, ahhoz magyarázatot kell fűzni. Felhívjuk a figyelmét, hogy a későbbiekben a kiválasztási eljárás során az A6 adatlapon „Jóváhagyva” státusznak kell szerepelnie.

Ha kitöltötte az adatlapot, szkennelje be képként (nem pdf fájlként, lásd az Általános szabályok 3.2 pontjában az elfogadott formátumokat), majd töltse fel a „Nyilatkozat feltöltése” (Upload declaration) gombbal.

Fontos megjegyzés: egy koordináló vagy társult kedvezményezett kizárólag koordináló vagy társult kedvezményezettként szerepelhet a projektpályázatban, ezzel együtt társfinanszírozóként nem. Amennyiben egy koordináló vagy társult kedvezményezett hozzá kíván járulni a projekt finanszírozásához, akkor is csak az A2/A3 illetve A4/A5 adatlapokat kell kitöltenie. Ezeken pénzügyi hozzájárulása lehet magasabb, mint várható költségei.

A7 adatlap - Egyéb, az Európai Unió támogatására benyújtott pályázatok

Amennyiben ezt a pályázatot ismételten nyújtja be, jelölje be a „Benyújtották már korábban ezt a pályázatot?” (Has this proposal been submitted before?) négyzetet. Adja meg a hivatkozásokat és a korábbi projekt rövidített nevét. Például: "LIFE11 ENV/ország/001040 „RÖVIDÍTETT ELNEVEZÉS”.

Ezen adatlap fontossága nem lebecsülendő: minden kérdésre egyértelmű és teljes választ adjon (max. 5000 karakterben az egyes kérdéseknél). A kedvezményezetteknek tájékoztatniuk kell a Szerződő Hatóságot, ha bármilyen kapcsolódó támogatást kaptak EU forrásokból, valamint az EU támogatásokra benyújtott egyéb, folyamatban lévő pályázataikról. A kedvezményezetteknek azt is ellenőrizniük kell, hogy nem kapnak-e olyan működési támogatást a LIFE programból (vagy egyéb EU programokból), amely kettős finanszírozáshoz vezethetne.

Ennek elmulasztása a megfelelő adatlapon a pályázat elutasításához vezethet.

Ha a pályázó egy korábbi LIFE projekt folytatását javasolja, ezen az adatlapon egyértelműen írja le, miért szükséges a projekt újabb szakasza, és hogyan fogja ez kiegészíteni a korábbi projektben elért eredményeket úgy, hogy nem kerül sor kettős finanszírozásra.

A LIFE projektekben nem finanszíroznak olyan tevékenységeket, amelyek más EU támogatási programokból jobban finanszírozhatók (lásd az 1.6.16 szakaszt). **A pályázóknak ezért körültekintően át kell gondolniuk ezt a szempontot**, és a lehető legteljesebb választ kell adniuk. Alátámasztó dokumentumokat (pl. kivonatokat a vonatkozó programok szövegéből) kell megadni (amennyiben lehetséges és megfelelő). Vegye figyelembe az A3 adatlap aláírandó nyilatkozatának 1. pontját is; a nyilatkozatot a Nemzeti Hatóságok felülvizsgáltathatják.

A8 adatlap - Támogatási nyilatkozat

A projektpályázatokban gyakran előfordulnak olyan tevékenységek, amelyekhez a koordináló és társult kedvezményezetteknek nincs felhatalmazásuk a sikeres befejezéshez szükséges döntések meghozatalára. Ilyen tipikus tevékenységek például a kezelési tervek jóváhagyása, a *Natura 2000* területek kijelölése vagy módosítása, vagy egyszerűen csak olyan területen végzett munka, ami részben harmadik fél kezelésében van. Ezeknél a pályázatoknál alapvető fontosságú, hogy az illetékes hatóság hivatalosan is kifejezze támogatását és az elköteleződést a projektpályázatot illetően. A hatóság kiválasztása, amelynek ki kell töltenie és alá kell írnia az A8 adatlapot, az országos/helyi adminisztratív környezet függvénye. A pályázók alaposan mérlegeljék az ilyen támogatás szükségességét. Az olyan projektpályázatok, amelyek ilyen típusú támogatást igényelnek, de az A8 adatlap nem került kitöltésre és aláírásra, valószínűsíthető, hogy alacsony pontszámban részesülnek a kiválasztási eljárás bírálati szakaszában.

Az egynél több országban végrehajtott projektek esetében ezt az adatlapot (ha szükséges, lásd az előző bekezdést) **minden résztvevő ország illetékes természetvédelmi/biodiverzitásért felelős hatóságának** ki kell töltenie. Ebben az esetben minden hatóságnak külön adatlapot kell kitöltenie.

Az adatlapokon fel kell tüntetni az egyes hatóságok **nevét és jogállását, teljes címét, telefonszámát, telefaxszámát, e-mail címét és a kapcsolattartó személy nevét és beosztását**.

Az adott hatóságnak le kell írnia, **támogatja-e, miért és milyen módon** kívánja támogatni a projektet. A projekt hatóság általi támogatása vagy nem támogatása legyen egyértelmű. Az illetékes hatóságnak különösen azt kell jeleznie, hogy a javasolt tevékenységek részét képezik-e az illetékes hatóság által kezdeményezett vagy jóváhagyott programnak. Szükséges azon okok leírása, amiért a hatóság támogatja a projektet. Továbbá részletezni szükséges, az illetékes hatóság bizonyos szempontból aktív szerepet kíván-e játszani a projekt végrehajtásában (például engedély megadásával, az elkészített kezelési terv jóváhagyásával, stb.).

Az olyan illetékes hatóságoknak, amelyek közvetlenül projekt kedvezményezettként vesznek részt, nem kell kitölteniük az A8 adatlapot.

- Ha a projektpályázat olyan tevékenységeket tartalmaz, amelyek alapján a tagállamnak **a projekt befejezése előtt új *Natura 2000* helyszínt kell kijelölnie**, az erről szóló kötelezettségvállalást átfogóan részletezni szükséges.
- Szintén javasolt, amennyiben lehetőség nyílik rá, az illetékes hatóság részéről az előkészítő tevékenységek (pl. kezelési terv tervezetének kidolgozása) támogatásáról vagy biztosításáról szóló kötelezettségvállalás befoglalása az adatlapba, mely a projekt befejeződése utáni időszakra szól (ahol ez a projekt során nem történt meg), és/vagy arra vonatkozik, hogy a hatóság részt vesz a projekt által szemléltetett innovatív technikák terjesztésében és hasznosításában.

Aláírás: az adatlapot **alá kell írni** és dátummal kell ellátni. Egyértelműen meg kell adni az

adatlapot aláíró személy nevét és státuszát.

Kattintson az „Új nyilatkozat létrehozása” (New declaration) gombra: töltsse ki a szükséges adatokat, majd kattintson az „Add” (Hozzáadás) gombra. A nyilatkozat ekkor megjelenik az A8 adatlapok listájában. Kattintson a „Nyomtatás” (Print) ikonra a nyilatkozat létrehozásához, nyomtassa ki, írassa alá, majd szkennelje be képfájlként (nem pdf fájlként, lásd az Általános szabályok 3.2 pontjában az elfogadott formátumokat). Ezután az A8 adatlapok listájában kattintson a nyilatkozatnak megfelelő „Szerkesztés” (Edit) gombra, válassza ki alul a „Nyilatkozat szkennelt képe” (Declaration scanned image) lehetőséget, és töltsse fel; majd kattintson a „Mentés” (Save) gombra. A „Törlés” (Remove) gombra kattintva törölheti a képet.

Másik megoldás, hogy megkéri az illetékes hatóságot, használják a pályázati csomagban megtalálható szerkeszthető Word sablont, és töltsék fel azt külön dokumentumként az eProposal rendszer „Mellékletek” részében.

Ezt az adatlapot használhatják a projekt bármilyen más támogatásának jelzésére is, például **fontos lehet az érintett testületek, adminisztratív szervek vagy magánszemélyek** részére, vagy akiket érdekelhet a projekt. Az ilyen adatlapok benyújtása minden olyan esetben célszerű, amikor a projekt végrehajtásának megvalósíthatósága vagy sikere harmadik felekkel kötött megállapodásokon is múlik.

3.3.2 A projekt leírása (B-adatlapok)

B1 Adatlap – A projekt összegző leírása (angol nyelven töltendő ki)

Kérjük a projekt összegző leírásának bemutatását. A leírás legyen megfelelően strukturált, tömör és egyértelműen megfogalmazott. A leírás tartalmazza az alábbiakat:

- **a projekt céljai (legfeljebb 2 500 karakter terjedelemben):** a projekt révén megvalósítandó összes célt kérjük részletesen bemutatni – csökkenő fontossági sorrendben. A megjelölt célok legyenek reálisak (azaz a projektre vonatkozóan meghatározott időkereten, a tervezett költségvetés és eszközrendszer keretein belül és ezek felhasználásával megvalósíthatók) és egyértelműen (bármiféle kétértelműség nélkül) megfogalmazottak. A célok főleg a projekt által megcélzott fajokkal / élőhelyekkel összefüggő problémával/problémákkal álljanak összefüggésben és kezeljék közvetlenül a B2d adatlapon meghatározott problémákat és fenyegetéseket;
- **tervezett tevékenységek és a megvalósításukat szolgáló eszközök (legfeljebb 2 500 karakter terjedelemben):** kérjük a projekt végrehajtása érdekében igénybe venni tervezett eszközök egyértelmű meghatározását (a pénzügyi eszközök körén kívül). A tervezett tevékenységeknek és eszközöknek, valamint a projekt meghatározott céljainak egyértelmű összefüggésben kell állniuk egymással;
- **a várható eredmények (lehetőség szerint számszerűsített formában) (legfeljebb 2 500 karakter terjedelemben):** kérjük a projekt befejezésének időpontjára elérni kívánt fő várható eredmények felsorolását. A megjelölt eredményeknek közvetlen összefüggésben kell állniuk a kezelni kívánt fajokkal/élőhelyekkel/biodiverzitással összefüggő problémával/problémákkal és a projekt céljaival. A várható eredményeknek konkrét, reális és lehetőség szerint **számszerűsített** eredményeknek kell lenniük. Tekintve, hogy a projekt révén ténylegesen elért eredmények (teljesítmények) értékelésére az elvárt, tervezett eredmények, köztük a vonatkozó környezeti/természetvédelmi előnyök fényében kerül sor, fontos, hogy ezeket jól meghatározott, és kellő pontossággal számszerűsített formában jelöljék meg. A várható eredmények nem azonosak a projekt céljaival; a várható eredmények azok az **eredmények (outputok)** és számszerűsített **teljesítmények**, amelyek lehetővé teszik a célok megvalósítását. E tekintetben gondoskodni szükséges az itt leírt

környezeti/természetvédelmi előnyök, valamint a teljesítménymutatókat felsoroló táblázatban jelzett értékek összhangjáról.

- **az éghajlatváltozással összefüggő projektet (legfeljebb 2 500 karakter terjedelemben)** benyújtó pályázók a megfelelő rovat kipipálásával jelölik, hogy az általuk megvalósítani kívánt projekt jelentős mértékben összefügg-e az éghajlatváltozással. Ha igen, akkor megjelenik a kitöltendő megjegyzések rovat. Az éghajlatváltozással jelentős mértékben összefüggő projekt olyan projekt, amely legfontosabb tevékenységei a természetes és emberi rendszerek tényleges, vagy várható, klímaváltozási hatásokkal szembeni sérülékenységének csökkentésére alkalmas kezdeményezésekre és intézkedésekre irányulnak;
- **projekt témák:** a pályázó a vonatkozó rovat kipipálásával jelezze, hogy a pályázat a jelen dokumentum 2. részében felsorolt témák valamelyikének megoldására irányul-e. Legfeljebb 2 projekt téma kiválasztására van lehetőség. Ha a pályázat egyetlen projekt témára sem irányul, akkor egyik rovatot sem szabad kipipálni. A pályázó csak akkor tudja megindokolni, hogy a pályázata miért tartozik a kiválasztott témá(k)hoz, ha legalább egy témát ténylegesen kiválasztott. Ha a pályázó úgy menti el a B1 adatlapot, hogy egy vagy két projekt témát kiválasztott, de a projekt téma leírásának rovatában nem szerepel szöveg, a program figyelmeztetést jelenít meg. Ha a pályázó kettőnél több projekt témát választott ki, a pályázat benyújtásának megkísérlésekor a folyamatot megállító figyelmeztetés jelenik meg;
- **mindazon okok felsorolása, amelyek miatt a pályázat a kiválasztott projekt téma körébe esik (legfeljebb 2 500 karakter terjedelemben):** részletes magyarázatot kérünk arra vonatkozóan, miért tartozik az adott pályázat a kiválasztott projekt téma/ák körébe.

Abban az esetben, ha a projektpályázatot nem angol nyelven nyújtja be, a pályázó a projektpályázat nyelvén is beadhatja a projekt, összegző leírását. Ez azonban pusztán választható lehetőség. Rendelkezésre áll egy külön „B1 A projekt összegző leírása (a pályázat nyelvén)” adatlap.

B2a adatlap – A projekt által célzott terület(ek) / helyszín(ek) általános leírása

- **Jól meghatározott területet/helyszínt megcélzó tevékenységeket tartalmazó projektek esetében:**

A pályázó mutassa be a projekt által célzott terület(ek) / helyszín(ek) általános leírását. Ha a projekt több meghatározott **alterületet/valamely helyszín részeit** érinti, kérjük, **mindegyikre vonatkozóan** töltsön ki egy adatlapot az „Új projekt terület létrehozása” (Create new project site) gomb segítségével.

Megjegyzendő, hogy a **Natura 2000** területeken belüli, helyszínhez kötött projektek, vagy olyan projektek esetében, amelyeknek célja a **Natura 2000** hálózat integritásának erősítése, a projekt területét úgy szükséges értelmezni, mint amely magában foglalja a projekt által lefedett összes **Natura 2000** területet, vagyis a pályázó ne határozzon meg valamely, **Natura 2000** területen belüli projekt területet. Az adatlapon a következők megjelenítése szükséges:

- **a projekt területének megnevezése (legfeljebb 200 karakter terjedelemben):** kérjük, hogy adja meg a terület nevét. A megadott megnevezés legyen rövid, és a pályázat minden térképén, illetve a szakmai adatlapján következetesen azonos formában szerepeljen;
- **a terület felszínének nagysága (ha):** kérjük a projekt terület felszíni méretének meghatározását hektárban számítva, két tizedes jegyre kerekítve megadni;
- **EU védettség:** kérjük, pipálja ki a SPA és/vagy SAC/SCI/pSCI / egyik sem rovatot és jelezze a vonatkozó **Natura 2000** területi kódot, ha értelmezhető. Ha az adott terület

mind a madárvédelmi, mind pedig az élőhelyvédelmi irányelv szerint védett, mindkét **Natura 2000** kódot meg kell adni;

- **további, nemzeti vagy regionális védettségek (legfeljebb 500 karakter terjedelemben):** ha alkalmazható, kérjük minden esetleges további nemzetközi, nemzeti és/vagy helyi védettség megjelölését;
- **a projekt terület legfontosabb földhasználati és tulajdonviszonyai (legfeljebb 1 000 karakter terjedelemben):** kérjük, jelölje meg a projekt helyszínén, a pályázat benyújtásának időpontjában alkalmazott legfontosabb földhasználati formákat. Például: mezőgazdasági termelés, turizmus, települési, természetvédelmi stb. Kérjük a különféle használati módok százalékos arányainak megjelölését, ügyelve arra, hogy az összeg kiadja a 100%-ot. Kérjük továbbá a pályázat benyújtásának időpontjában fennálló a tulajdonviszonyok/a terület típusok (magánterület, állami tulajdon stb.) megjelölését. Kérjük a különféle tulajdoni formák/állapotok százalékos arányainak megjelölését, ügyelve arra, hogy az összeg kiadja a 100%-ot;
- **a projekt terület tudományos leírása (legfeljebb 1000 karakter terjedelemben):** kérjük a projekt terület tudományos (botanikai, állattani, földtani, hidrológiai stb.) értékének átfogó leírását. Erre vonatkozóan lehetőség szerint kérjük a vonatkozó információk forrásának megjelölését is;
- **a projekt terület fontossága az érintett fajok/élőhelytípusok védelme vagy a megcélzott biodiverzitási probléma vonatkozásában regionális, országos vagy uniós szinten (legfeljebb 10 000 karakter terjedelemben):** Annak indoklása szükséges, hogy a pályázó miért éppen ezt a területet választotta ki a projekt megvalósítására. Miért ez a választás a lehető legmegfelelőbb a projekt célkitűzéseinek elérésére? Az e területre tervezett tevékenységek és az érintett helyszínek megjelölése (ha megoldható, kérjük az egyes tevékenységek végrehajtásának helyszíneit összefoglalóan bemutató A4 vagy A3 méretű térkép benyújtását). Lehetőség szerint nyújtson számszerűsített adatokat, és jelezze azok legfontosabb forrásait.

A területalapú tevékenységekkel járó projektek esetében a térképek benyújtása kötelező. Minden egyes projekt helyszínre (részterületre) vonatkozóan, legalább egy térképet be kell mutatni. Ahol alkalmazható, a térkép tartalmazza a következőket:

- cím (legfeljebb 250 karakter terjedelemben);
- adott esetben annak jelzése, hogy SPA, és/vagy SCI/pSCI/SAC területről van-e szó, valamint a **Natura 2000** terület neve és kódja;
- a projekt által megcélzott fő élőhelyek/fajok fellelhetősége;
- a különféle területalapú tevékenységek pályázatban tervezett helyszíne (az érintett tevékenységeket jelmagyarázatban meg kell határozni);
- a térkép léptéke és jelmagyarázata. A jelmagyarázatnak jelölnie kell minden, a térképen jelzett projekt tevékenységet, továbbá annak számát és címét (pl. B1-Földterület megvásárlása). A jelmagyarázat továbbá tartalmazza a térképen található élőhelyek magyarázatát is. Kérjük az érintett élőhelyek hivatalos megnevezéseinek és kódjainak feltüntetését;
- a **Natura 2000** területek határa(i), amennyiben relevánsak. Amennyiben a pályázat az élőhelyvédelmi irányelvben meghatározott fajokra/élőhelyekre irányuló tevékenységeket foglal magában, jelezni kell a pSCI/SCI/SAC határokat. Amennyiben a pályázat az madárvédelmi irányelvben meghatározott madárfajokra irányuló tevékenységeket foglal magában, jelezni kell a SPA határokat;
- a projekt terület(ek) határa(i), de csak akkor, ha nem azonosak a **Natura 2000** területek határaival; tájékoztatásul, és csakis akkor, ha azok hasznos, más – akár regionális, akár országos szintű – védettségi területek határai.

A pályázó **kiváló minőségű**, minden szükséges információt tartalmazó térképeket nyújtson be. A térképek kizárólag **A4 vagy A3 méretben** nyújthatók be.

Megjegyzés: ha a térképek nem kellően részletesek, vagy a minőségük elmarad a megkövetelt minőségtől, az a vonatkozó területalapú **LIFE Természet** projektpályázat elutasítását eredményezheti. Különösen fontos, hogy adott esetben a térkép lehetővé tegye az értékelést végzők számára annak meghatározását, hogy a kulcsfontosságú tevékenységekre **Natura 2000** területeken, vagy a **Natura 2000** hálózat integritását érintő területeken kerül-e sor.

➤ **Jól meghatározott területet/helyszínt megcélzó tevékenységeket nem tartalmazó projektek esetében**

Ha a projekt nem foglal magában valamely jól meghatározott területre irányuló tevékenységeket, a pályázó a lehető legpontosabban határozza meg, hol valósul meg a projekt (pl. város, terület, régió stb.). Kérjük, hogy csak egy adatlapot használjon, amely tartalmazza a következőket:

- **a projekt terület(ek) megnevezése (legfeljebb 200 karakter terjedelemben):** a város, terület, régió stb. megnevezése. A megadott megnevezés legyen rövid, és a pályázat minden térképén és a szakmai adatlapján következetesen azonos formában szerepeljen;
- **a terület felszínének nagysága (hektár); EU védettsége; egyéb, a nemzeti vagy a regionális szabályok szerinti védettségi státuszok; a projekt terület legfontosabb földhasználati formái és tulajdonviszonyai; a projekt terület tudományos leírása:** kérjük a vonatkozó információk megadását (lásd a jól meghatározott területre vagy helyszínre irányuló projektekre vonatkozó, fenti megjegyzéseket), vagy „NEM ALKALMAZHATÓ”.
- **a projekt terület fontossága az érintett fajok/élőhely-ípusok védettsége vonatkozásában regionális, országos vagy uniós szinten (legfeljebb 10 000 karakter terjedelemben):** szükséges annak megadása, mely területen valósul meg a projekt. Indokolni kell, miért az adott terület lett kiválasztva a projekt helyszínének. Megindokolni szükséges, miért a kiválasztott helyszín a legmegfelelőbb a projekt céljainak teljesítése érdekében.

B2b adatlap – A projekt terület általános helyszínének térképe

Ezen a térképen kell meghatározni a **B2a adatlap(ok)on leírt projekt terület(ek)et**. Jelezze a projekt terület(ek)et az adott országon, szükség esetén, az érintett régió(ko)n belül. Ha a projekt nem foglal magában valamely meghatározott területre irányuló tevékenységeket, a pályázó a lehető legpontosabban határozza meg, hol valósul meg a projekt (pl. város, terület, régió stb.).

A térkép **címét (megnevezését) és léptékét** fel kell tüntetni. **Jó minőségű, magas felbontású**, lehetőleg színes térképet kérünk. A térkép legyen jól olvasható. A térképre vonatkozó minimális követelmények: egyértelmű jelmagyarázat és háttér (a legfontosabb települések, a legfontosabb közigazgatási lehatárolások, a legfontosabb folyók, tavak és tenger(ek), illetve megnevezésük, valamint a fő közutak) feltüntetésével. Adott esetben, ha lényeges, a térképen jelezhető a felszínrajz és a növényzeti fedettség.

B2c Adatlap - A projekt által megcélzott faj-/élőhely-/biodiverzitási probléma

- **LIFE Természet, és meghatározott fajokra/élőhelyekre irányuló LIFE Biológiai sokféleség projektek esetén**

A pályázó sorolja fel, továbbá röviden írja le a projekt által megcélzott **fő fajokat és/vagy élőhelyeket** (legfeljebb 10 000 karakter terjedelemben). Felhívjuk a figyelmet, hogy csak a közvetlenül megcélzott fajok és/vagy élőhelyek felsorolására van szükség.

Minden egyes fő, megcélzott faj tekintetében az alábbiakat kérjük:

- az EU madárvédelmi vagy élőhelyvédelmi irányelvben meghatározott **tudományos (latin) név**. Megjegyzendő, hogy a projekt által megcélzott, az EU madárvédelmi irányelvben nem felsorolt, de rendszeresen megjelenő, vonuló fajokat itt kell felsorolni. Ha az érintett faj (az élőhelyvédelmi irányelv II mellékletében felsorolt, vagy az általános alapelvek részben „75%-os társfinanszírozású” kategóriában meghatározott, kiemelt madárfajok jegyzékében szereplő) kiemelt fontosságú faj, kérjük ezt csillaggal (*) jelölni;
- az **EU madárvédelmi vagy élőhelyvédelmi irányelvnek** azon **melléklete(i)**, amely(ek)ben a faj megjelenik;
- a projekt területen található **populáció egyedszáma**: ha a projekt a tevékenységeit nem egy jól meghatározott területen irányozzák elő, kérjük az érintett populáció egyedszámának regionális, országos, vagy multinacionális szintű meghatározását;
- a projekt területen belül fennálló **védettségi helyzet**: teljes körű információt kérünk, köztük mennyiségi adatokat. Ha a projekt a tevékenységeit nem egy jól meghatározott területen irányozzák elő, kérjük a vonatkozó védettségi státusz regionális, országos, vagy multinacionális szintű meghatározását;
- a madárfajok esetében kérjük annak megjelölését, hogy a projekt terület (ha releváns) az érintett madarak számára **költőhelyként, telelőhelyként, vagy vándorlás közben pihenő helyként szolgál**.

Minden egyes fő, megcélzott élőhely tekintetében az alábbiakat kérjük:

- **megnevezés** és az EU élőhelyvédelmi irányelvben meghatározott **Natura 2000 kódja**: amennyiben az élőhely (az élőhelyvédelmi irányelv I mellékletében meghatározottak szerinti) kiemelt jelentőségű élőhely, kérjük ezt csillaggal (*) jelezni;
  - az adott **élőhelytípus által**, a teljes projekt területből vagy az egyes alterületekből **lefedett terület** százalékos aránya;
  - a projekt területen belül fennálló **védettségi helyzet** (ha értelmezhető): teljes körű információt kérünk, köztük mennyiségi adatokat.
- **Minden egyéb LIFE Biológiai sokféleség témájú projekt esetében:** kérjük a projekt által megcélzott biodiverzitási probléma/problémák, valamint a projekt területen belüli biodiverzitásra vonatkozó állapot/védettségi helyzet/ökológiai állapot leírását. Ha a projekt nem foglal magában valamely meghatározott területre irányuló tevékenységeket, a város, terület, régió stb. léptékében kérjük a projekt területen belüli biodiverzitásra vonatkozó állapot/védettségi helyzet/ ökológiai állapot leírását.

Adatlap B2d - Természetvédelmi/biodiverzitási problémák és fenyegetések & korábbi természetvédelmi intézkedések

Természetvédelmi/biodiverzitási problémák és fenyegetések (legfeljebb 10 000 karakter terjedelemben): a projekt terület(ek)en belül a megcélzott fajokat/élőhelyeket vagy biodiverzitási problémát/problémákat fenyegető tényezők azonosítása elengedhetetlenül fontos a végrehajtandó tevékenységek meghatározásához. Ebben a részben, a szóban forgó fenyegető tényezőket kell (csökkenő fontossági sorrendben) feltüntetni, valamint a megcélzott élőhelyek/fajok (mind a projekt terület(ek)en belül, mind pedig általában véve) vagy általában a biológiai sokféleség védelme tekintetében vett fontosságukat meghatározni. Lehetőségszerűen meg kell határozni a problémák/fenyegető tényezők által érintett helyszíneket, továbbá kérjük a problémák és a fenyegető tényezők számszerűsítését is. A leírás tartalmazza a következőket:

a **fenyegető tényező megnevezése, leírása**, az általa **érintett terület** (ha értelmezhető), a **biológiai sokféleségre vagy a megcélzott élőhelyekre/fajokra gyakorolt hatása** (lehetőleg számszerűsítve), továbbá annak jelzése, hogy a projekt megvalósítása során **miképpen szándékoznak kezelni ezeket a problémákat és fenyegető tényezőket**.

A projekt területen vagy a projekt által megcélzott élőhelyek/fajok védelme érdekében tett korábbi természetvédelmi intézkedések (legfeljebb 10 000 karakter terjedelemben): kérjük annak leírását, hogy az érintett területen vagy a megcélzott fajok/élőhelytípus vagy az érintett biodiverzitási probléma/problémák vonatkozásában tettek-e már korábban intézkedéseket (pl. készítettek-e kezelési terveket, folytattak-e felméréseket, vásároltak-e földterületeket stb.). Kérjük az ilyen, esetlegesen előforduló intézkedések évének és eredményeinek leírását. A pályázó jelezze, hogy ki volt, vagy jelenleg ki a szóban forgó intézkedésekért felelős személy/szervezet. Ha a projekt illeszkedik valamely regionális/országos/EU természetvédelmi/biodiverzitási stratégiába, kérjük ezt itt egyértelműen jelezni és részletezni.

B3 adatlap

A projekt legjobb gyakorlat jellege (legfeljebb 10 000 karakter terjedelemben): kérjük a projekt legjobb gyakorlat jellegének bemutatását, amennyiben releváns. A további részleteket lásd az 1.2 pont alatt.

A projekt demonstrációs jellege (legfeljebb 10 000 karakter terjedelemben): kérjük a projekt demonstrációs jellegének bemutatását, amennyiben releváns. A további részleteket lásd az 1.2 pont alatt.

A projekt kísérleti aspektusai (legfeljebb 10 000 karakter terjedelemben): kérjük a projekt kísérleti aspektusainak bemutatását, amennyiben releváns. A további részleteket lásd az 1.2 pont alatt.

Abban az esetben, ha a pályázó az 1.2. pont szerinti meghatározásnak megfelelő **kísérleti projektre** nyújt be projekt pályázatot, igazolnia kell, hogy a pályázatban foglalt eljárást vagy módszert **sem korábban, sem a világ többi részén nem alkalmazták vagy tesztelték**.

Abban az esetben, ha a pályázó az 1.2. pont szerinti meghatározásnak megfelelő, **demonstrációs projektre** nyújt be projekt pályázatot, a pályázónak igazolnia kell, hogy a tervezett intézkedések, módszertanok vagy megközelítések a projekt specifikus kontextusában – földrajzi, ökológiai, vagy gazdasági kontextusban – **újak vagy ismeretlenek**.

Általában véve **mind a kísérleti, mind pedig a demonstrációs jellegű projektek esetében** a pályázó adjon részletes **szakmai leírást** az alkalmazni javasolt vagy tervezett folyamatokról és módszerekről, az **új elemekről és a továbbfejlesztésekről**.

A pályázó továbbá **hasonlítsa össze** az alkalmazni javasolt, vagy tervezett megoldást a meglévő legjobb gyakorlatokkal, mutassa be előnyeit és a környezeti szempontból elért előrelépéseket.

A projekt és az annak keretében végzett tevékenységek európai uniós hozzáadott értéke (legfeljebb 10 000 karakter terjedelemben):

Az ebben a mezőben feltüntetett információk többek között a projekt pályázat értékelése során kerülnek felhasználásra következő odaítélési kritériumok vizsgálatakor (a vonatkozó részleteket lásd a: „*LIFE Projektpályázatok értékelési útmutatója 2016*” dokumentumban).

- **3. odaítélési kritérium – A LIFE Környezetvédelem Alprogram kiemelt területeinek célkitűzéseire való hozzájárulás mértéke és minősége**

Kérjük, mutassa be, hogy projektje miképpen járul hozzá a LIFE Környezetvédelem Alprogramnak a LIFE rendelet 10. 11. és 12. cikkében előírt, kiemelt területeihez tartozó, meghatározott célkitűzések közül egy vagy több célkitűzés aktualizálásához, fejlesztéséhez és megvalósításához. **A környezeti/természetvédelmi előnyök adott esetben e kritérium szerint kerülnek elbírálásra, és a hozzájárulás mértékét és minőségét szemléltető mutatóknak tekintendők; az így meghatározott előnyök legyenek egyértelműen megfogalmazottak, jelentős mértékűek, ambiciózusak és hitelesek.**

A környezeti/természetvédelmi előnyök számszerűsítése: a tervezett megoldás bevezetéséből származó teljesítményjavulást és előnyöket az elvárt előnyök viszonylatában szükséges számszerűsítve bemutatni a projekt megvalósításának időtartama alatt, illetve a projekt megvalósításának befejezését követő 5 év elteltével. Ehhez egyértelműen meg kell határozni a választott bázisértéket. Mindemellett gondoskodni kell az elvárt eredmények (B1 adatlap) és a teljesítménymutatókat tartalmazó táblázatban jelzett értékek összhangjáról.

- **5. odaítélési kritérium – Többcélúság, szinergiák és integráció**

Kérjük annak jelzését, hogy a pályázó projektje létrehoz-e, és ha igen, akkor miképpen teremti szinergiákat más EU politikákkal a LIFE rendeletben meghatározott célkitűzések csorbítása nélkül.

A pályázat tartalmazzon egy megfelelően kidolgozott, többcélú, végrehajtási mechanizmust, továbbá olyan, konkrét tevékenységeket, amelyek lehetővé teszik a meghatározott környezetvédelmi célkitűzéseknek az EU egyéb szakpolitikájába történő integrálását – a projektpályázat fő fókuszain túlmutató célkitűzések értékelése e kritérium alapján történik.

- **6. odaítélési kritérium – Megismételhetőség és átvihetőség**

A pályázó mutassa be a megvalósítás során, illetve azt követően a megismételhetőség és átvihetőség érdekében követendő stratégiát (a további részleteket lásd a 1.6.14. pontban). Az alábbiakban bemutatottaknak megfelelően egyedi projekt tevékenységeket kell meghatározni az itt leírtak alátámasztására.

Jelen kiemelt terület kontextusában a projekt eredményei megismételhetőségének és más kontextusokban való átvihetőségének biztosítására irányuló stratégia több, mint a projekt folytatása iránt vállalt egyszerű elkötelezettség; a projekt eredményeinek más környezetekben, más jogalanyoknál, más régiókban vagy országokban történő megismétlését lehetővé tevő projekt tevékenységek által alátámasztott, egyértelmű és megalapozott terv kialakítását feltételezi. Megjegyzendő, hogy a megismételhetőség és más területekre történő átvihetőség nem azonos a B6 adatlapon részletezett fenntarthatósággal. A megismételhetőség és az átvihetőség bizonyos mértékig egy átfogó fenntarthatósági stratégia része lehet.

- **7. odaítélési kritérium – Transznacionális jelleg, zöld beszerzés, eredmények átvétele**

Európai uniós hozzáadott értéként értékelhető az a projekt, mely kellően megindokolt **transznacionális megközelítést irányoz elő**, zöld beszerzés kiterjedt alkalmazását biztosító mechanizmust foglal magába, vagy az Unió által finanszírozott kutatási projektek eredményeit hasznosítja.

A projekt társadalmi-gazdasági és ökoszisztéma szolgáltatásra irányuló hatásai (legfeljebb 10 000 karakter terjedelemben):

a pályázó jelezze a projekt keretében végrehajtandó tevékenységek által, várhatólag a helyi gazdaságra és lakosságra, továbbá az ökoszisztémák funkcióinak védelmére és helyreállítására gyakorolt hatásokat.

A projekt karbon lábnyomának csökkentésére irányuló erőfeszítések (legfeljebb 10 000 karakter terjedelemben):

a pályázó mutassa be, hogyan kíván gondoskodni arról, hogy a projekt „karbon lábnyoma” a lehető legkisebb legyen. Itt részletezni kérjük, milyen erőfeszítéseket tesznek a szén-dioxid-kibocsátás csökkentése érdekében a projekt időtartama alatt. Az ilyen törekvések általában főleg a projektmenedzsmenttel összefüggő tevékenységek során hátrahagyott karbon lábnyom csökkentésére irányulnak (a szükséges utazások csökkentése, újrahasznosított papír használata stb.).

B4 adatlap – A bevont érdekelttek és a projekt fő célközönsége (legfeljebb 12 000 karakter terjedelemben)

A pályázó jelezze, hogy a pályázati projekt javaslat milyen érdekelti kört szándékozik bevonni, és miképpen készül ezt megvalósítani. Részletezze, hogy milyen hozzájárulásokat (inputokat) vár el az érintettektől, hogyan valósul meg a részvételük a projektben, milyen szempontok szerint minősülnek hasznosnak és nélkülözhetetlennek a projekt megvalósítása során.

Mutassa be célcsoportjait és az ismeretek terjesztésének módszereit. Jelezze, hogy milyen tevékenységek segítségével kívánja a koncepciót általános értelemben nyilvánosságra hozni és/vagy milyen marketing eszközöket szándékozik alkalmazni a megvalósítás során és azt követően.

B 5. adatlap – A projekt végrehajtásához kapcsolódó, várható korlátok és kockázatok, valamint ezek mérséklésének stratégiája

Különösen fontos, hogy a pályázó minden olyan, lehetséges **belső vagy külső eseményt** („korlátok és kockázatok”) meghatározzon, amelyek **jelentős, kedvezőtlen hatást** gyakorolhatnak a projekt sikeres megvalósítására. Kérjük mindezen korlátok és kockázatok felsorolását csökkenő fontossági sorrendben. Kérjük, továbbá az esetlegesen a **társadalmi-gazdasági környezetből** fakadó korlátok és kockázatok jelzését is. Minden egyes, meghatározott, korlátozó tényező és kockázat kapcsán azt is kérjük jelezni, hogy a pályázó miképpen szándékozik ezeket feloldani vagy kezelni.

Célszerű megjelentetni és felsorolni minden, az esetleges vonatkozó licencekkel, engedélyekkel, környezeti hatásvizsgálattal (KHV) stb. összefüggő információt. Továbbá célszerű jelezni a vonatkozó engedélyek kibocsátásáért felelős, illetékes hatóságok részéről kapott esetleges támogatás jellegét. A LIFE programokból leszárt tapasztalat szerint, egyes projektek esetében – elsősorban a projekt során tapasztalt, előre nem látható problémák és nehézségek miatt – gondot okoz az összes projekt tevékenységnek a projektpályázatban tervezett időkeretén belüli befejezése. Fontos, hogy a pályázó minden olyan külső eseményt („korlátok és kockázatok”) megjelöljön, amelyek ilyen jellegű késedelmeket okozhatnak. Az ilyen tekintetben felmerülő nehézségek egyik lehetséges oka a LIFE projekt kidolgozása idején előre nem ismert vizsgálatok elvégzésének kötelezettsége, különös tekintettel az alábbiakra:

- a 2011/92/EU irányelv (2011. december 13.) által kodifikált 85/337/EGK irányelv (a KHV irányelv) előírásai szerinti Környezeti Hatásvizsgálat (KHV)²⁸;
- a 2001/42/EC irányelv (az SKV Irányelv) előírásai szerinti Stratégiai Környezeti Vizsgálat (SKV)²⁹;
- A 92/43/EGK Irányelv 6. cikkében (élőhelyvédelmiirányelv; 6. cikk, vizsgálat) előírtak szerinti vizsgálat.³⁰

LIFE természet és biológiai sokféleség társfinanszírozza a természetvédelem terén végrehajtandó projekteket. Ennek ellenére a LIFE projektek esetenként tartalmazhatnak (a KHV irányelv értelmében vett) „projekteket” amelyek esetén – magának a KHV irányelvnek a rendelkezései miatt vagy annak nemzeti átültetése következtében – először KHV készítendő. Jóllehet csekély a valószínűsége, de nem kizárt, hogy a LIFE projekt tevékenységei meglévő tervek vagy programok (pl. területrendezési dokumentumok) olyan módosításait teszik szükségessé, amely módosítások SKV lebonyolítását igénylik.

A fenti vizsgálatok hosszadalmas adminisztratív eljárásokat, adatgyűjtést és elemzést igényelhetnek. Ez általában nem okoz gondot, amennyiben a projektet a vonatkozó időbeli és támogatási ráfordításigény figyelembe vételével tervezik meg.

Ennek megfelelően tehát a LIFE pályázatának benyújtását megelőzően a pályázó ellenőrizze, hogy a vonatkozó uniós vagy nemzeti jogszabályi előírások szerint szükséges-e a fenti vizsgálatok bármelyikének (akár többnek is) az elvégzése.

A pályázó a B5 adatlapon mutassa be, hogy a fenti kérdéseket miképpen vette figyelembe és az esetlegesen felmerülő problémákat hogyan szándékozik megoldani. A váratlan problémák megelőzése érdekében a szóban forgó eljárásokért felelős, illetékes hatóságokkal folytatott, megfelelő kommunikáció és egyeztetések elengedhetetlenül fontosak, mégpedig mindjárt a LIFE projektpályázat kidolgozásának megkezdésekor. A B5 adatlap szolgál annak jelzésére, hogy a pályázó egyeztetett-e a fentiekben hivatkozott vizsgálatokért felelős, illetékes hatóságokkal, továbbá ezen egyeztetések eredményeinek bemutatására.

További, a pályázó által figyelembe veendő kockázati tényezőt jelentenek a folyamatban lévő vagy tervezett fejlesztési projektek (infrastrukturális vagy ipari beruházások, fejlesztések) által, a LIFE pályázati projektpályázat tevékenységeire vagy helyszínére gyakorolt, esetleges kedvezőtlen hatások. A fejlesztési projektek közvetlen vagy közvetett hatásai megnehezíthetik a LIFE projekt megvalósítását. Ennek figyelembe vételével, a pályázati projektpályázat benyújtását megelőzően a pályázó ellenőrizze a LIFE pályázat céljaira kiválasztott területekre vonatkozó területrendezési dokumentumokat, valamint a LIFE pályázat által lefedett területeken, vagy azok közelében tervezett fejlesztési projektekre vonatkozóan folyamatban lévő KHV eljárásokat. A pályázó ne feledje, hogy a (a KHV értelmében vett vagy az élőhelyvédelmiirányelv 6.4. cikkében foglaltak szerinti) fejlesztési projektekből fakadó kompenzációs intézkedések nem lehetnek átfedésben a LIFE pályázat tevékenységeivel. Hogy létezik-e átfedés, azt a következő négy tényező határozza meg:

- földrajzi tényező – hogy a kompenzációs intézkedések pontosan ugyanazon a **Natura 2000** területen valósulnak-e meg, mint a LIFE intézkedések;
- tartalmi tényező – hogy a LIFE intézkedések szakmailag eltérnek-e a kompenzációs intézkedésektől;

²⁸ a KHV Irányelv kodifikált változata: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2012:026:0001:0021:EN:PDF>;

²⁹ SKV Irányelv:

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=QJ:L:2001:197:0030:0037:EN:PDF>;

³⁰ Az Élőhely-irányelv egységes szerkezetű változata.

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CQNSLEG:1992L0043:20070101:EN:PDF>.

- időbeli tényező – hogy a LIFE tevékenységek és a kompenzációs intézkedések elérő időpontokban valósulnak-e meg;
- pénzügyi tényező – hogy egyértelműen megkülönböztethetők-e egymástól a kompenzációs intézkedések végrehajtására felhasznált források a LIFE forrásoktól (például két, egymástól független számlán keresztül vehetők igénybe).

A LIFE Támogatási megállapodás Általános feltételeket tartalmazó mintaszövege szerint bármilyen, kompenzációs intézkedésnek tekinthető, illetve az érintett tagállam felelősségi körébe tartozó, a madárvédelmi és az élőhelyvédelmi irányelvekkel összefüggésben meghozott intézkedéssel összefüggő költség nem minősül elszámolhatónak.

Végezetül, kérjük annak részletes bemutatását, hogy a pályázó miképpen vette figyelembe a felismert és azonosított kockázatokat a projekt (azaz annak ütemezése, költségkerete stb.) megtervezése során, valamint az intézkedések meghatározásában.

B6 adatlap – A projekt eredményeinek folytatása/hasznosítása és hosszú távú fenntarthatósága a projekt lezárását követően

A pályázó mutassa be, hogy miképpen folytatódik a projekt a LIFE finanszírozás megszűnését követően, továbbá, hogy milyen intézkedésekre lesz szükség a projekt eredményeinek megszilárdításához annak érdekében, hogy a megcélzott fajok és/vagy élőhelyek és/vagy biológiai sokféleséggel kapcsolatos aspektusok kedvező védeltségi helyzetét garantálni tudják. Mutasson be egy, annak érdekében kidolgozott, világosan megfogalmazott stratégiát vagy mechanizmust, hogy a projekt által elért eredmények a finanszírozás megszűnését követően is fennmaradjanak és továbbműködjenek. Mindezek meghaladják az ismeretterjesztés és a LIFE projektet követő időszakra vonatkozó, After-LIFE terv kereteit. A projektben foglalt tevékenységeknek is utalniuk kell erre az elkötelezettségre, és már a projekt megvalósításának idején is gondoskodniuk kell a projekt későbbi folytatására történő felkészülésről. Megjegyzendő, hogy az ebben a részben megadott információk a projekt megvalósítása során – annak eredményei alapján – frissíthetők.

Különösen az alábbi kérdésekre várunk választ:

- **mely tevékenységeket kell véghez vinni vagy folytatni a projekt lezárását követően? (legfeljebb 5 000 karakter terjedelemben)** Az egyes projekt tevékenységeket hivatkozási számukkal (pl. A1, A2 stb.) és címükkel együtt kérjük felsorolni;
- **hogyan lehet ezt elérni? Milyen erőforrásokra lesz szükség ezen tevékenységek elvégzésére? (legfeljebb 5 000 karakter terjedelemben)** Miképpen folytatódnak a fentiekben meghatározott tevékenységek a projekt befejezését követően, ki, milyen és milyen időkeretben, illetve milyen források felhasználásával folytatja azokat. Ezen a ponton a szakmai, pénzügyi és humán erőforrások részletezését is kérjük;
- **a megcélzott területek/fajok/élőhelyek nemzeti/helyi előírások szerinti védeltségi helyzete (ha értelmezhető) (legfeljebb 5 000 karakter terjedelemben):** kérjük annak megjelölését, hogy a projekt megvalósításának befejezéséig vagy azt követően milyen védeltségi státusz elérése, mikorra várható.
- **a beszerzett eszközöket hogyan, meddig és ki fogja hasznosítani a projekt befejezése után (legfeljebb 5 000 karakter terjedelemben)?** Kérjük, sorolja fel a projekt során megvásárolandó főbb eszközöket, továbbá részletezze, miként hasznosítja azokat a projekt befejezése után. Ne feledje, a LIFE Támogatási megállapodás Általános feltételeket tartalmazó mintaszövege szerint a *LIFE Természet és biológiai sokféleség* projektekben, a megvalósításában résztvevő közhatóságok és non-profit szervezetek

által vásárolt, befektetett eszközökkel kapcsolatosan felmerülő költségek elszámolhatósága attól függ, hogy a projekt ideje alatt vásárolt, befektetett eszközökre vonatkozóan a kedvezményezett vállalja-e, hogy e javakat továbbra is, a projekt megvalósítása után, végérvényesen természetvédelmi tevékenységek folytatásának szenteli.

- **a tervek szerint milyen mértékben terjesztik a projekt eredményeit és a belőle levont következtetéseket, tanulságokat annak lezárását követően azon személyek és/vagy szervezetek körében, akik vagy amelyek azokat a legjobban tudják hasznosítani? (Kérjük, hogy nevezze meg ezen személyeket/szervezeteket) (legfeljebb 5 000 karakter terjedelemben):** Kérjük annak leírását, hogy miképpen folytatják a projekt eredményeinek terjesztésével kapcsolatos tevékenységeket a projekt lezárását követően. Sorolja föl a fentiekben meghatározott ismeretterjesztési tevékenységek célközönségeiként azonosított személyeket/szervezeteket;
- **hogyan gondoskodnak a projekt meghatározott, konkrét tevékenységeinek hosszú távú fenntarthatóságáról? (legfeljebb 5 000 karakter terjedelemben). Részletes információkat kérünk.**

3.3.3 A javasolt tevékenységek részletes szakmai leírása (C-adatlapok)

A pályázó a projekt keretein belül megvalósítandó összes tevékenységet sorolja föl. A tevékenységek hat típusát különböztetjük meg:

- A. előkészítő tevékenységek, menedzsment tervek és/vagy cselekvési tervek kidolgozása;
- B. földterületek megvásárlása/ bérlete vagy kompenzáció fizetése a használati jogokért;
- C. természetvédelmi tevékenységek;
- D. a projekttevékenységek hatásainak monitoringja (kötelező);
- E. társadalmi tudatosítás és az eredményekről szóló tájékoztatás, azok közismertté tétele (kötelező);
- F. projektmenedzsment és projekt előrehaladásának monitoringja (kötelező).

A projekt finanszírozhatóságához minden tevékenységnek az alábbi feltételek mindegyikét teljesítenie kell:

- a tevékenység szükségességét kellőképpen indokolni kell a projekt célkitűzéseinek tükrében; és
- biztosítani kell a beruházások hosszú távú fenntarthatóságát.

Minden egyes tevékenységtípus (A, B, C ...) alatt meg kell jelölni a különféle tevékenységeket: A1, A2 ... B1, B2 ... C1, C2 ... stb. Az egyes tevékenység-kategóriák alatti sorszámok automatikusan állnak elő; a tevékenységek sorrendje az „Up↑” és a „Down↓” nyilak segítségével módosítható.

A pályázó minden egyes tevékenység keretein belül (A1, A2, ..., B1, B2,... stb.) meghatározott altevékenységeket (A1.1, A1.2, ...) sorolhat fel manuálisan, a következő pontban „**Leírás (mit, hogyan, hol, mikor és miért)**”. A projektpályázat strukturálása során kifejezetten ajánlott a tevékenységek számának lehetőség szerinti korlátozása, a tevékenységek egynemű csoportokba sorolása és a résztvékenységek egymásutánjának logikai folyamatba rendezése. **Felhívjuk a figyelmet arra, hogy a felsorolt tevékenységeket és altevékenységeket szigorúan azokra kell szűkíteni, melyek elengedhetetlenek a projekt**

egyértelmű logikai menetének meghatározása szempontjából. Arra vonatkozóan, hogy mi ajánlott és mi nem ajánlott, lásd az alábbi példát:

Ajánlott:

E – társadalmi tudatosítás és az eredményekről szóló tájékoztatás, azok közismertté tétele

E1 Tevékenység – A nyilvánosság biztosításának megtervezése, megvalósítása

- *Az alkalmazott módszerek leírása (mit, hogyan, hol, mikor, miért)*

E1.1 Altevékenység – Kapcsolatteremtés (hálózatépítés) más projektekkel (köztük LIFE projektekkel)

E1.2 Altevékenység – A nyilvánosság biztosításának megtervezése és a nyilvánosságot biztosító eszközök létrehozása (honlap, hirdetőtáblák, a nagyközönségnek szóló beszámoló, projekt videó, rendezvények)

Nem ajánlott:

E –Társadalmi tudatosítás és az eredményekről szóló tájékoztatás, azok közismertté tétele

E1 Tevékenység – A nyilvánosság biztosításának megtervezése, megvalósítása

- *Az alkalmazott módszerek leírása (mit, hogyan, hol, mikor, miért)*

E2 Tevékenység – honlap

- *Az alkalmazott módszerek leírása (mit, hogyan, hol, mikor, miért)*

E3 Tevékenység – brosurák

- *Az alkalmazott módszerek leírása (mit, hogyan, hol, mikor, miért)*

E4 Tevékenység – workshopok

- *Az alkalmazott módszerek leírása (mit, hogyan, hol, mikor, miért)*

E5 Tevékenység – nagyközönségnek szóló beszámoló

- *Az alkalmazott módszerek leírása (mit, hogyan, hol, mikor, miért)*

Javasoljuk, hogy kizárólag azokat a tevékenységeket jelezzék **önálló tevékenységként**, amelyek eredményei várhatóan fontosak a projekt megvalósítása szempontjából.

A felsorolt tevékenységeket a lehető legpontosabban kell leírni. A leírások a tevékenységek helyszínét azonosító térképekkel, magyarázó grafikonokkal, táblázatokkal és képekkel egészíthetők ki – ezeket a „Képek” (Pictures) funkcionalitás alkalmazásával adhatjuk a leírásokhoz. **A tevékenységeket meg kell különböztetni a projekt eredménytermékeitől.**

Az egyes tevékenységek leírásában egyértelműen, (továbbá számszerűsített formában) jelezni kell azok más tevékenységekhez való kapcsolódását (pl. A C2 tevékenység az A2 tevékenység körében folytatott előkészületeket követő, B1 tevékenység körében végrehajtott földterület-vásárlást követi) illetve azt, miképpen járul hozzá a projekt általános célkitűzéseinek megvalósításához. **Biztosítani kell az egyes tevékenységek szakmai leírása és a hozzárendelt pénzügyi források összhangját.**

A pályázó minden egyes tevékenységre vonatkozóan közölje az alábbiakat:

- **tevékenység megnevezése (legfeljebb 2 00 karakter terjedelemben):** fontos, hogy a tevékenység megnevezése legyen rövid (legfeljebb 2 00 karakter terjedelmű) és egyértelműen tükrözze annak célját;
- **a végrehajtásért felelős kedvezményezett neve:** kérjük, a legördülő menüben megjelenő tételek közül történő választással jelezze, hogy a projekt kedvezményezettjei közül melyiknek a felelőssége az adott tevékenység végrehajtásával járó feladatok összehangolása. Egnél több kedvezményezett megjelölése esetén a pályázó a legördülő lista alatti szöveges mezőben részletezze, hogy melyik kedvezményezett miért felelős (legfeljebb 500 karakter terjedelemben);
- **leírás (mit, hogyan, hol, mikor és miért) (legfeljebb 7 000 karakter terjedelemben):** a pályázó írja le az adott tevékenység tartalmát: mit hajtanak végre, milyen eszközök felhasználásával, hol/ melyik helyszínen, mely időtartamban és milyen határidőn belül. Ha értelmezhető, kérjük annak jelzését, hogy az adott tevékenység beleszámít-e a 25%-os konkrét természetvédelmi intézkedések körébe, valamint, kérjük ennek indoklását. Határozza meg az adott tevékenységek más tevékenységekkel való kapcsolódásait. Jelezze, hogy miért szükséges az adott tevékenység és miképpen járul hozzá a projekt célkitűzéseinek megvalósításához. Az Európai Unió területén kívül megvalósítandó tevékenységek kapcsán teljes körű indoklást kérünk arra vonatkozóan, hogy miért szükséges az érintett tevékenység az EU környezetvédelmi célkitűzéseinek megvalósításához, valamint a Szerződések hatálya alá tartozó tagállami területeken a LIFE projekt megvalósítása során végrehajtott beavatkozások eredményességének biztosításához. A pályázó ebben a pontban kézzel, egyedi altévékenységeket (A1.1, A1.2 stb.) határozhat meg (a fenti E Intézkedéssel kapcsolatosan a fentiekben bemutatottaknak megfelelően);
- **költségbecslés a tevékenységek fő költségteleire vonatkozóan: (legfeljebb 2 000 karakter terjedelemben):** kérjük a szóban forgó tevékenység, fő ráfordítási tételeinek becsült összegben történő meghatározása során alkalmazott módszertan, összefoglaló bemutatását (pl. hektár, költség/hektár, napok száma szorozva a napi átlagos költséggel stb.). Megjegyzendő, hogy a tevékenység pénzügyi adatlapokon megadott összköltsége (az adott tevékenységre vonatkozóan a F adatlapokon létrehozott költség sorokban megjelölt tételek összege) automatikusan megjelenik új tevékenység létrehozásakor. Ez az érték alapértelmezésben 0 euró. A pályázó adja meg a fenti összköltség meghatározását megalapozó számítások és becslések részleteit;
- **eredménytermékek:** a pályázó a vonatkozó teljesítési határidőkkel (év/hónap/nap) együtt, a „Hozzáad” (Add) gomb segítségével sorolja fel az egyes tevékenységekhez tartozó, eredményt igazoló, kimeneti termékeket. Ezek körét körét szállítható, kézzelfogható termékek (pl. menedzsment tervek, tanulmányok, egyéb dokumentumok, szoftver, videók stb.) alkotják. Minden egyes eredménytermékre vonatkozóan kérjük a kapcsolódó teljesítési határidő (év/hó/nap) meghatározását. Megjegyzendő, hogy minden egyes eredményterméket külön dokumentum formájában kell benyújtani (a LIFE logóval ellátva) a Szerződő Hatósághoz, az érintett tevékenységekre vonatkozó beszámolóval együtt;
- **mérőföldkövek:** a pályázó a vonatkozó szállítási/megvalósítási határidőkkel (év/hónap/nap) együtt sorolja fel az egyes tevékenységekhez tartozó projekt

mérőföldköveket. A projekt mérőföldkövek a meghatározás szerint a projekt megvalósítása során bekövetkező kulcsfontosságú momentumok, pl. „a projektvezető kijelölése”, a „prototípus első üzembe helyezése”, a „záró konferencia” stb. A vonatkozó dokumentumokat nem szükséges benyújtani a Szerződő Hatósághoz. A Szerződő Hatóságnak küldendő szakmai beszámolóknak tájékoztatni kell a Szerződő Hatóságot, hogy az adott mérőföldkő megvalósult-e;

- **ütemterv:** minden egyes projekt tevékenység tekintetében meg kell jelölni a vonatkozó megvalósítási időtartamot. A projekt végrehajtási ütemtervének megtervezése során tekintettel kell lenni arra, hogy a LIFE 2016 projektek megvalósítása nem indulhat meg 2017. július 1-jét megelőzően. Kérjük, továbbá, hogy a pályázó a projekt tervezett záró időpontját megfelelő biztonsági tartalékidő bevezetésével határozza meg, az általában elekrülhetetlenkésedelmek beszámítása érdekében.

Az alábbiakban, további, az egyes specifikus tevékenységhez szükséges, információkat részletezzük:

C0 adatlap – Az összes tevékenység felsorolása

Ez az adatlap lehetővé teszi a pályázó számára, hogy az „Projekt tevékenység hozzáadása” (Add project action) gomb segítségével tevékenységtípusonként (A, B, C ...) a projekt végrehajtásához szükséges összes tevékenységet létrehozza. Az adott tevékenység létrehozását követően a „Mentés és következő” (Save and next) gomb segítségével közvetlenül hozható létre a következő tevékenység.

Különösen fontos: csak a projekt tevékenység létrehozását követően vihetők be költségadatok a pénzügyi F adatlapokon.

C1 adatlap

A. Előkészítő tevékenységek, menedzsment tervek és/vagy cselekvési tervek kidolgozása

Az előkészítő tevékenységek minden, a B, C, D, E vagy F kategóriában jelzett, többi projekt tevékenység tényleges megvalósításának megkezdéséhez szükséges feladat végrehajtására ki kell terjedniük. E körbe tartozik a szükséges műszaki dokumentáció (tervek (blueprint), leltár stb.) elkészítése, továbbá az összes esetlegesen lebonyolítandó adminisztratív vagy jogi eljárás (egyeztetések, pályáztatás, döntéshozatal, oktatási programok stb.).

Amennyiben menedzsment terv és/vagy cselekvési tervek kidolgozására is szükség van, a vonatkozó előkészítő tevékenységek leírásában meg kell jelölni mindazon teendőket, amelyek biztosítják ezeknek a terveknek a megvalósítását (például az illetékes hatóságok a projekt megvalósításának befejezését megelőzően elfogadják a tervet).

Ha az előkészítő tevékenységek nem vezetnek el a közvetlen megvalósuláshoz a projekt végrehajtása során, leírásukban megfelelő magyarázatot, kötelezettségvállalásokat és garanciákat kell bemutatni arra vonatkozóan, hogy a pályázó ténylegesen gondoskodik arról, hogy e tevékenységek a projekt befejezését követően teljes mértékben megvalósulnak. Enélkül a felülvizsgálati szakaszban sor kerülhet az ilyen jellegű tevékenységeknek a projektből való törlésére.

B. Földterületek megvásárlása/bérlése vagy kompenzáció fizetése a használati jogokért

Különösen fontos követelmény, hogy minden egyes tevékenység leírásában egyértelműen szükséges megjelölni, hogy miképpen teljesül a 2.4.3. pontban a földterületek megvásárlására vonatkozóan meghatározott feltételek **mindegyike**.

Minden egyes tevékenységre vonatkozóan jelezni kell a földtulajdonosokkal folytatott tárgyalások állását, azt, hogy egyeztettek-e velük, és elvben sor került-e egyetértésre. Egyértelműen szükséges megjelölni, hogy milyen jellegű élőhelyek megvásárlására /bérlésére kerül sor, és azok hol helyezkednek el. Szükséges meghatározni, hogy mekkora földterület megvásárlására/bérlésére kerül sor az egyes élőhelytípusokon belül, továbbá indokolni kell a tervezett hektáronkénti költséget a jelenlegi földárak tükrében. Amennyiben a föld megszerzésére **csere** révén kerül sor, akkor ezt egyértelműen jelezni szükséges (az elszámolhatósághoz a földcserét a projekt megvalósításának befejezését megelőzően kell végrehajtani). Ha az adott földterületet a projekt keretein belül más tevékenységek végrehajtásának céljából kell megvásárolni vagy bérelni, a pályázó **jelezzék azokat a tevékenységeket**, amelyekhez a földvásárlásra vagy bérlésre szükség van. Adott esetben kérjük azon „**alternatív**” földterület megjelölését, amely az elsődlegesen kijelölt terület megszerzésének nehézségei esetén helyette megvásárolható.

C. Természetvédelmi tevékenységek

Abban az esetben, ha valamely tevékenység elvégzése valamely előkészítő tevékenységnek vagy földterület beszerzésének/bérlésének a függvénye, ezt kérjük egyértelműen jelezni.

A specifikus élőhelyekre/fajokra irányuló **LIFE Természet** és a **LIFE Biológiai sokféleség** projektek esetében minden egyes javasolt természetvédelmi tevékenység tekintetében kérjük meghatározni, hogy **mely élőhelytípusokat és/vagy fajokat** érinti az intézkedés (lehetőség szerint megadva a felszín területét és az egyedszámokat), továbbá azt, hogy miképpen viszonyulnak a projekt célkitűzéseinek megvalósításához. Minden egyéb **LIFE Biológiai sokféleség** projektre vonatkozóan kérjük meghatározni a kezelni kívánt **biodiverzitási aspektusokat**, továbbá azt, hogy ezek miképpen viszonyulnak a projekt célkitűzéseinek megvalósításához. Kérjük a szóban forgó tevékenységek helyszíneinek és várható hatásaiknak pontos meghatározását. Határozza meg, ki gondoskodik – szükség esetén – a projekt fenntartásáról a projekt megvalósításának befejezését követően.

Ha a kedvezményezetteknek **infrastruktúra elemeket kell építeniük, berendezéseket vagy állatokat kell beszerezniük** (pl. legelő szarvasmarhákat) a természetvédelmi kezeléshez, ezeket a tételeket fel kell sorolni és részletesen be kell mutatni, valamint indokolni szükséges.

Amennyiben releváns, a pályázó írja le, hogy ki és milyen finanszírozási forrás felhasználásával **folytatja** a tevékenységet a projekt befejezését követően. Felhívjuk a figyelmet, hogy a projekt befejezését követő időszakra előirányzott, projektmenedzsmenttel kapcsolatos kifizetéseket a LIFE nem finanszírozza.

A C tevékenységek eredményei (outputjai) mindenkor legyenek **konkrét, mérhető eredmények, egyértelmű előnyökkel** a projekt által megcélzott élőhelyek/fajok/biodiverzitási probléma szempontjából. Az ilyen előnyöknek (hasznoknak) **mérhetőnek** kell lenniük, és a **D-kategória monitoring tevékenység(ek)** körében kell ezeket mérni és értékelni. Lehetőség szerint minden tevékenység eredményét (outputját) kérjük számszerűsíteni.

Megjegyzés: a konkrét természetvédelmi tevékenységeket a C tevékenységek között kell felsorolni. Számos pályázó helytelenül a C tevékenységek körében sorol fel olyan tevékenységeket, amelyek nem minősülnek konkrét természetvédelmi tevékenységeknek (pl. a készletekkel, a menedzsment tervekkel, a monitorozással, a menedzsment útmutatókkal, az érdekeltekkel folytatott kommunikációval stb. kapcsolatos tevékenységeket).

D. A projekt tevékenységek hatásainak monitoringja (kötelező)

Minden projektben külön hatás monitoring tevékenység(ek)et kell megvalósítani a projekt keretein belül végrehajtott tevékenységek (a kiindulási helyzethez, a célkitűzésekhez és az elvárt eredményekhez viszonyított) hatékonyságának mérésére és dokumentálására. Gondoskodni kell a monitoring tevékenységre vonatkozó rendszeres jelentéstételről. Ennek megfelelően külön „monitoring” tevékenységet célszerű meghatározni a pályázatban, külön költségvetéssel.

Minden egyes projekt megvalósítása során beszámolókat kell készíteni a projekt eredményeinek (outputjainak) és hatásainak alakulásáról a **LIFE teljesítménymutatók** alapján (lásd. a LIFE Teljesítménymutatók 2016. évi pályázatok excel táblát). Ezen mutatók hozzájárulnak a LIFE projekt hatásainak értékeléséhez. A pályázó tekintse át a projekt mutatókat és töltsse ki a megfelelő rovatokat a projekt megvalósítása során, vagy annak végén javasolt megoldások hatásaival (egyértelműen számszerűsítve azokat mind abszolút, mind pedig relatív értelemben). Ugyanezt a projekt befejezését követő öt év során is kérjük elvégezni.

A projekt teljesítménymutatókat magában foglaló excel táblát az eProposal elektronikus alkalmazáson keresztül kell benyújtani csatolmány formájában.

A projektpályázat tartalmazzon egy külön költségkerettel ellátott, a teljesítménymutatók figyelemmel kísérésére és mérésére irányuló, specifikus tevékenységet (a projekt beszámoló készítés részeként rendelkezésre bocsátandó sablon szerint). A teljesítménymutatók alakulásában elért előrehaladásra vonatkozó információkat legalább a projektre vonatkozó, kötelező („előrehaladási”, „időközi” és „végső”) beszámoló beadásakor kell benyújtani.

A pályázatban külön, saját költségvetéssel ellátott monitoring tevékenységeket kell tervezni a fenti mutatókról szóló beszámoló érdekében. A mutatókkal kapcsolatos információkat legalább a projekt tevékenységekről szóló beszámolóval egyidejűleg kell benyújtani.

A projekt tevékenységek által, a helyi gazdaságra és lakosságra gyakorolt **társadalmi-gazdasági hatások** vizsgálata, illetve az ökoszisztéma-funkciók helyreállításának vizsgálata szintén kötelező feladatok, ezeket külön tevékenységekként kell megjeleníteni. Ezeknek formája lehet akár egy, az adatokat és az eredményeket a projekt teljes élettartamára kiterjedően összegző tanulmány. Ez utóbbit a záró beszámolóval együtt szükséges benyújtani. A projekt kedvező hatásai lehetnek például: a foglalkoztatás közvetlen vagy közvetett növekedése, más, kiegészítő bevételi források fejlesztésére irányuló tevékenységek (pl. ökoturizmus) fellendülése, a társadalmi és gazdasági elszigeteltség csökkentése, a terület/régió (el)ismertségének növelése, mindezek eredményeként pedig, a helyi közösség életképességének erősödése (különösen vidéki területeken).

A demonstrációs vagy innovációs jellegű projektek esetében ennek a tevékenységnek egyértelműen tartalmaznia kell a bemutatott eljárás vagy módszer értékelését.

E. Társadalmi tudatosítás és az eredményekről szóló tájékoztatás, a nyilvánosság biztosítása

A projektekben jelentős részt kell képviselniük az adott projekt eredményei terjesztésére irányuló, szintetikus és homogén módon, néhány altevékenység csoportban összefogott tevékenységeknek (lásd a 3.3.3. pontban bemutatott példát).

A projekteknek jellemzően az alábbi típusú kommunikációs tevékenységeket kell magukban foglalniuk:

- a projektre vonatkozó, általánosságban a lakosságot, valamint az érdekelteket megcélzó tájékoztató és a tudatosság növelésére irányuló tevékenységek. E tevékenységeket általában a projekt korai szakaszában szükséges megkezdeni;
- az eredményeknek és a tanulságoknak **a projektből levont tapasztalatok hasznosítására képes érdekeltek** részére történő átadására irányuló, további szakmai ismeretterjesztési tevékenységek;
- hálózatépítés.

Továbbá, a *LIFE Természet* és *LIFE Biológiai sokféleséggel* kapcsolatos projektek **tartalmazzanak olyan lényeges tevékenységeket, amelyek azok megismételhetőségét és átültethetőségét segítik.** Az ilyen tevékenységeknek kell megalapozniuk a projekt megvalósítása során vagy a projekt megvalósításának befejezését követően a javasolt megoldások vagy elért eredmények költséghatékony megisméltésének vagy más területre történő átültetésének lehetőségét. Ezek túlmutatnak a tudás átadásán és a szükséges hálózatok kialakításán, a projekt során kifejlesztett vagy alkalmazott technikák, módszerek és stratégiák más területeken való gyakorlati alkalmazását foglalják magukba.

A sikeres megisméltés és a más területekre történő átültetés stratégiát igényel, amelyben a meghatározott feladatok része a projekt által nyújtott megoldások hatásának megsokszorozása, az eredményeket alkalmazók szélesebb körének mobilizálása annak érdekében, hogy még a projekt időtartama alatt, vagy a projekt befejezése után rövid-, de legfeljebb középtávon elérjék a kritikus tömeget. A példákat lásd a 2.4. 3 pontban.

Minden egyes tevékenység vonatkozásában kérjük indoklással ellátva meghatározni az érintett célközönséget. Ha valamely tevékenység konzultációkkal jár (például helyi érdekeltekkel), meg kell becsülni a konzultációk várható számát, a megcélzott érdekeltek körét és hogy miképpen fogják mindezek a projekt megvalósítását előremozdítani. Ha tevékenység során brosúrák, szórólapok, kiadványok, filmek ..készülnek, meg kell határozni a célközönséget. Ha valamely tevékenység során látogatók érkeznek, meg kell határozni, hogy mi minden történik a látogatás során, hány látogatóra lehet számítani, és hogy miképpen fogja mindez előremozdítani a projekt megvalósítását. Ha a kedvezményezettek a projekt eredményeit országos/nemzetközi rendezvényen (konferencián, kongresszuson) szándékoznak bemutatni, egyértelműen meg kell határozni ennek a projekt szempontjából vett relevanciáját, és hozzáadott értékét.

Minden tevékenység tekintetében meg kell jelölni az elvárt eredményeket mind minőségi, mind pedig mennyiségi értelemben (pl. erősebb támogatás a helyi közösség részéről, 2 500 fő tájékoztatása, 3 000 hírlevél kerül forgalomba stb.), valamint azt, hogy mindez miképpen szolgálja a projekt célkitűzéseinek megvalósítását.

Az alábbiakban meghatározott terjesztési tevékenységek **kötelezőnek** tekintendők és **egy közös altevékenységhez** sorolandók. Ezek eredménytermékei a következők:

- **hirdetőtáblák (eredménytermék)** helyezendők el a lakosság részére hozzáférhető, stratégiai fontosságú helyeken, a projekt bemutatása érdekében. A LIFE logót minden ilyen hirdetőtáblán fel kell tüntetni. A **Natura 2000** területeken megvalósuló tevékenységek vagy a Natura 2000 hálózat integritásának erősítésére irányuló tevékenységek esetében a **Natura 2000** logót is meg kell jelentetni;
- egy újonnan létrehozott vagy meglévő **honlap** (a LIFE logóval és a **Natura 2000** logóval, ha releváns). A honlapot a projekt megvalósításának megkezdését követő 6 hónapon belül meg kell indítani és a projekt megvalósítása során rendszeresen frissíteni szükséges, majd a projekt befejezését követően további, legalább 5 éven keresztül üzemben kell tartani;
- **a nagyközönségnek szóló beszámoló (eredménytermék).**

Más **projektekkel való összekapcsolódás (hálózatépítés)** (köztük a LIFE III, LIFE+ és/vagy a LIFE projektek), az információk kölcsönös megosztására irányuló tevékenységek; mindezeket egyetlen különálló, **kötelező** altevékenység formájában szükséges bemutatni.

A médiamunka, rendezvények szervezése és azokon való részvétel, brosrák és filmek, valamint szakmai kiadványok készítése nem kötelező jellegű feladatok, de számos projekt részeit alkotják és a jól végzett terjesztési munka szívesen látott bizonyítékai.

A kommunikációs terjesztési követelményekre vonatkozóan lásd LIFE Támogatási megállapodás általános feltételket tartalmazó mintaszövegét és a LIFE honlapot (<http://ec.europa.eu/environment/life/toolkit/comtools/index.htm>) szintén tartalmaz), mely a kommunikációs és tájékoztatási tevékenységekre, valamint a LIFE honlap kialakítására vonatkozóan szolgál részletes tanácsokkal.

F. Projektmenedzsment (kötelező)

A pályázó sorolja föl a projekt menedzselésére/működtetésére, a projektmegvalósítás előrehaladásának figyelemmel kísérésére, a minőségellenőrzésre, a kockázatkezelésre (benne a készenléti tervezésre) irányuló (szintetikus és homogén módon néhány altevékenység csoportban összefogott) különféle tevékenységeket. Mindez jellemzően az alábbiakban meghatározott tevékenységeket és a kapcsolódó költségeket foglalja magában:

Átfogó projektmenedzsment

Minden egyes projektben meg kell jelennie egy „A projektmenedzsmentet végző” (a felelős kedvezményezett neve) altevékenységnek. Ezen altevékenység keretein belül kell bemutatni a **projektmenedzsmentben tagjait**, a kedvezményezettek menedzsment feladatait és beszámolási kötelezettségeit, akkor is, ha ezzel kapcsolatban költség nem terhelődik a projektre.

Kérjük a szakmai és adminisztratív alkalmazottakat is magába foglaló, vezetői szervezeti ábra bemutatását. Az ábrából világosan ki kell tűnnie annak, hogy a koordinációs feladatokat ellátó kedvezményezett (a projektvezető) a projektvezetési feladatok egy részének esetleges **kiszervezése esetén** is egyértelműen meghatározott hatáskörrel és tényleges irányítási jogkörrel bír a projektmenedzsment tagjai felett. **A pályázó mutassa be, ha a projekt menedzsment feladatokat ellátó személyek korábbi projektvezetési tapasztalatokkal rendelkeznek.**

Határozottan ajánlott, hogy a projektvezető teljes munkaidőben lássa el ezt a feladatot. Ha a koordinátor vagy projektvezető egyes tevékenységek megvalósításában közvetlenül is részt vesz, fizetésének megfelelő részét az érintett tevékenységekhez rendelt, becsült költségkörében kell tervezni.

A projektet lehetőleg a koordináló kedvezményezett személyzete menedzselje. Ettől függetlenül, megfelelően indokolt esetben a projektvezetés feladatai kiszervezhetők, amennyiben a koordinációs feladatokat ellátó kedvezményezett teljes mértékben magának tartja fenn a projekt megvalósításának napi szintű ellenőrzését. A pályázatban egyértelműen le kell írni, hogy a kedvezményezett miképpen szándékozik erről gondoskodni.

Kérjük továbbá a **projekt konzorcium felépítésének bemutatását** minden egyes kedvezményezett vonatkozásában az érintett ország és a projektben betöltött szerep jelzésével. Kérjük az alábbi táblázatnak a „Projektmenedzsment” részben csatolmány formájában történő megjelenítését:

	Ország	A projektben betöltött szerep
[1. Kedvezményezett]		
[1. Kedvezményezett kapcsolt jogalanya]		
[2. Kedvezményezett]		
[3. Kedvezményezett]		

Amennyiben a pályázó kapcsolt jogalanyokat is szerepeltetni szándékozik a projektpályázatában, ezeket szintén fel kell tüntetni a táblázatban.

Audit jelentés (eredménytermék):

Ha szükséges (lásd a LIFE Támogatási megállapodás Általános feltételeket tartalmazó mintaszövege), ennek a könyvvizsgálatnak nem csupán a nemzeti jogszabályi előírások és számviteli szabályok betartását kell ellenőriznie, de azt is igazolnia kell, hogy az összes felmerült költség összhangban áll a LIFE Támogatási megállapodás Általános feltételeket tartalmazó mintaszövegben foglaltakkal. A pénzügyi adatlapokban az audit költségeit az „Egyéb költségek” költségtétel alatt kell megjeleníteni. Az auditjelentés az eredménytermékek körébe tartozik. E tekintetben specifikus altevékenységre nincs szükség.

After-LIFE Terv:

A koordinációs feladatokat ellátó kedvezményezettnek a záró beszámoló külön fejezetében ki kell dolgoznia egy, a projekt befejezését követő időszakra vonatkozó **After-LIFE Tervet**. A tervet a kedvezményezett saját nyelvén, illetve választhatóan angol nyelven is, nyomtatott és elektronikus formában egyaránt be kell mutatni. A legjobb gyakorlatokra irányuló projektek esetén az After-LIFE Tervben szükséges meghatározni a LIFE projekt keretein belül elindított tevékenységek folytatásának módját és azt, hogy azokat hogyan fejlesztik tovább a projekt megvalósításának befejezését követően, továbbá hogyan gondoskodnak a terület(ek)/ élőhelyek/ fajok hosszútávú kezeléséről. A kísérleti és a demonstrációs projektek esetében az After-LIFE Terv a fentiekén túl mutassa be azt is, hogy az eredményekre vonatkozó disszeminációs és kommunikációs tevékenységek miképpen folytatódnak a projekt megvalósítását követően. Részletezze, hogy kik, mikor, milyen pénzügyi források igénybe vételével, milyen tevékenységeket hajtanak végre. Erre a tervre vonatkozóan a pályázatban külön altevékenységet kell meghatározni, magát a tervet pedig az eredménytermékek körébe szükséges sorolni.

C2 adatlap – Beszámolási ütemterv

A tevékenységekre vonatkozóan előírt beszámolók:

A koordinációs feladatokat ellátó kedvezményezett köteles a Szerződő Hatóságnak beszámolni a projekt szakmai és pénzügyi szempontú megvalósításának előrehaladásáról. Ezekben a beszámolóknak ki kell emelni a projekt által elért eredményeket és az esetlegesen felmerült problémákat.

Megjegyzendő, hogy a támogatási megállapodás, a projektmenedzsment, a hivatalos (formális) beszámolók (a mellékletek és eredménytermékek kivételével) és a Szerződő Hatósággal folytatandó kommunikáció nyelve az angol nyelv, akkor is, ha a projektpályázat ettől eltérő nyelven készül. A (mellékletek és az eredménytermékek kivételével) a beszámolók fordításának költségei ennek megfelelően elszámolható költségek.

A 24 hónapot meghaladó időtartamú vagy 3 00 000 euró uniós hozzájárulást igénylő projektek esetében benyújtandó egy időközi beszámoló, amely tartalmaz egy kifizetési igénylést a második előfinanszírozási kifizetésre vonatkozóan. A 48 hónapot meghaladó időtartamú vagy 4 00 0000 euró uniós hozzájárulást igénylő projektek esetében, ha a koordinációs feladatokat ellátó kedvezményezett harmadik előfinanszírozási kifizetést kíván igényelni, egy második időközi beszámolót is be kell nyújtani. Az időközi beszámolót/beszámolókat az időközi kifizetési igényléssel együtt a LIFE Támogatási megállapodás Különös feltételket tartalmazó mintaszövegében meghatározott küszöbértékek figyelembe vételével kell benyújtani. A projekt befejezését követő legfeljebb 3 hónapon belül be kell nyújtani egy „Záró beszámoló és kifizetési igénylés” dokumentumot. Annak biztosítása érdekében, hogy legalább másfél évenként (18 hónap) egy beszámoló beérkezzen, a pályázó köteles „Előrehaladási jelentést” benyújtani (a beszámolókészítés ütemezése a felülvizsgálati szakaszban módosítható). A LIFE projektekkel összefüggő beszámolókészítési kötelezettségek tekintetében lásd a LIFE Támogatási megállapodás Általános feltételeket tartalmazó mintaszövegét.

3.4 Pénzügyi pályázati adatlapok

Fontos: a projekt költségvetése csak olyan költségeket tartalmazhat, amelyek megfelelnek a LIFE Támogatási megállapodási minta Általános feltételi II. 19. cikkének. Az európai uniós hozzájárulás az elszámolható költségek alapján kerül kiszámításra.

Általános észrevételek

Minden költséget a legközelebbi egész euróra kell kerekíteni. Az adatlapokba nem lehet tizedesjegyet írni.

A koordináló kedvezményezettek és társult kedvezményezettek, a kapcsolt jogalanyként azonosított jogi személyek, valamint az olyan vállalatok, amelyek ugyanannak a csoportnak vagy holdingnak a részei, nem szerepelhetnek alvállalkozóként.

A belső számlázás (vagyis egy kedvezményezett különböző részlegei között létrejövő tranzakciók költségei) kerülendő, és csak akkor engedhető meg, ha semmilyen nyereség, ÁFA és általános költség nem kerül felszámításra. Kérjük, vegye figyelembe, hogy ugyanannál a jogi személynél felmerült költségeket elvben a megfelelő költségkategóriában kell feltüntetni (személyzeti költségek, forgóeszközök, egyéb költségek, stb.).

A különböző kategóriákba sorolt összes költségnek tükröznie kell az összeférhetetlenség elvét, függetlenül az összeg nagyságától.

A kedvezményezettek által fizetett hozzáadottérték-adó (ÁFA) az alábbi esetek kivételével elszámolható:

- a) adóköteles vagy adómentes, leírható tevékenységek;
- b) a kedvezményezett által hatóságként folytatott tevékenységek, amennyiben a kedvezményezett állam, regionális vagy helyi önkormányzat, vagy más közjogi intézmény.

Minden egyes költség sor esetén válassza ki a legördülő menüből az adott kedvezményezett rövid nevét, amely esetében adott költség felmerül, és a tevékenység számát, amelyhez az adott költség tartozik.

Költség sor hozzáadásához használja az „Add” (hozzáadás) gombot, költség sor törléséhez pedig használja a „Delete” (törlés) gombot.

Minden pénzügyi adatlap tabulátorral működik: a költségsorok gyors létrehozásához használhatja a billentyűzet tabulátor gombját, hogy egyik mezőről a másikra, majd az „Add” (hozzáadás) gombra lépjen (ezután nyomja meg az Enter gombot: ekkor a költségsor hozzáadódik az adatlaphoz).

Ha a projekt kedvezményezettjei 0 euró költség mellett részt kívánnak venni a projekt tevékenységekben (és ezt az A3/A4 nyilatkozatokban fel is tüntetik), akkor az F1-F7 pénzügyi adatlapokon a vonatkozó tevékenységet 0 euró költséggel kell feltüntetni.

Ha projekt kedvezményezettjei (magánszervezetek) „kapcsolt szervezeteiket” szeretnék a projektbe bevonni, akkor az érintett költségtételek leírásakor a következőképpen kell feltüntetniük azt, hogy az adott költség viselője a kapcsolt szervezet: „kapcsolt szervezet + név”. Kérjük, vegye figyelembe, hogy a kapcsolt szervezetek bevonását a jövőben megkötendő Támogatási megállapodás I.7 cikkében fel kell tüntetni.

F1 adatlap - Közvetlen személyi költségek

Általános tudnivalók: a közintézmények tisztésgviselőinek bérköltségei csak olyan mértékben támogathatók, amennyiben azok kapcsolódnak a projekt végrehajtásának azon tevékenységeihez, amelyeket az érintett közintézmény nem végzett volna el, ha az érintett projekt végrehajtására nem került volna sor. Az érintett személyzetet, függetlenül attól, hogy teljes vagy részmunkaidős alkalmazottakról van szó, át kell helyezni az új munkakörbe/ki kell helyezni a projekthez. A kihelyezés vagy szerződéses dokumentum, vagy megbízólevél formájában történik, amelyet az érintett kedvezményezett felelős szolgálata vagy hatósága ír alá.

Emellett, a közintézmények (koordináló vagy társult kedvezményezettként) egy projekt költségvetéséhez történő, pénzügyi hozzájárulásainak összege (legalább 2%-kal) meg kell, hogy haladja a projekt „kiegészítő” (hozzáadott) személyzetre vonatkozó bérköltségeit. *(Kérjük, tanulmányozza a LIFE Támogatási megállapodási minta, Általános feltételeinek II.19.2, cikkének (a)(iii) pontját).* Ennek a teljesülése (2%-os megfelelési szabály) az R4 riport - keretében automatikusan ellenőrzésre kerül, amikor a pályázat benyújtása előtt az eProposal alkalmazás segítségével annak érvényesítésére sor kerül, csakúgy, mint a kiválasztási fázisban, és a végleges uniós hozzájárulás kiszámításakor, a projekt végén.

A „kiegészítő” (hozzáadott) személyzeti költségek tartalmazzák a közintézmények összes ideiglenes és állandó jellegű személyi állományának költségét, amelyek szerződesei vagy szerződés-megújításai:

- a projekt induló napján vagy a támogatási megállapodás aláírásának napján vagy azt követően lépnek hatályba, ha az aláírás a projekt indulása előtt megtörténik, továbbá
- kifejezetten megemlíti a LIFE projektet.

A szerződés típusa: válassza ki a legördülő menüből.

Felhívjuk a figyelmet, hogy a magánszemélyekkel (természetes személyekkel) kötött szolgáltatási szerződések ebbe a kategóriába terhelhetők azzal a feltétellel, hogy a LIFE Támogatási megállapodási minta II.19.2, cikkének (a) pontját betartják és az érintett magánszemély a kedvezményezett telephelyén, annak felügyelete alatt dolgozik, tovább, az ilyen gyakorlat megfelel a vonatkozó nemzeti adózási és társadalombiztosítási jogszabályoknak.

Fontos: az idő, amelyet az egyes munkavállalók a projekten dolgozva töltenek, megfelelő időközönként (naponta ill. hetente) rögzítésre kerül minden egyes projekt kedvezményezettnél

bevezetett és időszakosan hitelesített időnyilvántartó vagy egyenértékű munkaidő regisztráló rendszerrel, kivéve, ha az adott munkavállalót teljes munkaidőben a projekthez rendelték a LIFE Támogatási megállapodási minta Általános feltételeinek II. 19. cikke, ill. X. melléklete (Pénzügyi és adminisztratív útmutató) szerint, vagy ha az illető havonta kevesebb, mint 2 napot dolgozik a LIFE projekten átlagosan.

Kategóriája/a projektben betöltött szerep: minden szakmai kategóriát világosan és egyértelműen azonosítson, hogy a Szerződő Hatóság figyelemmel kísérhesse a projekthez rendelt emberi erőforrásokat. Amikor a szakmai kategória nem írja le világosan az adott beosztásban a projekten tevékenykedő személy szerepét, akkor ezt az információt is meg kell adni. *Példák szakmai kategóriákra / a projektben vállalt szerepekre: vezető mérnök / projektvezető, technikus / adatelemzés, adminisztratív / pénzügyi menedzsment, stb.*

Napidíj: a személyzet minden tagjánakapidíja a bruttó munkabére és a kötelező társadalombiztosítási járulékok, és egyéb, törvényben előírt költségek alapján számítható (amennyiben ezek a költségek illeszkednek a kedvezményezett szokásos bérezési politikájával), kivéve az egyéb költségeket (lásd a LIFE Támogatási megállapodási minta X. mellékletét, ahol további útmutatás található). A tervezett költségvetés összeállításához a bérek kiszámítása az adott kategóriák, személyzet, ágazat, ország, szervezetípus szerint, indikatív módon meghatározott, átlagos díjak alapján történik. Kérjük, hogy a projekt időtartama alatt érvényesítendő átlagosapidíj meghatározásakor vegye figyelembe az előrelátható bérfejlesztéseket is.

Az egy évre eső teljes munkaidőt a nemzeti jogszabályok, kollektív szerződések, munkaszerződések, stb. szerinti összes ledolgozott munkaóra/munkanap alapján kell számítani. Az egy évre eső teljes munkaidő meghatározásának egy példája az alábbiaknak megfelelően történhet (a vonatkozó jogszabályok előírásainak függvényében):

Nap/év	365 nap
52 hétvége (levonásával)	104 nap
Az éves szabadságolások (levonásával)	21 nap
A törvényben előírt munkaszüneti napok (levonásával)	15 nap
A betegségek/ egyéb (indokolt) távollétek (levonásával)	10 nap
= Teljes munkaidő	<u>215 nap</u>

Kérjük, vegye figyelembe, hogy a tervezett költségvetésben feltüntetettapidíjakat nem szabad felhasználni a projektköltségekről szóló beszámolóban, csak a tényleges költségeket, vagyis a projektekre csak a tényleges díjakkal számított, ténylegesen ledolgozott órák/napok ellenértéke terhelhető. A költségvetésben tervezett költségektől való jelentős eltéréseket meg kell indokolni. A személyi költségek elszámolása óra/napidíjas alapon történik, az adott munkavállaló javadalmazásában szereplő éves bruttó fizetés vagy bérállomány és a kötelező járulékok és egyéb, törvényben előírt költségek tényleges összegét leosztva az adott munkavállaló ténylegesen munkaóráinak/-napjainak számával. Amennyiben a munkavállaló tényleges munkaóráit nem rögzítik megbízható időnyilvántartó rendszerben, alapértelmezett értéként 1 720 munkaórát kell figyelembe venni.

Embernapok száma: a projekt megvalósításához szükséges embernapok száma.

Közvetlen személyi költségek: számítása automatikusan történik, egy adott kategória összes emebernapijának és az adott kategória napidíjának összeszorozásával.

F2 adatlap - Utazási és tartózkodási költségek

Megjegyzés: ebben a költségvetési kategóriában a pályázónak 2 személy utazási költségeit kell beterveznie, a Szerződő Hatóság képviselőivel tartandó kick-off megbeszélésén történő megbeszélés céljából.

A kedvezményezett és a tevékenység száma: kérjük, válassza ki a kedvezményezettet és a tevékenység számát, amelyekhez az utazási és tartózkodási költségek tartoznak.

Úticél: kérjük, válassza ki a megfelelő úticélt: országon belüli, EU-n belüli, ill. EU-n kívüli.

A becsült költségek indoklása: kérjük, röviden és világosan indokolja meg az utazási és tartózkodási díjak számításához alkalmazott feltételezéseket.

Az utazás célját egyértelműen kell leírni (a napok és az utazó személyek számával együtt), hogy a költségeket a projektcél szempontjából értékelni lehessen.

(Példák az „A becsült költségek indoklása” mező kitöltésére: „2 személy x 1 disszeminációs esemény „xxx” 2 napra”, „1 személy x 1 szakmai koordinációs megbeszélés x 1 nap „3 nap x 3 projekt helyszíni látogatás x 2 nap”.)

Itt csak az utazási és tartózkodási költségeket kell feltüntetni. A konferenciák látogatási költségei, pl. a részvételi díjak, az „Egyéb költségek” adatlapon (F7 adatlap) tüntetendők fel. A részvételi költség egy adott konferencián csak akkor számolható el, ha a projektet az adott konferencián bemutatják. A konferenciákon való részvételt azokra a személyekre kell korlátozni, akiknek a jelenléte szakmai szempontból indokolt.

Az utazási költségek elszámolása a kedvezményezett belső szabályzata alapján történik. A kedvezményezetteknek törekedniük kell arra, hogy a lehető leggazdaságosabb és környezetkímélő módon utazzanak - alternatív megoldásként figyelembe kell venni a videokonferenciát is.

Egy adott szervezet hivatali járműveinek (a saját autó használatával szemben) költségtérítésére vonatkozó szabályok hiányában, ezt a költséget 0,25 euró/km értékkel kell becsülni. Ha üzemanyagköltséget terveznek be előre, azt itt kell feltüntetni.

A tartózkodási költségek elszámolása a kedvezményezett belső szabályzata alapján történik (napidíjak, vagy az étkezések, szállásköltségek, helyi közlekedés költségeinek, stb. közvetlen térítése). Az utazással/ a kedvezményezettek megbeszéléseivel kapcsolatos étkezéseket ne tüntesse fel abban az esetben, ha ezeket már a napidíjban figyelembe vette.

Az utazási és tartózkodás költsége, és az utazások száma: kérjük, adja meg az utazási és tartózkodási költségeket és az utazások számát. Az „utazási és tartózkodási költségek” mezőben egy személy egységszámát kell feltüntetni, az „utazások száma” mezőben pedig az adott személy kiküldetéseinek számát (vagyis ha pl. két személy 3 alkalommal utazik egy koordinációs megbeszélésre, akkor az utak száma 6 lesz).

F3 adatlap - Külső segítségnyújtási költségek

Általános tudnivalók: a külső segítségnyújtási költségek az alvállalkozásba adás költségeire vonatkoznak, vagyis a külső vállalatok vagy személyek által teljesített szolgáltatások/munkák,

ill. a berendezések vagy infrastruktúra költségeire. **Aránya a teljes költségvetés 35%-ában van maximálva, kivéve, ha a pályázat szerint magasabb szint indokolt.**

Például egy logó elkészítése, egy disszeminációs terv kidolgozása, a disszeminációs termékek megtervezése, egy könyv kiadása, vagy anyag bérlete a külső segítségnyújtáshoz tartozik.

Kérjük, vegye figyelembe, hogy bármilyen, alvállalkozói szerződés keretében igénybevett szolgáltatást, amely **prototípus fejlesztésére** vonatkozik, a prototípus kategóriában kell betervezni és nem a külső segítségnyújtás alatt. Az alvállalkozói szerződés (pl. telepítési szolgáltatások) keretében szállított **berendezések és infrastruktúra vásárlásával és lízingelésével** kapcsolatos költségek (ellentétben a bérlettel) az erre vonatkozó költségvetési sorokon tervezendők, ezeket nem a külső segítségnyújtás alatt kell feltüntetni, amennyiben értékcsökkenésük leírása a számviteli szabályok szerint történik.

A földbérlet és a földhasználati jog költségeit csak akkor lehet külső segítségnyújtásként elszámolni, ha olyan rövid távú bérletről van szó, amely a projekt záró dátuma előtt lejár. A hosszabb távú bérleteket tartós földbérlet alatt kell feltüntetni.

Kiválasztási eljárás: jelölje meg az eljárást, amelynek keretében a munkát alvállalkozásba tervezi kiadni: „nyilvános pályázat”, „közvetlen szerződés”, „nyílt pályáztatási eljárás”, „több ajánlat bekérése” és „keretszerződés”. Az alvállalkozói szerződések odaítélését a LIFE Támogatási megállapodás mintaszövegének Általános feltételei II.9 és II.10 cikkei és a kedvezményezett belső szabályzata szerint kell végezni (mindaddig, amíg ezek igazodnak a fentebb említett cikkekhez).

Leírás : adja meg az alvállalkozásba adandó szolgáltatás tárgyának egyértelmű leírását, pl. „hatástanulmány készítése”, „karbantartás”, „bérlet”, „konzultáció”, „honlap fejlesztése”, „vállalaton belüli segítségnyújtás”, „disszeminációs” rendezvény szervezése”, stb. Az alvállalkozói szerződés ismertetését, ha szükséges, legfeljebb 200 karakter terjedelemben foglalja össze.

Általános észrevételek az F4.a, F4.b és F4.ca adatlapokhoz – Befektetett eszközök adatlapokhoz

Kérjük, ebbe a kategóriába csak olyan tételt írjon, amely az érintett kedvezményezett számviteli szabályai szerint befektetett eszköznek minősül. Fordítva megfogalmazva, ne írjon be semmi olyan tételt ebbe a kategóriába, amely az érintett kedvezményezett számviteli szabályai szerint nem minősül befektetett eszköznek.

A berendezések és infrastruktúra alkategóriákban a tényleges költséget kell feltüntetnie az értékcsökkenés értékével együtt, a LIFE Támogatási megállapodás mintaszövegének Általános feltételei II.19.2 (c) cikke szerint. Kizárólag az értékcsökkenés elszámolható költség a projektben, és az EU társfinanszírozás ennek az összegnek alapján kerül megállapításra.

Fontos: a kedvezményezetteknek a projekt kezdetén már tulajdonában lévő befektetett eszközök értékcsökkenése nem számolható el a LIFE támogatás céljából.

Tényleges költségek: a teljes infrastruktúra vagy berendezés értékcsökkenés nélküli költsége.

Értékcsökkenés: a kedvezményezett könyveiben a projekt zárásakor szereplő teljes értékcsökkenés. A költségvetés tervezetének összeállításakor a kedvezményezettnek a lehető legpontosabban kell megbecsülnie minden tétel értékcsökkenését, a könyvelésbe történő bevezetéstől (ha releváns) a projekt zárásáig. A becslés a belső számviteli és/vagy a nemzeti

számvitel szabályok alapján végezhető el. Az ilyen módon becsült összeg az elszámolható költség.

Az értékcsökkenés az infrastruktúra tényleges költségnek legfeljebb 25%-a, berendezések esetében a tényleges költségének legfeljebb 50%-a lehet (költségtételenként). A pályázat érvényesítésekor blokkoló hibaüzenetek jelennek meg, ha ezeket a szabályokat figyelmen kívül hagyják. Fellhívjuk figyelmét, hogy noha ezek a LIFE program maximális százalékos arányai, nem feltétlenül kerülnek elfogadásra automatikusan, mivel az értékcsökkenésnek először a fentebb említett belső/nemzeti számviteli szabályokkal kell összhangban lennie. Az ez alól mentesülő kivételek a Támogatási megállapodás X mellékletében kerülnek felsorolásra.

1 kivétel: prototípusok esetén az elszámolható költségek megegyeznek a tényleges költségekkel a LIFE Támogatási megállapodási minta Általános feltételei II.19.2 (c) cikke szerint.

2. kivétel: a *LIFE természet és biológiai sokféleség* projektekben a közintézmények és nem-kereskedelmi szervezet jellegű kedvezményezettek által beszerzett befektetett eszközök 100%-ban elszámolhatónak minősülnek, ha a szervezet megfelel a LIFE Támogatási megállapodási minta Általános feltételei (c) cikke minden feltételének. Ebben az esetben a megadott értékcsökkenés összege megegyezik a tényleges költséggel.

F4.a adatlap - Infrastrukturális költségek

Kiválasztási eljárás: jelölje meg azt az eljárást, amelynek keretében a munkát vállalkozásba tervezi kiadni: „nyilvános pályázat”, „közvetlen szerződés”, „nyílt pályáztatási eljárás”, „több ajánlat bekérése” és „keretszerződés”. A szerződések odaítélését a LIFE Támogatási megállapodási minta Általános feltételei II.9 és II.10 cikkei és a kedvezményezett belső szabályzata szerint kell végezni (mindaddig, amíg ezek igazodnak a fentebb említett cikkekhez).

Leírás: adja meg az infrastruktúra becsült költségének tételes, egyértelmű bontását, pl. „acél tartószerkezet”, „gépalapozás”, „kerítés” stb.

Fontos: minden infrastruktúrára vonatkozó költséget ebben a rovatban kell feltüntetni, akkor is, ha az adott munkára külső személyt alkalmaznak alvállalkozói szerződés keretében.

Kérjük, azt is vegye figyelembe, hogy a kisméretű látogatói infrastruktúra kiépítésének konkrét tevékenységei nem haladhatják meg a költségvetés 10%-át a tervezett költségvetésben, továbbá ezek alapos indoklása szükséges. Kérjük, kellően költséghatékony megoldást javasoljon, ellenkező esetben ez az elem a felülvizsgálati fázisban törlésre kerül a projekt-pályázatból.

MEGJEGYZÉS: a nagy infrastruktúrákat létrehozó projektek nem tartoznak a LIFE program tárgykörébe, és ezért nem támogathatók. Egy projektet akkor tekintenek nagy infrastruktúra létrehozására irányulónak, ha abban „egy infrastruktúra elem” létrehozásának tényleges költsége (a fent meghatározott módon) meghaladja az 500 000 eurót. Az „egy infrastruktúra elem” jelentése az F4a adatlapon felsorolt valamennyi, fizikailag kapcsolódó elem, amelyek az infrastrukturális beruházás működését biztosítják (pl. ökoátkelőhely állatok számára autópályák felett, sorompók, táblázás, stb.). Az összeg kivételes esetekben túlléphető, ha a pályázatban részletes szakmai indoklást adnak arról, miért szükséges az infrastruktúra a LIFE rendelet 10., 11., vagy 12. cikkében leírt célkitűzések hatékony megvalósításához.

F4.b adatlap - Berendezések költségei

Eljárás: jelölje meg az eljárást, amelynek keretében a szerződést megkötni tervezi: „nyilvános

pályázat”, „közvetlen szerződés”, „nyílt pályáztatási eljárás”, „több ajánlat bekérése” és „keretszerződés”. A szerződések odaítélését a LIFE Támogatási megállapodás mintaszövege, Általános feltételek II.9 és II.10 cikkei és a kedvezményezett belső szabályzata szerint kell végezni (mindaddig, amíg ezek igazodnak a fentebb említett cikkekhez).

Leírás: adja meg valamennyi tétel világos leírását, pl. „laptop”, „adatbázis szoftver” (kereskedelmi forgalomban beszerezhető, vagy alvállalkozó fejlesztése), „mérőberendezés”, fűnyírógép, stb.

F4.c adatlap - Prototípus költségei

A prototípus olyan infrastruktúra és/vagy berendezés, amelyet kifejezetten a projekt megvalósításához hoztak létre, soha nem került kereskedelmi forgalomba, és szériatermékként nem szerezhető be. A projekt élettartama során nem használható kereskedelmi célokra. (A prototípus meghatározását lásd a LIFE Támogatási megállapodási mintaszövege, Általános feltételek II.19.2 (c) cikkét). A projekt keretében befektett eszközök cikkek ebben a költségkategóriában csak akkor fogadhatók el, ha a projekt kísérleti vagy demonstrációs céljai szempontjából létfontosságúak.

Kiválasztási eljárás: jelölje meg az eljárást, amelynek keretében a szerződést megkötni tervezi: „nyilvános pályázat”, „közvetlen szerződés”, „nyílt pályáztatási eljárás”, „több ajánlat bekérése” és „keretszerződés”. A szerződések odaítélését a LIFE Támogatási megállapodás minta Általános feltételei II.9 és II.10 cikkei és a kedvezményezett belső szabályzata szerint kell végezni (mindaddig, amíg ezek igazodnak a fentebb említett cikkekhez).

Leírás: adja meg a prototípus egyértelmű leírását.

Fontos: minden prototípusra vonatkozó költséget ebben a rovatban kell feltüntetni, akkor is, ha az adott munkára külső személyt alkalmaznak alvállalkozói szerződés keretében.

F5.a adatlap - Földvásárlás költségei, F5.b adatlap - Hosszú távú földbérlet földhasználat költségei, és az F5.c adatlap - Egyszeri kompenzációs kifizetések költségei

Általános tudnivalók: kérjük, a földvásárlás szabályait tanulmányozza a LIFE Támogatási megállapodás mintaszövegének Általános feltételeiben. Ha a projekt célkitűzéseire a rövid távú földbérlet megfelelő, akkor ezeket a költségeket a külső segítségnyújtás alatt kell feltüntetni.

A földvásárlás / hosszú távú bérlet / egyszeri kompenzáció leírása: adja meg minden tétel egyértelmű leírását, pl. „savanyú kaszáló vásárlása az X alterületen”, tőzegkitermelési jog egyszeri támogatása az Y alterületen”, stb. Ha az árakban jelentős eltérés mutatkozik, a különböző földhasználati típusokat / élőhelytípusokat / alterületeket különböző sorban tüntesse fel.

Becsült hektárköltség: adók és terhek beszámítása nélküli, egész euróra kerekítve, becsült költségként szükséges megadni.

A pályázatához csatolni szükséges az illetékes hatóságok vagy közjegyző által hitelesített igazolólevelet, mely szerint a hektáronkénti ár nem haladja meg az adott területtípus átlagárát az érintett helyszínen.

F6 adatlap - Forgóeszközök költségei

A jelen adatlapon feltüntetett forgóeszközöknek az olyan tételek beszerzésére, gyártására, javítására vagy felhasználására kell vonatkoznia, amelyek a kedvezményezettek befektetett

eszközöket nyilvántartó leltárában nem szerepelnek (így pl. a kísérleti anyagok, állati takarmány, szóróanyagok, ill. befektetett eszközök javítása, amennyiben az adott eszköz nem tőkésített, és 100%-ban a projekthez szerzik be, ill. használják, stb.). Amennyiben a projekthez jelentős disszeminációs tevékenység is tartozik, amelyben jelentős postázási, fénymásolási, ill. egyéb kommunikációs formákat alkalmaznak, a vonatkozó költségek ugyanitt tüntethetők fel.

A forgóeszközök költségeit a projekt megvalósításának tevékenységeihez kell egyértelműen hozzárendelni.

Általánosnak minősülő forgóeszközök / készletek: ugyanakkor az olyan, általánosnak minősülő forgóeszközök/készletek, mint például a telefon, kommunikációs költségek, fénymásolás, irodai eszközök, víz, gáz, stb. az általános költségek között tervezendők.

Kiválasztási eljárás: jelölje meg az eljárást, amelynek keretében a szerződést megkötni tervezi: „nyilvános pályázat”, „közvetlen szerződés”, „nyílt pályáztatási eljárás”, „több ajánlat bekérése” és „keretszerződés”. A szerződések odaítélését a LIFE Támogatási megállapodási minta Általános feltételei II.9 és II.10 cikkei és a kedvezményezett belső szabályzata szerint kell végezni (mindaddig, amíg ezek igazodnak a fentebb említett cikkekhez).

Leírás: adja meg a forgóeszközök típusainak világos leírását a projekt szakmai megvalósításához kapcsolódóan, pl. „a 2. tevékenység keretében megvalósítandó kísérletek nyersanyagai”, „irodai eszközök disszeminációs anyagokhoz (5. eredménytermék)” stb.

F7 adatlap - Egyéb költségek

Általános tudnivalók: ide a más költségkategóriába nem sorolható közvetlen költségeket kell beírni. A banki díjak költségei, a konferenciák díjai, a biztosítási költségek, amennyiben ezek kizárólag a projekt megvalósításából származnak, stb. itt tüntetendők fel.

Auditori költségek: a projekt pénzügyi beszámolóinak audit költségeit mindig ebben a költségvetési kategóriában kell feltüntetni. Az egynél több kedvezményezettel rendelkező projektek esetén a teljes audit költséget a pályázatban egyetlen összevont költségként kell feltüntetni, amelyet a koordináló kedvezményezett visel.

Fordítási költségek: a fordítások költségeit, amennyiben szükséges, mindig ebben a kategóriában kell feltüntetni.

Disszeminációs anyagok: az információ és a sokszorosítás költségei (pl. a terjesztési anyagok/termékek beszerzése és nyomtatása, stb.).

A bankgarancia költségét, ha a Szerződő Hatóság igényli, mindig ebben a kategóriában kell feltüntetni. További információért lásd a LIFE Támogatási megállapodás mintaszövegében, Különös feltételeinek I.4.1, ill. Általános feltételeinek II.19.2, illetve II.24.1 cikkei, ill. a *LIFE Projektpályázatok értékelési útmutatója 2016* dokumentumot.

Eljárás: jelölje meg az eljárást, amelynek keretében a szerződést megkötni tervezi: „nyilvános pályázat”, „közvetlen szerződés”, „nyílt pályáztatási eljárás”, „több ajánlat bekérése” és „keretszerződés”. A szerződések odaítélését a LIFE Támogatási megállapodási minta Általános feltételei, II.9 és II.10 cikkei és a kedvezményezett belső szabályzata szerint kell végezni (mindaddig, amíg ezek igazodnak a fentebb említett cikkekhez).

Leírás: adja meg a forgóeszközök típusainak világos leírását a projekt szakmai megvalósításához kapcsolódóan.

F8 adatlap - Általános költségek

Az általános költségek összege: adja meg minden kedvezményezett általános, közvetett költségét (általános költségét). Az EU támogatási programból (pl. LIFE NGO felhívásokból) működési támogatásban részesülő kedvezményezettek nem jogosultak általános költségek térítésére mindaddig, amíg a működési támogatásban részesülnek. Amennyiben egy kedvezményezett a projekt időtartama (vagy annak része) alatt működési támogatásban részesül, a kedvezményezett ezt köteles jelteni és a költségvetési táblázatokban (F adatlapok) a javítást/módosítást a projekt vége előtt elvégezni, a betervezett általános költségek részt kitörölni.

Az általános költségek („közvetett költségeknek” is nevezik) átalányként számolhatók el, amely a támogatási megállapodásban **fixen kerül rögzítésre az egyes kedvezményezettek összes elszámolható közvetlen költségének százalékos arányában, kivéve a tartós földbérletet/egyszeri támogatásokat földhasználati jog szerzéséhez (az általános költségek nélkül, mivel ezek közvetett költségek)**. A LIFE Támogatási megállapodás mintaszövege, Általános feltételek II. 19.3 cikkének értelmében ez a százalékos arány kedvezményezettenként nem haladhatja meg a 7%-ot. Az R1 riportban és a pályázat érvényesítésekor blokkoló hibaüzenet jelenik meg, ha ezt a szabályt figyelmen kívül hagyják.

Felhívjuk a figyelmet, hogy az „Összes elszámolható költség a földdel kapcsolatos költségek nélkül” oszlopot az eszköz automatikusan kitölti az F1-F7 adatlapokban megadott költségek alapján.

FC adatlap - Pénzügyi hozzájárulások

Ez az adatlap a projekt kedvezményezett(ek) és/vagy társfinanszírozó(k) általi finanszírozását, és a kedvezményezettenként igényelt európai uniós hozzájárulást ismerteti.

A természetben nyújtott áruk és szolgáltatások, vagyis amelyek tulajdon-átruházása nem jár pénzforgalommal, nem minősülnek támogathatónak, és a projekt költségvetésben nem szabad feltüntetni.

Fontos: „A tevékenységek összes költsége euróban” oszlopot az alkalmazás automatikusan kitölti az F1-F8 adatlapokban megadott költségek alapján.

A koordináló kedvezményezett hozzájárulása: adja meg a koordináló kedvezményezett által nyújtott hozzájárulás összegét. Ez az összeg nem tartalmazhat kifejezetten a projekthez, vagy annak részéhez kijelölt, más köz- vagy magánforrásból érkező támogatást. Ez egyéb társfinanszírozásként tüntetendő fel.

A társult kedvezményezettek hozzájárulása: adja meg az egyes társult kedvezményezettek által nyújtott hozzájárulás összegét. Ez az összeg nem tartalmazhat kifejezetten a projekthez, vagy annak részéhez kijelölt, más köz- vagy magánforrásból érkező támogatást.. Ez egyéb társfinanszírozásként tüntetendő fel.

Az igényelt európai uniós hozzájárulás összege: adja meg a koordináló kedvezményezett, és minden társult kedvezményezett által igényelt európai uniós hozzájárulás összegét. Ennek az összegnek meg kell felelnie a LIFE Támogatási megállapodás mintaszövege, Általános feltételek II.19 és II. 25 cikkeinek.

A társfinanszírozás összege euróban: adja meg az egyes társfinanszírozók által nyújtott hozzájárulás összegét.

A saját hozzájárulásoknak és az összköltségeknek megfelelő összegek automatikusan

átkerülnek az A3 és A4 adatlapokra. A társfinanszírozók hozzájárulásainak megfelelő összegek automatikusan átkerülnek az A6 adatlapra.

3.5 Riportok

Az eProposal beszámolókból részletes, szakmai és pénzügyi adatlapokon megadott adatok alapján automatikusan generált pénzügyi számítások találhatók.

Az eProposal alkalmazással generált pályázat pdf verziójába csak az R1 – Költségvetés vagy az R2 – Tevékenységek költségei riportok kerülnek be. A többi riportban azonban hasznos pénzügyi információ található.

R1 riport - Költségvetés

Az adatlap a projekt pénzügyi struktúráját foglalja össze, megadva a projekt részletes költségvetését, ill. áttekintve annak pénzügyi tervét.

R2 –Tevékenységek költségei, R2a - Kedvezményezettek költségei, R2b – Tevékenységek költségei kedvezményezettenként, R2c - Költségek kedvezményezettenként és tevékenységenként riportok

Ezek az adatlapok rendkívül hasznosak a szakmai kimenetek és a költségek összekapcsolásához.

R3 riport - Kedvezményezettenkénti profitszabály

Ez a riport ellenőrzi, hogy a kedvezményezettek egyike sem részesül olyan mértékű európai uniós támogatásban, amely meghaladja költségeit (lásd a LIFE Támogatási megállapodási minta Általános feltételei II.25.3 cikkét).

R4 riport - 2%-os megfelelési szabály

Ez a riport azt mutatja meg, hogy a közintézmények pénzügyi hozzájárulásainak összege (koordináló vagy társult kedvezményezettenként) a projekt költségvetéséhez meghaladja-e (legalább 2%-kal) a projekthez rendelt állandó személyi állomány bérköltségeit. Amennyiben a feltétel nem teljesül, a pályázat érvényesítésekor blokkoló hibaüzenet jelenik meg.

R5 riport - Nemzeti allokáció

Ez a beszámoló a 2014-2017-es időszak európai uniós hozzájárulásainak elosztását ismerteti a kedvezményezettek bejegyzési tagállamaira lebontva.

3.6 Mellékletek

Melléklet típusa: válassza ki a legördülő menüből.

Melléklet neve: kérjük, a mellékleteknek igyekezzen rövid nevet adni (legfeljebb 200 karakter hosszúságút).

Fontos: egy csatolt dokumentum maximális mérete 2Mb lehet.

Ebben a részben a megfelelő kötelező pénzügyi mellékleteket csatolja, a *LIFE Projektpályázatok értékelési útmutatója 2016* leírása szerint. A „Közjogi szerv nyilatkozata” és az „Egyszerűsített pénzügyi beszámoló” és a „LIFE teljesítménymutatók táblázata” a LIFE program honlapján az elérhető alkalmazáscsomagok között megtalálhatók.

Térkép mellékelése kötelező a *LIFE természeti és LIFE biológiai sokféleség* projektekben, illetve a helyszínhez kötött tevékenységek tekintetében is. Lásd a B2a adatlapra vonatkozó követelményeket.

4. Ellenőrző lista

Az alábbi kérdések segítséget nyújtanak abban, hogy a pályázó felmérhesse, pályázata a lehető legjobb módon készült-e el. A válaszoknak minden esetben „igen”-nek kell lenniük. A kérdések listája nem teljes körű, és nem tartalmaz minden szükséges részletes információt; ennek érdekében figyelembe kell venni a jelen dokumentum egyéb szakaszaiban szereplő részletes információkat.

1. Ellenőrizte-e, hogy projektje megfelel-e egy *LIFE természet* projekt vagy egy *LIFE biológiai sokféleség* projekt követelményeinek?
2. Az A3-as, A4-es és A6-os adatlapok aláírásra kerültek-e, dátummal el vannak-e látva?
3. Ahol releváns, az A8-as adatlapok aláírásra kerültek-e, dátummal el vannak-e látva?
4. Legalább a B1-es adatlap angol nyelven került-e kitöltésre?
5. Betervezésre került-e a projekt végére biztonsági tartalék időkeretet az előre nem látható késedelmek esetére?
6. A pályázó az Európai Unió területén jogszerűen bejegyzett szervezet?
7. Mellékelte-e a kötelező függeléseket? **A) Koordináló kedvezményezetteknek, akik nem közintézmények az alábbiakat:** (1) éves mérleg és eredménykimutatás, (2) auditbeszámoló vagy auditor által hitelesített mérleg és eredménykimutatás (akkor is, ha nem kötelező az Ön nemzeti jogszabályai szerint a kimutatásainak auditálása), (3) egyszerűsített pénzügyi beszámoló. **B) “Közjogi szerv nyilatkozata”, olyan koordináló kedvezményezettek esetében, melyek közintézmények.**
8. **A projekt összköltségének több mint 25%-át konkrét természetvédelmi tevékenységekre fordítja-e (vagy a lehetséges kivételek közé tartozik a projektpályázata)? Megadásra került-e biztonsági tartalék?**
9. Megjelennek-e a pályázatban - a tudás és együttműködés átvitelén túl – a projekt megismételhetőségét és átültethetőségét biztosító jelentős tevékenységek? A várható eredmények minden tevékenység esetében, amennyire lehetséges, számszerűsített módon részletezésre kerültek-e?
10. Minden folyamatban lévő tevékenységet kizárt-e? Számbavett-e kivételes esetet, illetve biztosította a vonatkozó feltételeket az ismétlődő tevékenysége végrehajtására?
11. **Kizárásra kerültek-e azon előkészítő tevékenységek,** amelyek nem eredményeznek gyakorlati ajánlásokat?
12. Megjelenik-e a pályázatban egy, a kommunikációs és disszeminációs tevékenységeket tartalmazó, logikusan felépített csomag?
13. Megjelennek-e a projekt hatásaira irányuló monitoring tevékenységek? Feltüntetésre kerültek-e olyan monitoring tevékenységek, melyek a megcélzott fajokra / élőhelyekre gyakorolt hatásokat követik nyomon?
14. Megjelennek-e a pályázatban a projekt hatásának mutatói a projekt ideje alatt és 5 évvel a zárást követően?

15. Alkalmaz-e a projektmenedzsment csapat a projekt koordinálására? Rendelkezésre áll-e az ezzel kapcsolatos organigram? Van-e teljes munkaidős projektmenedzser (nem kötelező, de erősen ajánlott)?
16. Minden tevékenységet kizárt-e, amelynek finanszírozása más EU támogatási program keretében valósulhatna meg inkább? Kétség esetére tartalmaz-e a pályázat kiegészítő tevékenységeket vagy célkitűzésekkel?
17. Bemutatásra kerültek-e a zöld közbeszerzés terén kifejtett törekvései? Olvasta-e és társult kedvezményezettjei a LIFE Támogatási megállapodás minta Általános feltételeit teljes terjedelmükben
18. Egyértelműen kifejtésre került-e, mily módon felel meg minden támogathatósági feltételnek a földvásárlást/kompenzációs kifizetéseket illetően?
19. Egyértelműen ismertetésre került-e, hogy projektpályázata, miként teljesíti a fajok vissztelepítésére és áttelepítésére vonatkozó feltételeket?

Kizárólag természeti projektek:

1. Minden konkrét természetvédelmi tevékenység *Natura 2000* területén belül zajlik, vagy a *Natura 2000* hálózat integritásának a megőrzése érdekében megy végbe? A tevékenységek egyértelműen a térképen lévő *Natura 2000* területeken valósulnak meg?
2. Kizárólag a *Natura 2000* területen élő fajokat és élőhelyeket céloznak meg ezek a tevékenységek (területalapú tevékenységek esetén: a madárvédelmi irányelv I. sz. melléklete és/vagy az élőhelyvédelmi irányelv I. vagy II sz. mellékletek figyelembe vétele mellett. Fajokhoz kötött tevékenységek esetén: a madárvédelmi irányelv I. vagy II. sz. melléklete és/vagy az élőhelyvédelmi irányelv II. IV. vagy V. sz. mellékletek alapján)?
3. Minden tevékenység az EU európai térségén belül történik, ahol a madárvédelmi és élőhelyvédelmi irányelvek hatálya érvényesül (vagy előfordulnak kivételek)?
4. Mellékelten rendelkezésre állnak-e részletes, megfelelő méretezésű (A3-as vagy A4-es méretű), olvasható és háttér részletekkel ellátott (szempelnek rajta falunavek, folyók stb.) térképek?

Kizárólag biológiai sokféleséggel kapcsolatos projektek:

1. A 4. és 5. témát célzó projektek esetén az ön projektje demonstrációs és/vagy kísérleti projekt?
2. Amennyiben demonstrációs vagy kísérleti projektpályázatot nyújt be, megvalósul-e a projekt során a monitoring, az értékelés és a projekt eredmények és tanulságok nyilvánosságának aktív biztosítása, továbbá rendelkezik-e egyértelmű stratégiával arra vonatkozóan, hogyan válhatnak ez utóbbiak megismételhetővé. (lásd a „demonstrációs” és „kísérleti” projektek definícióit)?
3. Minden tevékenység az EU európai térségén belül valósul-e meg (vagy előfordulnak kivételek)?

FÜGGELÉKEK

1. FÜGGELÉK: A LIFE 2016. évi értékelési és kiválasztási eljárásának naptára

Dátum vagy időszak	Tevékenység
2016. szeptember 15.	A pályázatok leadásának a határideje a Szerződő Hatóság számára.
2016.szeptember– 2017. május	A pályázatok kiértékelése és felülvizsgálata.
2017. május-június	Az egyéni támogatási megállapodások aláírása.
2017. július 1.	A 2016-ban benyújtott projektek megkezdésének legkorábbi dátuma.

2. FÜGGELÉK: Fontos hivatkozások

a) Általános dokumentumok minden pályázónak:

- [Az Európai Parlament és a Tanács 2013. december 11-i\(EU\) 1293/2013 számú rendelete](#)
- [LIFE program 2014-2017. évi többéves munkaprogramja](#)
- Hivatkozás a [LIFE kommunikációs eszköztárához](#)
- [Költségvetési rendelet](#)

b) LIFE természet és biológiai sokféleség:

- [A természetes élőhelyek, valamint a vadon élő állatok és növények védelméről szóló 92/43/EGK tanácsi irányelv](#)
- [A vadon élő madarak védelméről szóló 2009/147/EK tanácsi irányelv](#)
- [A LIFE finanszírozás szempontjából prioritásnak számító, az Európai Parlament és a Tanács 2009/147/EK irányelve alapján védett vadon élő madarak listája](#)
- Weboldal, a Natura 2000 ökológiai hálózat földrajzi elhelyezkedéséről :<http://natura2000.eea.europa.eu>
- Bizottsági Közlemény COM (2011) 244 ; Életbiztosításunk, természeti tőkénk: a biológiai sokféleséggel kapcsolatos, 2020-ig teljesítendő uniós stratégia
<http://ec.europa.eu/environment/nature/biodiversity/comm2006/2020.htm>
- Európai Biodiverzitási Információs Rendszer <http://biodiversity.europa.eu/>
- Állapotfelmérés a biodiverzitásról <http://www.eea.europa.eu/publications/eu-2010-biodiversity-baseline/>
- [IUCN Útmutató a visszatelepítéshez és egyéb természetvédelmi áttelepítéshez](#)

3. FÜGGELÉK: eProposal alkalmazás

Az eProposal alkalmazás lehetővé teszi a LIFE programban „hagyományos” projekteket benyújtani szándékozó pályázók projektpályázatainak online létrehozását és benyújtását. Kizárólag az eProposal rendszerén keresztül leadott projektpályázatok kerülhetnek kiértékelésre.

Kérjük, hogy kizárólag az eProposal rendszerével kapcsolatos IT kérdésekkel/problémákkal forduljon ügyfélszolgálatunkhoz:

eProposal Ügyfélszolgálat: env-clima-life-helpdesk@ec.europa.eu

Kérjük, hogy az Ügyfélszolgálatot **kizárólag** az eProposal rendszerével kapcsolatos **IT kérdéseket** illetően vegye igénybe.

A LIFE programmal kapcsolatos egyéb kérdéseire választ adhatnak az alkalmazáscsomagban megtalálható dokumentumok, de szükség esetén felveheti a kapcsolatot a LIFE nemzeti kapcsolattartóival, vagy írhat az easme-life@ec.europa.eu e-mail címre.

Felhívjuk figyelmét, hogy amennyiben a 2012-es, 2013-as vagy 2014-es LIFE+ pályázati kiírásokra regisztrált az eProposal rendszerében, továbbra is használhatja ugyanazokat a belépési adatokat a regisztráció során, és kihagyhatja az 1. és 2. lépést. Előfordulhat, hogy meg kell változtatnia jelszavát.

3.1 1. lépés: ECAS felhasználónevének és jelszavának létrehozása (minden felhasználónak)

Az eProposal nyitó oldalához való hozzáférést a LIFE program honlapja biztosítja.

Kérjük, csatlakozzon a következő oldalon: <https://webgate.ec.europa.eu/eproposalWeb>

eProposal is the unique tool used by applicants to build and submit LIFE project proposals and by the Contracting Authority to organise the selection of projects to be financed.

Felhívjuk figyelmét, hogy az eProposal alkalmazást csak az ECAS-on (Európai Bizottság felhasználóazonosítási rendszere) keresztül lehet elérni. Ezért előbb az ECAS-on kell regisztrálnia, hogy felhasználói azonosítót és jelszót kapjon.

Ha hitelesítette a felhasználói azonosítóját nem kell ismételtén bevinnie felhasználói belépési adatait (felhasználónév és jelszó) ugyanabban a böngésző-munkamenetben.

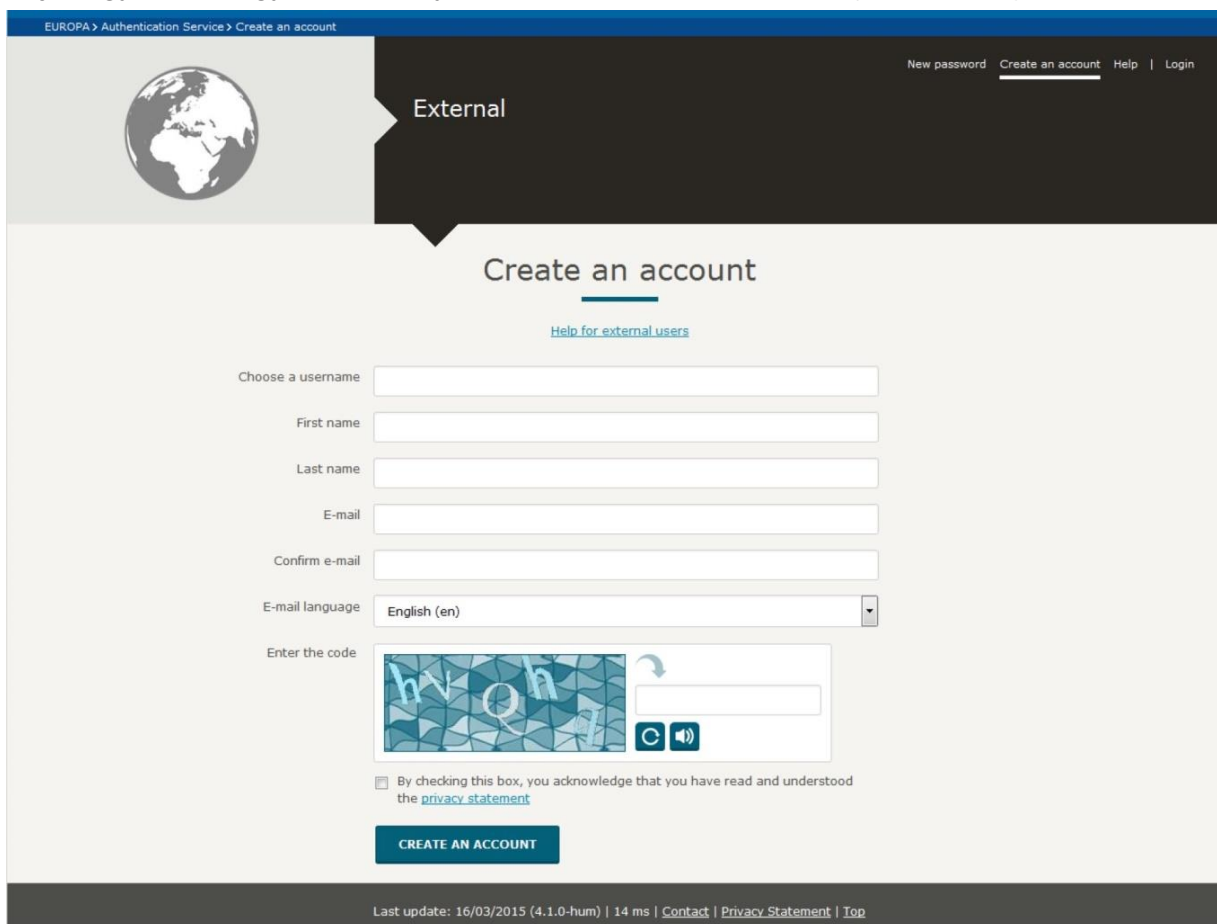
Az 'Új felhasználó?' ('New user?') menüben kattintson a 'Regisztráció' ('Register') gombra.

3.1.1 Hozzon létre ECAS fiókot

Kérjük, adja meg a kért információkat:

Felhívjuk figyelmét, hogy a tartományi kapcsolódásnak KÜLSŐNEK (EXTERNAL) kell lennie

The screenshot shows the 'Create an account' page for external users. The page has a blue header with the text 'EUROPA > Authentication Service > Create an account'. On the left, there is a globe icon. On the right, there are links for 'New password', 'Create an account', 'Help', and 'Login'. The main heading is 'Create an account' with a link 'Help for external users' below it. The form includes fields for 'Choose a username', 'First name', 'Last name', 'E-mail', 'Confirm e-mail', and 'E-mail language' (set to 'English (en)'). There is a 'Enter the code' section with a CAPTCHA image and a text input field. Below the CAPTCHA, there is a checkbox and a link to the 'privacy statement'. A 'CREATE AN ACCOUNT' button is at the bottom. The footer contains the text 'Last update: 16/03/2015 (4.1.0-hum) | 14 ms | Contact | Privacy Statement | Top'.

Megjegyzés: ha nem tudja elolvasni a “biztonsági ellenőrzést” ('securitycheck'), próbálkozzon újra, és klikkeljen a biztonsági ellenőrzési kép melletti ikonra.

Miután bevitte ezt az információt, kattintson a “Fiók létrehozása” ('Create an account') gombra. Ezt követően meg kell kapnia egy visszaigazoló üzenetet.

3.1.2 Hozza létre ECAS jelszavát

Az ECAS-tól (<ecas-admin@ec.europa.eu>) a visszaigazoló üzenetet a megadott e-mail címére kapja.

Megjegyzés: fél óra is eltelhet, amíg megkapja a visszaigazoló e-mailt. Amennyiben egyáltalán nem kapja meg az e-mailt, kérjük, ellenőrizze a LEVÉLSZEMÉT (SPAM) mappáját mielőtt az eProposal ügyfélszolgálatához fordulna.

**Miután elküldtük az e-mailt, 90 perce van,
hogy létrehozza ECAS jelszavát!**

Kattintson az értesítő e-mailben megküldött “ez a link” ('this link') felíratra.

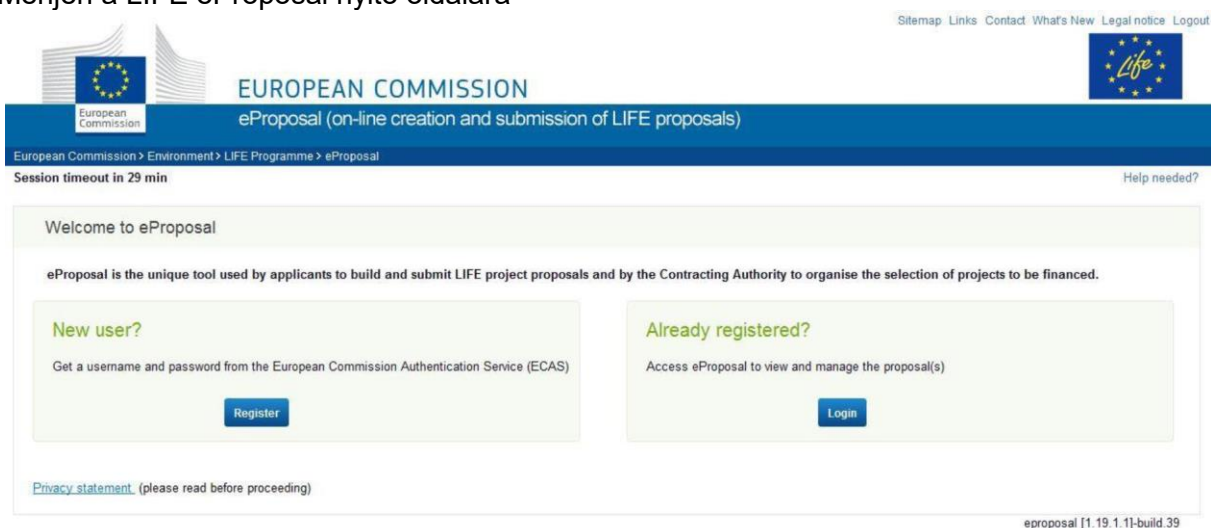
Adja meg jelszavát (legalább 10 karakter, amelynek tartalmaznia kell legalább 1 nagybetűt és 1 számjegyet vagy speciális karaktert) majd nyomja meg a “submit” gombot.

A pályázat benyújtását követően meg kell jelennie egy jóváhagyó üzenetnek:

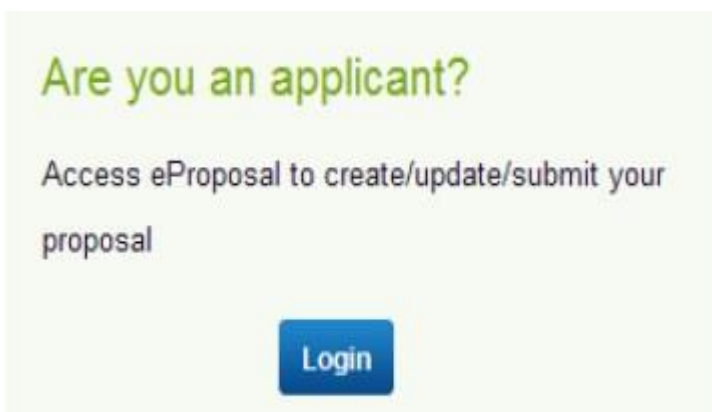
Ha elfelejtené jelszavát, megváltoztathatja azt, vagy kérheti annak visszaállítását. Javasoljuk, hogy tartsa biztos helyen felhasználó azonosítóját/e-mail címét és jelszavát, amelyet az eProposal regisztrációnál és a bejelentkezésnél használt (2. lépés).

3.2 2. lépés: Regisztráljon az eProposal rendszerén felhasználóként (minden felhasználónak)

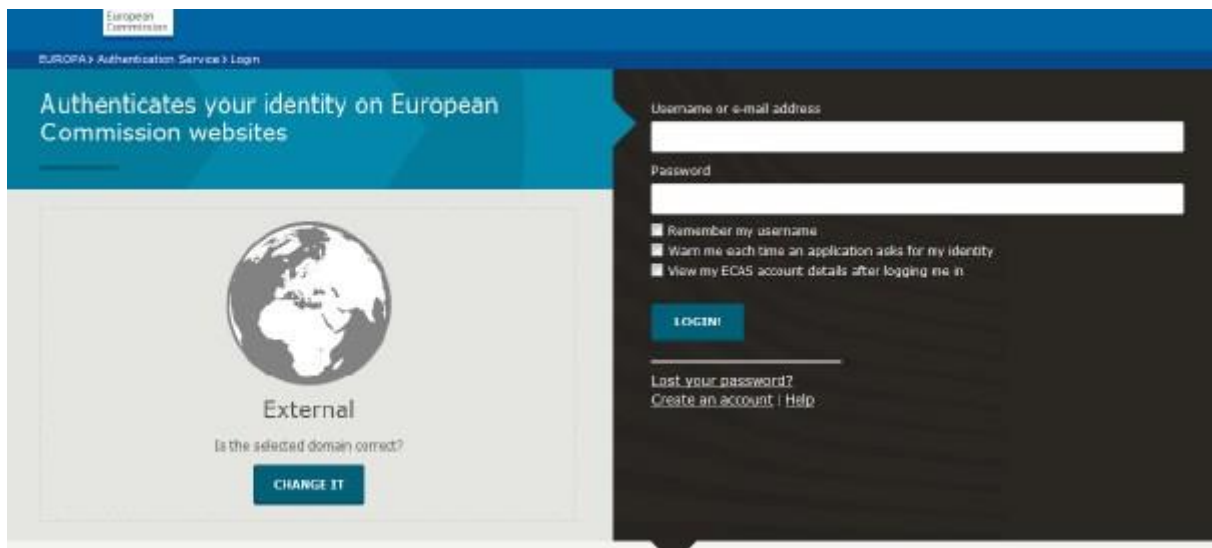
Menjen a LIFE eProposal nyitó oldalára

Kattintson az “Ön pályázó?” ('Are you an applicant?') opcióra

Kattintson az “Ön pályázó?” (‘Are you an applicant?’) menüben a “Bejelentkezés” (‘Login’) gombra.

Visszairányítják a következő oldalra:

- (1) Ellenőrizze, hogy a kiválasztott tartomány beállítása “Külső” (‘External’). Amennyiben nem, kérjük, változtassa meg “Külső”-re (‘External’) úgy, hogy rákattint a “Megváltoztat” (‘Change it’) linkre. Ha a következő kérdést kapja “Honnan származik?” (‘Where are you from?’), kérjük válassza ki a “Sem intézmény, sem pedig európai szerv” (Neither an institution nor a European body’) opciót és kattintson a “Kiválaszt” (‘Select’) gombra.
- (2) Adja meg e-mail címét és jelszavát (amelyet az 1. lépésben megadott).
- (3) Kattintson a “Bejelentkezés” (‘Login’) gombra.

Ön most a LIFE eProposal alkalmazásban van.

Kérjük, válassza ki a **Pályázó felhasználó** fiókjának a típusát:

Register user

Select account type you request for
Applicant User

Message for an administrator

Continue

Ezután adja meg a kért információt (a kötelezően kitöltendő mezők piros csillaggal * vannak jelölve), és kattintson a képernyő alján található “Mentés” (‘Save’) gombra.

A következő visszaigazoló üzenetet fogja kapni: “Létrehoztuk fiókját” (‘Your user account has been created’).

Miután felhasználóként regisztrált, látni fogja a pályázati listában szereplő összes, ön által létrehozott pályázatot (vagy ahol megtekintésre jogosult) amelyet a 2012-es, 2013-as és 2014-es LIFE+ pályázati felhívásai során létrehozott.

3.3 3. lépés: Hozzon létre pályázatot (a koordináló pályázó által)

A pályázatokat a regisztrált felhasználók, mint „koordináló pályázók”, vagyis a pályázat „tulajdonosai” kizárólag az eProposal rendszerben hozhajták létre.

Amennyiben a projekt-pályázat kiválasztásra kerül LIFE társfinanszírozás céljából, a “koordináló pályázóból” koordináló kedvezményezett é válik.

LIFE projekt-pályázatot az “Új pályázat létrehozása” (‘Create new proposal’) gombra kattintva hozhat létre, mely a képernyő alján található.

Home
Call for proposals
Messaging
Account

List of proposals / projects

Unread	Year	Proposal reference	Acronym	Member state	Coordinating beneficiary	Status	Total Amount	EU Contribution	Actions
									Refresh

No items found

Create new proposal

Kapni fog egy felkérést, hogy adja meg a pályázatával kapcsolatos alapvető információkat, a kiválasztott LIFE kiemelt terület vonatkozásában. Az információ a pályázat létrehozása után is szerkeszthető marad. Az információ a pályázat létrehozása után is szerkeszthető marad.

E célból visszairányítják az A1-es szakmai adatlapra (lásd lent). Felhívjuk figyelmét, hogy az eProposal alkalmazásban egy új projektpályázat létrehozásához ki kell töltenie az A1-es ÉS az A2-es adatlapot egyaránt. A projektpályázatot ezután az A1-es szakmai adatlapon megadott projekt rövidítése alapján lehet majd beazonosítani. A regisztráció során pályázóként megadott információk elérhetőek lesznek a létrehozott pályázatának A1-es és A2-es adatlapjain.

Kérjük, vegye figyelembe, hogy technikai okok miatt a LIFE programban lévő pályázatok digitális "újrahasznosítására" nincs lehetőség. Nem hozhat létre egy új 2016-os pályázatot egy korábbi LIFE pályázat alapján; le kell töltenie a régi pályázatot, és kivágással beillesztenie a tartalmat a 2016-os pályázati adatlapba.

3.3.1 Hozzáférési jogok kezelése (opcionális)

Egy az eProposal rendszerében létrehozott LIFE pályázat alapértelmezés szerint a tulajdonoshoz van linkelve: az a felhasználó, aki létrehozta.

A pályázat tulajdonosa jogosult:

- a pályázat megtekintésére és/vagy szerkesztésére;
- más felhasználók meghívására, és szerkesztési jog engedélyezésére;
- a pályázat benyújtására.

Hozzáférési jogok kezelése

Annak érdekében, hogy a tulajdonos kezelni tudja a hozzáférési jogokat, és hogy a többi felhasználó, akik a pályázathoz kapcsolódnak láthassák ezeket a hozzáférési jogokat, a következő műveletet kell végrehajtania:

- (a) válassza ki azt a pályázatot, amelyhez hozzáférési jogot szeretne adni más felhasználóknak, vagy hívjon meg egy társult kedvezményezettet;
- (b) menjen a Pályázat menübe/azon belül kattintson a Hozzáférési jogokra;
- (c) ha csak a tulajdonos kapcsolódik a pályázathoz, a következő képernyő jelenik meg

Last update of call by: Proposal status: Draft

List of proposal users
Please find below the list of users linked to this proposal. Only the owner of the proposal can modify it.

First name	Last name	Email	Owner	Can view	Can edit	Actions
First name 1	Last name 1	user1@domain	☒	☒	☒	

National authorities access
Access granted to National authorities:
In those cases where the applicants grant access, all National authorities of Member States participating in the project will be able to:
1. Access the proposal before and after the closing date of the call
2. Access also the communication between the Commission and each applicant who have submitted a proposal through the Malice module in eProposal.
Please note that National authorities are bound by confidentiality and absence of conflict of interest obligations and that your choice can always be modified later.

Invite user
Email address:

Egy másik felhasználó meghívása (opcionális)

- (d) Ahhoz, hogy **meghívjon** egy másik felhasználót, a pályázat tulajdonosának (a koordináló pályázónak) meg kell adnia a meghívandó személy e-mail címét a "Pályázati felhasználók listája" ('List of proposal users') képernyő alsó mezőjében. A meghívott személynek **FELTÉTEL**, hogy legyen regisztrált fiókja az eProposal rendszerben.
- (e) Ha a meghívott felhasználó már regisztrált az eProposal rendszerben:
- a felhasználó kereszt- és vezetéknéve "'Folyamatban"' '(Pending)' jelzéssel jelenik meg a hozzáférési engedéllyel rendelkező felhasználók listáján;
  - a meghívott felhasználó által megadott e-mail címre meghívó üzenetet kap (amikor regisztrált az eProposal rendszerében);
  - a felhasználó belép az eProposal rendszerébe: az első képernyő tetején látható a meghívó. A felhasználó elfogadhatja vagy visszautasíthatja a meghívást;

List of proposals

i Anne, Seekings-Le Quément has invited you to join proposal MERCAN CHOUETTE.

- ha a meghívott felhasználó elfogadja a meghívást, a pályázat megjelenik a felhasználók pályázati listájában, és azonnal megtekintheti. A pályázat tulajdonosa jogosult arra, hogy szerkesztési jogot adjon ennek a felhasználónak.
- (f) Ha a meghívott felhasználó még NEM regisztrált az eProposal rendszerben:
- a felhasználó kereszt- és vezetéknéve "(Folyamatban)" '(Pending)' jelzéssel jelenik meg a hozzáférési engedéllyel rendelkező felhasználók listáján;
  - a pályázat tulajdonosa által meghatározott meghívott felhasználó meghívó

üzenetet kap az e-mail címére. Ez az üzenet tartalmazza az ECAS regisztráció linkjét (ha szükséges, lásd 1. lépés), és egy továbbit az eProposal regisztrációhoz (lásd 2. lépés);

- a felhasználó az eProposal rendszerbe történő következő belépésekor: az első képernyő tetején látható a visszaigazolás vagy regisztráció és a meghívó. A felhasználó elfogadhatja vagy visszautasíthatja a meghívást.

List of proposals

✓ Your user account has been created

i Anne, Seekings-Le Quément has invited you to join proposal **MERCAN CHOUETTE**.

Accept

Reject

- ha a meghívott felhasználó elfogadja a meghívást, a projektpályázat megjelenik a felhasználók pályázati listájában, és azonnal megtekinthető. A projektpályázat tulajdonosa ezt követően jogosult arra, hogy szerkesztési jogot adjon ennek a felhasználónak.

- (g) A pályázat tulajdonosa jogosult annyi felhasználót meghívni amennyit szeretne, ugyanezeket a lépéseket követve.
- (h) Ha több felhasználó csatlakozott a pályázathoz, a „Hozzáférési jogok” képernyője az alábbiak szerint fog kinézni (a pályázat tulajdonosának és a pályázathoz csatlakozott többi a pályázónak minden négyzet szürkén fog megjelenni):

List of proposal users

Please find below the list of users linked to this proposal. Only the coordinating applicant can modify it, by clicking on the green squares to change a 'No' to 'Yes', or 'Yes' to 'No'

First name	Last name	Email	Owner	Can view	Can edit	Action
Seekings-Le	Quément	enronneal6@gmail.com				
fdgh	ghdfgh	eproposal7@gmail.com		Yes		
(Deadline)	(Deadline)	eproposal.com@gmail.com				

- (i) A pályázat tulajdonosa mindig szürkén jelenik meg (legalább egy felhasználónak állandó jelleggel egy pályázat tulajdonosának kell lennie).
- (j) Az(ok) a felhasználó(k), aki(k) elfogadták a meghívást fel vannak sorolva, és a “Tulajdonos” (‘Owner’), “Megtekintheti” (‘Can view’) és a “Szerkesztheti” (‘Can edit’) oszlopok aktívak.
- (k) Amennyiben a kereszt- és vezetéknév továbbra is ‘(Függőben)’ (‘Pending’) állapotot mutatnak, az annyit jelent, hogy az(ok) a felhasználó(k) még nem fogadta(ák) el a meghívást.
- (l) A pályázat tulajdonosa eldöntheti, **hogyan szerkesztési jogot ad-e a pályázathoz kapcsolt többi felhasználónak**. Ennek egyetlen feltétele, hogy elfogadja a felhasználó a

tulajdonos által elküldött meghívást. Ez lehetővé teszi több felhasználó számára, hogy párhuzamosan dolgozzanak ugyanazon a projektpályázaton.

- (m) Ahhoz, hogy a tulajdonos szerkesztési jogot adjon egy felhasználónak, a "Szerkesztheti" ('Can edit') oszlopban rá kell kattintania a tulajdonosnak a "Nem" ('No') gombra: azután változik meg igenre (yes). Ha a felhasználó legközelebb bejelentkezik az eProposal rendszerbe, képes lesz szerkeszteni a pályázatot.
- (n) Fontos: ha egy felhasználó szerkesztési jogot kapott, ugyanazokat a műveleteket tudja végrehajtani, mint a koordináló kedvezményezett, vagyis módosítani, törölni, szakmai és pénzügyi adatokat hozzáadni, stb., viszont nincs rá engedélye, hogy benyújtsa a pályázatot, vagy hogy meghívjon más felhasználót. Egy társult pályázó számára a szerkesztés (edit) és a nézet módok (view modes) közötti váltás annyiszor ismételhető meg, ahányszor szükséges / a koordináló kedvezményezett kívánja.

A tulajdonos váltása

A felhasználónak, aki tulajdonossá válik, meghívást kellett kapnia a pályázathoz. Ahhoz, hogy tulajdonost váltson, az (eredeti) tulajdonosnak a 'Tulajdonos' ('Owner') oszlopban a 'Nem' ('No') négyzetet kell bejelölnie annál a felhasználónál, amely az új tulajdonossá válik: egy visszaigazoló üzenet után Igenre (Yes) változik. Ettől kezdve az 'előző' tulajdonosnak nincs lehetősége a felhasználói jogosultságok kezelésére. Ha az új felhasználó legközelebb bejelentkezik az eProposal rendszerbe, képes lesz szerkeszteni a pályázat felhasználóinak hozzáféréseit.

Minden adatot, amelyet korábban bevitt a szakmai és/vagy pénzügyi adatlapokon a koordináló pályázó számára (pl. olyan tevékenységek kapcsán, amelyekért a koordináló pályázó felel, vagy e pályázónál felmerült költségek) manuálisan kell szerkeszteni, hogy a pályázat új felépítésével össze lehessen hangolni.

3.3.2 A pályázatok érvényesítése és benyújtása

Felhívjuk figyelmét, hogy mindkét lépés kötelező annak érdekében, hogy biztosítsa pályázatának figyelembe vételét az értékelési folyamat során!!

Érvényesítés

Miután befejezte a pályázatát, kattintson az A1-es adatlapon elérhető "Érvényesít" ('Validation') gombra. Néhány előre meghatározott ellenőrzés fog lefutni a teljes pályázaton, mint például olyan kötelező ellenőrzések, amelyek ellenőrzik, hogy minden mező a megfelelő formátumban lett-e kitöltve, a dátumok közti koherencia meglétét, a költségvetés különböző elemeinek a konzisztenciáját stb.

Érvényesítő hibaüzenetek jelzik a hiányzó vagy hibás információt. Megakadályozzák a pályázat benyújtását (pl. "Az összes költségnek egyeznie kell az összes hozzájárulással").

Ha megtörtént az érvényesítés blokkoló hibaüzenet nélkül, a következő visszaigazoló üzenetet fogja kapni:

 Proposal has been successfully validated.

Felhívjuk figyelmét, hogy ebben a szakaszban a pályázat még NEM került benyújtásra.

A pályázat sikeres érvényesítését követően az eProposal rendszer megkérdi a tulajdonost,

hogy szeretné-e ezen a ponton benyújtani pályázatát.

A pályázat benyújtása

Ha a pályázat a benyújtási határidő előtt érvényesítésre került, a koordináló pályázónak (pályázat tulajdonosa) be kell nyújtania a pályázatot a „Benyújtás a Szerződő Hatóságnak” (‘Submit to Contracting Authority’) gombra kattintva (ez a gomb kizárólag akkor válik elérhetővé az A1-es adatlapon, miután a projekt-pályázatot érvényesítették, és nem azonosítható több blokkoló érvényesítési hiba).

A gomb megnyomása után a következő visszaigazoló üzenetet fogja kapni arról, hogy a pályázatot sikeresen benyújtotta:

 Proposal has been successfully submitted to Contracting Authority

A pályázat **2016.szeptember 15-ig (brüsszeli, helyi idő szerint 16:00 óráig) tetszés szerint módosítható, érvényesíthető és (újra) benyújtható**. Minden újabb beküldéssel felülírják a korábban beküldött változatot (a korábban feltöltött változatokat nem archiválják, és ezért azok a továbbiakban nem elérhetők).

A pályázat benyújtásának a határideje csak „vis maior” vagy a rendszer összeomlása esetén kerül hosszabbításra, és az új határidőt – melyet úgy állapítanak meg, hogy kompenzálja az üzemen kívüli időt – azonnal közlik a LIFE program weboldalán és az eProposal nyitó oldalán.

A pályázatot automatikusan továbbítják a Szerződő Hatóságnak. A tagállamok nemzeti hatóságai, amelyekben a kedvezményezettek jogszerűen vannak bejegyezve, is megtekinthetik a pályázatot, ha a pályázat tulajdonosa a „Nemzeti hatóságok hozzáférése” (National authorities access) gombot kipipálja (lásd „Másik felhasználó meghívása” - „Inviting another user” - szakaszt fent).

Minden benyújtott pályázat automatikusan egy egyedi hivatkozási kódot kap, amely tartalmazza a felhívás évét, a LIFE kiemelt területet és egy hatszámjegyű sorszámot. Minden szakmai, pénzügyi és beszámolási adatlap ezt a kódot fogja viselni (pl. 'Proposals / **LIFE15 ENV/FI/000001 LIFE Water / Financial Forms / F1 - Direct personnel costs**'). Erre a kódra hivatkozik majd a Szerződő Hatóság is a kiválasztási eljárás során és a projekt végrehajtása közben folytatott levelezések során, amennyiben a pályázatot a LIFE társfinanszírozásra kerül. Az a pályázat, amelyet még nem nyújtottak be, nem rendelkezik még hivatkozási kóddal.

Fontos: a benyújtott pályázatokat benyújtási határidőig lehetséges módosítani és újra benyújtani. Kizárólag a pályázatok véglegesen benyújtott változatát értékeli a Szerződő Hatóság.

Amennyiben szeretné, hogy figyelembe vegyék pályázatát az értékelési folyamat során, kérjük, győződjön meg róla, hogy kipipálta a „Benyújtás a Szerződő Hatóságnak” (‘Submit to Contracting Authority’) gombot a benyújtási határidő előtt.

A 'Benyújtás a Szerződő Hatóságnak' (‘Submit to Contracting Authority’) gomb abenyújtás határidejével egyidejűleg nem lép működésbe (2016. szeptember 15-én, brüsszeli helyi idő szerint 16:00 órától). A Szerződő Hatóság nem vonható felelősségre bármilyen probléma miatt, amely a rendszer lassúságából fakad vagy hasonló problémákból adódik. A pályázók tegyék meg a szükséges intézkedéseket, hogy elkerüljék a pályázatok „utolsó pillanatban” történő benyújtását.

Felhívjuk a figyelmét, amennyiben engedélyt kaptak a Nemzeti Hatóságok láthatják, hogy a

pályázatot (a hivatkozási kódja, címe, koordináló pályázó, összes költségek és igényelt hozzájárulás szerint azonosítva) benyújtottak-e, de nem tekinthetik meg a teljes online dokumentumot, amíg a koordináló pályázó ehhez jogosultságot nem biztosít a számukra.

Ez a jogosultság a következő lépések végrehajtásával adható meg, amelyeket a koordináló pályázónak kell végrehajtania:

- (a) válassza ki azt a projekt-pályázatot, amelyhez megtekintési jogot szeretne adni a Nemzeti Hatóságának;
- (b) menjen a Pályázat menübe / azon belül kattintson a Hozzáférési jogokra;
- (c) a Nemzeti Hatóságok hozzáféréseinek szakaszban, jelölje meg a mezőt, ha hozzáférést szeretne adni, vagy hagyja üresen, ha nem szeretne hozzáférést adni.

Felhívjuk figyelmét, hogyha megtagadja a Nemzeti Hatóságok számára a hozzáférést, az a pályázat esetében a benyújtást követően is érvényes lesz.

Last update at null by: Proposal status: Draft

List of proposal users
Please find below the list of users linked to this proposal. Only the owner of the proposal can modify it.

First name	Last name	Email	Owner	Can view	Can edit	Actions
First name 1	Last name 1	user1@europa.eu	☒	☒	☒	

National authorities access
Access granted to National authorities
In those cases where the applicants grant access, all National authorities of Member States participating in the project will be able to:
1. Access the proposal before and after the closing date of the call.
2. Access also the communication between the Commission and each applicant who has submitted a proposal through the Multibox module in eProposal.
Please note that National authorities are bound by confidentiality and absence of conflict of interest obligations and that your choice can always be modified later.

Invite user
Email address:

- (d) amikor egy felhasználó a Nemzeti Hatóságtól (annak a Tagállamnak, amelyben a koordináló pályázó vagy az egyik társult pályázó be van jegyezve) legközelebb bejelentkezik az eProposal rendszerben, meg fogja tudni nézni a pályázatot az elfogadás után, abban az esetben is, ha még nem járt le a benyújtási határidő.

Bármikor visszavonhatja a hozzáférési engedélyt.

Felhívjuk a figyelmét, hogy a benyújtási határidő után, ez az opció már nem áll rendelkezésére.

Benyújtás utáni kommunikáció

A benyújtási határidő után kizárólag a pályázati postafiókon keresztül folyik a kommunikáció a pályázatukat benyújtott pályázókkal.

Csak "A Szerződő Hatóság megkapta" ('Received by Contracting Authority') státusszal rendelkező (és későbbi státuszú) pályázati tulajdonosoknak van hozzáférése a postafiókhoz.

KI HASZNÁLHATJA?

- a pályázó: hogy elolvassa a Szerződő Hatóságtól vagy a tanácsadójától kapott üzeneteket, és hogy válaszoljon ezekre, valamint hogy új üzeneteket fogalmazzon meg a Szerződő Hatóságnak vagy a tanácsadójának címezve;
- a Szerződő Hatóság vagy a tanácsadója: hogy üzeneteket küldjön bármely pályázó számára, és hogy elolvassa a pályázók válaszait;
- a Nemzeti Hatóságok: hogy megtekintsék annak a pályázatnak a levelezését, amelyhez hozzáférnek (pályázó vagy társult kedvezményezettek a tagállamaikban).

HOGYAN LEHET AZ ÜZENETEKET OLVASNI, ILLETVE ELKÜLDENI?

Kétféle módon férhet hozzá üzeneteihez:

- menjen a pályázatok listájára (List of proposals): ha egy bizonyos pályázathoz kapott új üzenetet, a ikon válik láthatóvá az „Olvasatlan” (Unread) oszlopban; kattintson a ikonra, hogy közvetlenül hozzáférjen a postafiókjához;
- ha már megnyitott egy bizonyos pályázatot, elérhetővé válik a „Postafiók” (Mailbox) a legördülő menüben a „Pályázat” ('Proposal') alatt.

Ez a két opció vezet a „Üzenetcsoporthoz” (Thread) listájához:

 The proposal LIFE12 ENV/ES/000692 LIFE SMART FOREST has been submitted to NA on 26/09/2012 13:24:12 (Brussels time).

Create thread

Unread	Topic	Created at	Type	Phase	Status	Actions
 1	Official letter	07/12/12 13:08	Rejection letter	Technical compliance check (SELTEC)	Open	
	New thread 1	07/12/12 11:29	Rejection letter	Technical compliance check (SELTEC)	Open	
 1	Official EC letter	04/12/12 15:21	Rejection letter	Technical compliance check (SELTEC)	Open	

3 item(s) found

Egy üzenetcsoporthoz egy „Témához” (Topic) – ami az üzenetcsoporthoz létrehozó fél által kerül meghatározásra -, „Fázishoz” (‘Phase’) - a kiválasztási folyamat fázisa - és „Típushoz” (‘Typ’) - például elutasító levél, kérdés levél, útmutató levél vagy “Egyéb” (‘Other’) – kategóriába kerülnek csoportosításra.

Üzenetcsoporthoz létre lehet hozni és lezárni. Hivatalos üzenetcsoporthoz (mint az Elutasító levél, Útmutató levél, stb....) csak a Szerződő Hatóság hozhat létre. A pályázók létrehozhatnak “Egyéb” (‘Other’) típusú üzenetcsoporthoz hozhatnak létre (és később lezárhatnak) , [Create thread](#) gomb segítségével. A Szerződő Hatóság és tanácsadója bármilyen típusú szálhoz lezárhat.

Ha rákattint a ikonra egy adott üzenetcsoporthoz esetében, az alábbi részletek jelennek meg:

[Back](#)

Thread details
Topic:
Phase: Type:

[Reply](#)

Thread messages [Collapse all](#) [Expand all](#)
- 7 DEC. 2012 09:37 / EUROPEAN COMMISSION / Nouveau message (voir pièce jointe)
Message text:

Attachments:
• [pièce jointe](#)
[Mark as read](#)
+ 4 DEC. 2012 15:44 / APPLICANT / Please find official letter enclosed
+ 4 DEC. 2012 15:31 / EUROPEAN COMMISSION / Please find official letter enclosed

Ez a képernyő lehetővé teszi, hogy megnézzén minden, korábbi levelezést (zöld színnel jelölték a pályázókat, kék színnel pedig a Szerződő Hatóság és a tanácsadójának által feladott üzeneteket). Ugyanannak a színnek egy sötétebb árnyalata az új üzenetet jelzi, a világosabb árnyalatú üzenet pedig, hogy olvasottnak jelölték.

Minden pályázónak megvan a lehetősége, hogy meghatározzon egy, vagy több új üzenetet, a [Create thread](#) gombra kattintva. Ezt arra is használatos, hogy korábban beérkezett üzenetekre válaszoljanak (a címzett kiválasztása: Szerződő Hatóság és tanácsadója, majd a [Save](#) gombra kattintva; szükség esetén maximum egyenként 2 MB nagyságú mellékletet lehet feltölteni; kérjük, használjon általános formátumot a többi felhasználónak biztosítva ezzel az olvashatóságot).

Ha a [Ready to send](#) gombra kattint, a pályázó megtekintheti az elküldendő üzenetet és

ellenőrizheti annak tartalmát és mellékletek listáját. Az új üzenet küldéséhez kattintson .

gombra. Az üzenet szerkesztésének folytatásához kattintson ide .

HOGYAN KAP ÉRTESÍTÉST, HA ÚJ ÜZENETE ÉRKEZIK?

A pályázók az A2-es adatlapon megadott e-mail címre kapnak e-mail értesítő üzenetet, amely értesíti őket arról, hogy új üzenetet kaptak a Pályázati Postafiókjukra (Proposal Mailbox).

Felhívjuk a pályázók figyelmét arra, hogy Pályázati postafiókjukat rendszeresen ellenőrizni szükséges az eProposal rendszerben, mert előfordulhat, hogy az értesítő üzenetek nem érkeznek meg a címzettnek (például fennakadnak a SPAM szűrőn, megváltozik a postafiók, megtelik a postafiók, stb.).

Kizárólag a koordináló pályázók kapnak értesítő üzeneteket.

A projekt-javaslat törlése

Egy be nem nyújtott pályázatot bármikor törölhet a pályázó (tulajdonos).

Hogyan törölje a projektpályázatot?

- keresse meg a pályázati listájában;
- a pályázathoz kattintson az ikonra a megfelelő „Műveletek” (Actions) oszlopban
- A rendszer felteszi önnek a kérdést: 'Biztosan törölni szeretné a pályázatát?' ('Are you sure you want to delete proposal?'), kattintson az 'OK' gombra a törléshez, vagy a 'Mégse' ('Cancel') gombra, hogy megszakítsa a törlést.

Felhívjuk figyelmét, hogy minden információ, amit az eProposal rendszerbe bevitt, törlésre kerül, és a törlést követően többé nem nyerhető vissza.

A pályázat visszavonása

A pályázó (tulajdonos) fenntartja a pályázat visszavonásának jogát bármikor a benyújtás után. A visszavont pályázatokat nem veszik figyelembe az értékelés során.

Hogyan vonja vissza pályázatát:

- keresse meg a projektpályázatok listájában;
- a pályázathoz kattintson a „Szerkesztés” (Edit) ikonra a megfelelő „Műveletek” (Actions) oszlopban;
- a projektpályázati menüben válassza a pályázat visszavonására vonatkozó adatlapot. Ott részletezheti annak okát(okait), hogy miért van szükség pályázatának visszavonására (például: a várt finanszírozás nem valósult meg), és megerősítheti pályázatának visszavonását.

Ha rákattint az "OK" gombra, a következő visszaigazoló üzenetet fogj kapni:

 Proposal has been successfully withdrawn.